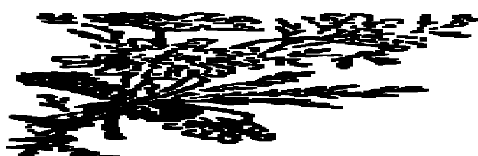
దేవుని జీవితం

అదీ — ఇదీ — అన్నీ

గోపీచంద్

దేశి కవితా మండలి
విజయవాడ - 2

దేవుని జీవితం

"దేవుడున్నాడా, లేడా ?" అనే ప్రశ్న పాతబడి పోయింది; ఈ రోజుల్లో ఈ ప్రశ్న వేస్తే రసాయన శాస్త్రజ్ఞులు. "భగవంతుడు అనవసరంగా సృష్టింపబడ్డ తార్కికుల ఊహామాత్రుడు" అంటారు. నవనాగరీకులం అనుకునేవాళ్లు, "ఇన్నాళ్ళనుంచీ ఏంచేస్తున్నావురా అబ్బాయ్; ఇప్పుడు లేచావ్ !" అంటారు.

"15వ శతాబ్దం దగ్గరనుంచీ యీ విషయం ఆలోచించేవాళ్ళే లేరు. అప్పటి కప్పుడే షేక్స్పియర్ గారికి దేవుడు లేడు" అన్నది పాగారి కారవాన్ ఆఫ్ ది క్యూరియస్‌లోని వో పాత్ర...

ఒక నల్లమ్మాయి దేవునికోసం వెతకటం ప్రారంభించింది. ఏంచేస్తే దేవుడు కనబడతాడని విన్నదో అవన్నీ చేసింది. ఎక్కడ దేవుడు వుంటాడని విన్నదో అక్కడికల్లా వెళ్ళింది. ఒకరోజు ప్రయాణం చేస్తున్న ఒక గుంపుని చూచింది.

"మీరు వెదికేది దేవునికోసమా ?" అని వెంటనే అడిగింది. వాళ్ళా పరిహాసానికి డొక్కలు చెక్కలయ్యేటట్టు నవ్వుకున్నారు. నిద్రించేవాళ్లు మేల్కొని "ఏమిటి ?" అని అడిగి ఆ అమ్మాయి చిత్రమైన ప్రశ్నవిని, అందరూ కలిసి గగ్గోలుగా నవ్వుకున్నారు. "పిచ్చిపిల్ల ! ఎప్పటి దేవుడూ, ఎప్పటి కథా !" అని ఆశ్చర్యపడ్డారు.

కాని యిన్ని సంగతులు తెలుసుకున్న నేనుకూడా దేవుడున్నాడా ? అనే ప్రశ్న వేసుకొని సమాధానం చెప్ప టానికీ, చెప్పకోటానికీ ప్రయత్నిస్తాను. దేవుడున్నాడు— ప్రతి యుగానికీ దేవుడున్నాడు—ఒకొక్క యుగానికి ఒకొక్క దేవుడు. మృగదశలో వుండి, మాంసాహారులై, చెట్లు గుట్టల చుట్టూ దిమ్మతిరిగిన మన పూర్వులకు దేవు డున్నాడు. సైన్సు వృద్ధిపొందిందీ, దాని ధాటి కాగలేక దేవుడు శెలవు తీసుకుంటున్నాడూ, నిష్క్రమిస్తున్నాడూ, అని విర్రవీగే మనకు దేవుడున్నాడు. కాని భేద మెక్కడంటే మన దేవుడు మన పూర్వుల దేవుడు కాదు; మన పూర్వుల దేవుడు మన దేవుడుకాదు. కాలంతోపాటు ఉద్దేశాలు మారుతూ వచ్చాయి. ఉద్దేశాలతోపాటు దేవుడూ మారు తూ వచ్చాడు. కనక, ఇక్కడ నేను దేవు డేవిధంగా జనన మొందాడో, బాల్య కౌమార దశలు ఏ విధంగా గడిపాడో, యిప్పుడేవిధంగా వుండి, ఎల్లకాలం 'కృష్ణా, రామా' అను కుంటూ గడుపుతున్నాడో వర్ణిస్తాను.

ప్రథమదశలో మానవు డీ ప్రపంచాన్ని, ఇందులో జరిగే ఘోరకృత్యాల్నీ, చిత్రవిచిత్రాలనీ చూచి, "చేయ బడేదున్నప్పుడు, చేసేవాడుండాలి. దీనికంతకూ ఎవ్వడో కర్త వుండాలి. ఎవ్వడబ్బా వాడు ?" అనే ప్రశ్న గడ్డంమీద వేలు వేసుకొని ఆలోచించటం మొదలు పెట్టాడు.

"ఆc. వాడే దేవుడు" అనే సమాధానం వచ్చింది.

సరే యివన్నీ చేయించేవాడు దేవుడు. "ఏమిటి దేవుడు చేయిస్తూ వున్న పనులు?" అనేది రెండో ప్రశ్న, దీనికి జవాబుకోసం మృగదశలోవున్న మానవుని పరిస్థితులు మనం అవగాహనం చేసుకోవాలి; జ్ఞాపకం తెచ్చుకోవాలి. అప్పటి మానవుడు రక్తపువాగుల్లా మునిగి తేలుతూ ఉండే వాడు. తన తోటిమానవుణ్ణి చంపటం; కనపడ్డ మృగాన్నల్లా చంపటం— ఘోరవ్యాధులకు లోనవటం; నరకయాతన అనుభవించటం—పైగా యివన్నీ దేవుడే చేయిస్తున్నాడనే మూఢనమ్మకం "ఇంకేం! దేవుడు దురాత్ముడు" అన్నారు. ఈ దేవుణ్ణే జి. బి. యస్ "నోవాగారి దేవుడు క్రూరదైవం" అన్నాడు. ఈ దేవుడు బలులూ, వేటతలలూ కావాలం టాడు. ఇతణ్నే కవిరాజుగారు

'ముడుపు గట్టినగాని సమ్మోదపడడు
వేటతల జూచిగాని ఘామోటపడడు—'

అని వర్ణించారు.

ఇతడు మాంసాహారి, రక్తపిపాసి; భయంకరమైన కోరలూ, కరాళవక్త్రమూ గల రాక్షసి. ఇతడు దేవునికోసం వెతుకుతూవున్న నల్లమ్మాయినిచూచి, "నేనే దేవుణ్ణి, సర్పంలో వున్న విషాన్ని చేసింది నేను; నీతల్లి రొమ్ములలో వున్న పాలను చేసింది నేను; కాళరాత్రినీ, పండువెన్నెలనూ చేసింది నేను; సృష్టించటం, నాశనం చెయ్యటం నా చేతి లోని పని. ఘోరవ్యాధులకు కారణం నేను; ఉఱుములకూ, మెఱుపులకూ కారణం నేను; కొసరికొసరి వీచే మలయ మారుతానికీ, చుట్టుముట్టి సుడిముడి పెట్టే ప్రచండవాతూ

లానికీ కారణం నేను; నీబోటి వాళ్ళందరూ నాకు నమస్క-రించాలి. సాష్టాంగ దండ ప్రమాణ మాచరించాలి. అహో రాత్రులూ నన్ను ప్రార్థించాలి. మిఱుమిట్లు గొల్పే నా తేజస్సు మీరు చూడలేకపోతే, కళ్లు మూసుకొని నన్ను ధ్యానించాలి. కాని యీసారి నా దగ్గరకు వచ్చేటప్పుడు నీవు హృదయపూర్వకంగా ప్రేమించే నీ సంతానాన్ని తీసుకొనివచ్చి నాముందు తెగనరుకు. కొత్తకొత్తగా ప్రవహించే లేతరక్తం, ఎంత ఘుమఘుమాయిస్తూ వుంటుంది!" అన్నాడు గుటకలు మింగుతూ, చిటికెలు వేస్తూ.

"ఓ! నాకు సంతానం లేదు. నే నవివాహితను," అన్నదా నల్లమ్మాయి.

"అట్లయితే మీ తండ్రిని తీసుకొని వచ్చి, నిన్ను నా యెదుట చంపనియ్యి. నీ చుట్టాలందర్నీ వందలకొద్దీ గొర్రెల్ని, మేకల్ని తీసుకొనివచ్చి, నాకు బలి ఇమ్మని చెప్పు. నాకిష్టమైన పనులు చేసినవారి కష్టం నేనుంచుకోను. వారికి —వారి భక్తి శ్రద్ధలకుగాను— మోక్షం కట్టబెడతాను. కాని నేను చెప్పినట్లు చెయ్యక, పెడదారి తొక్కితే వారికి ఘోరమైన వ్యాధుల్ని కలిపించి. అనేక కష్టనష్టాలను కలిగించి, డొక్క బద్దలు జేస్తాను. నేను దేవుణ్ణని వాళ్ళకు తెలియ జేస్తాను," అన్నాడు.

మన ద్రావిడజాతిలోని దేవుళ్ళందరూ యిదేరకం. అంకమ్మా, పోలేరమ్మా, మద్ది రామమ్మా, గంగానమ్మా మొదలయిన గ్రామదేవర్లందరూ ఇదేరకం. కొలుపుల పేరుతో నరహత్యలూ, గోహత్యలూ—అమ్మవారి పేరు

మీద—నిరాఘాటంగా సాగిపోతుంటాయి. అమ్మవారికి ఆకలై రక్తంమీదికి మనస్సుపోయినప్పుడల్లా మానవుల్లో క్షామమో, వ్యాధులో కల్పించి, తనకోర్కె వాళ్ళకు తెలియ జేస్తుంది. తక్షణం జీవరాసులుకుప్పలై కూలతై; రక్తం వాగులై పారుతుంది. అక్కడితో అమ్మవారి జిహ్వాచాపల్యం అణుగుతుంది.

మనవారి మహాకాళీ విగ్రహం చూస్తే, అప్పటి మానవుల దేవుడెట్టివాడో బోధపడుతుంది. భయంకరమైన మూర్తి; పుఱ్ఱెల హారం; బారలు చాచిన కఱకు కత్తివంటి నాలుక; పెద్దవారిని సైతం భయభ్రాంతులను చేసే భీకర మైన చూపులు; మీనుమిక్కిలి శవాలపైన తాండవ నృత్య కేళి! ప్రథమ దశలోని మానవుడి దేవుని రూపిది. శివుడు స్మశానవాసి అని చెప్పినప్పుడూ, త్రినేత్రుడు అని చెప్పి నప్పుడూ, శివునకు పుఱ్ఱెల హారముంటుంది, పాముల పేర్లుం టాయి, అని చెప్పినప్పుడూ మన పూర్వులు మనకు వర్ణించి పెట్టిందీ దేవుణ్ణే.

క్రమేణా కాలం మారిపోయింది. మానవుడికి విమ ర్శించుకొనే జ్ఞానం కలిదింది. "ఇదేమి దేవుడు! ఇన్ని ఘోర కృత్యాలీ దేవు డెందుకు చెయ్యాలి? మానవులు అతని ఆట వస్తువులా? చిలిపి: రాగాలకూచి: దేవుడు మనతో ఆడుకుం టున్నాడా? పిల్లికి చెలగాటైతే ఎలుకకు ప్రాణసంకటమని అతడు తెలుసుకోలేడా? తెలిసికూడా చెయ్యటాని కతని హృదయ మంత శిలాసదృశమా? అతగా డంత క్రూరుడా?

ఇంత కఠినుడు దేవుడెట్లయినాడు ?" అనే సందేహాలు మానవుని దయ్యాలలాగు ముసురుకోవటం మొదలు పెట్టినాయి.

అతడిక ఆపుకోలేక, దేవునిపై గుక్కతిప్పుకోనీయకుండా, ప్రశ్నలపై ప్రశ్నలు కురిపించటం మొదలుపెట్టాడు —"తమ రీపని ఎందుకు చేశారు ? మానవునిచేత యీ వెకిలి పనులు ఎందుకు చేయిస్తున్నారు ?" అని. చివరకు విసిగి, వేసారి, "యీ తికమకలేల పెట్టెదవు, తెల్పగరాదె నిజంబు సీశ్వరా !" అని ప్రార్థించాడు.

కాబట్టి యీ యుగంలోని దేవుడు మానవుని ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పుకునే దేవుడైనాడు. తాను చేసిన కృత్యాలకు సంజాయిషీ చెప్పుకునే జవాబుదారీ మనిషైనాడు. కనుకనే యీ దేవుణ్ణి జి. బి. యస్ "వాదం చేతగానివాడు" అన్నాడు. ఈ దేవుని ఉద్దేశా లివి:—

"నా వల్ల భయపడవద్దు. నేను క్రూరుణ్ని కాదు. నేను హేతువాదిని. హేతువాదంకంటే మరోపని నాకులేదు. దానికీ నాకే పొత్తు. నా పూజవల్ల లాభంలేదు. నాదగ్గరికి వచ్చి, నన్ను నమ్మి, నాకు కోపంరాకుండా, ఏదైనా నంజుడు పెడితే దాన్ని రుచిచూచి నీ విషయం ఆలోచిస్తాను."

"ఈ ప్రపంచాన్ని చేసింది నీవేనా ?" అని అడిగిందని, ఇతణ్ణి నల్లమ్మాయి.

"అవును నేనే !" అన్నాడు సగర్వంగా.

"అలాగయితే యీ ప్రపంచాన్నింత దుర్మార్గభూయిష్టమైందాన్నిగా ఎందుకు చేశావ్ ?" అని అడిగిందాబిడ.

"అమ్మాయీ, ఎల్లాంటి ప్రశ్న వేశావ్ ! ఈ ప్రశ్న నీ వడుగుతావనుకుంటున్నాను. సరిగ్గా ఆ ప్రశ్నే అడిగావు. ఆహా, ఎంత దొడ్డప్రశ్న ! అహా ! ఏమి నీ తెలివి తేటలు ! ఇంత చిరుతప్రాయంలోనే ఇంతటి మేధస్సు ఎల్లా సంపాదించావు ! పూర్వజన్మసుకృతఫలమా యేమి ? కాని వొక్క-సంగతి; నీ వెవ్వరవు నన్ని ప్రశ్న వెయ్యటానికి ? ఏవిధంగా అర్హురాలవు ? నీవింతకంటే మంచి ప్రపంచాన్ని చెయ్యగలవా ? చెయ్యి చూతాం. ఒక్క- చిన్న తిమింగిలాన్ని చెయ్యి. మరి నేనో ! తిమింగిలాలను చెయ్యటమేకాకుండా, వాటికి వాసయోగ్యమైన సముద్రాలనుకూడా చేశాను. నీ వొక్క- చిట్టెలుకను చెయ్యి చూతాము. ఒక్క- చిన్న నీటిగుంటను చెయ్యి మజా తెలుస్తుంది. ఖబుర్లు చెప్పటంకాదు. ఇంకా పైగా నా చర్యలను ప్రశ్నిస్తావ్ ! సప్తసముద్రాలను చేసిన నన్ను, రాత్రింబగళ్ళను సృష్టించిన నన్ను, ఆదిమధ్యాంతరహితుడనైన నన్ను, నేడో రేపో, ముసలిపగ్గనై, కురూపివై, మరణించబోయే నీవా ప్రశ్నించేది ?... ఏమంటావ్ ? నా ఆర్గుమెంటుకి ఏం జవాబు చెబుతావ్ !" అన్నాడు జయోత్కంఠత తెల్పే కణ్ఠస్వరంతో

"ఇది ఆర్గుమెంటుకాదు! సమాధానం చెప్పలేక గింజుకోవటం," అన్న దాబిడ మొహం చిట్లించుకొని, "నీకు ఆర్గుమెంటు అంటే యేమిటో కూడా తెలియనట్లున్నది."

"నాయంతటివానికే ఆర్గుమెంటు అంటే ఏమిటో తెలియదంటున్నావ్ ?—నిన్ను చూస్తే నాకు నవ్వు వస్తోంది బిడ్డా !" అన్నాడు లోలోపల కుళ్లుతూ, బాగా ఉడికిపోతూ.

"నీ నవ్వంటే నాకు లెక్కలేదు—ప్రపంచమంతా కలిసి నవ్వినా నాకు లెక్కలేదు—కాని నే నడిగిన ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పలేక తప్పించుకోటానికి ప్రయత్నిస్తు న్నావ్ ? ప్రపంచాన్నంతా మంచిదాన్నిగా చెయ్యక మంచి చెడ్డలు రెంటినీకలిపి, యింత ముదనష్టంగా ఎందుకుచేశావ్? నేనే దేవుణ్ణయితేనా, నా ప్రజలెప్పుడూ పాపాలు చెయ్యరు. ఎందుకు చెయ్యాలి ? వాళ్లు చేసిన పనులకు బాధ్యురాలను నేను కాదా ? ఈ మాత్రం వివేచనాబుద్ధి దేవుడవైన నీ కెలా లేకపోయింది ? ఆ మాటకొస్తే నీవు పాములలో ఎం దుకు విషం పెట్టావ్ ? ఆ విషం లేకపోతే అవి బ్రతుక లేవనా ? మనుష్యులు మరణించలేరనా ? నీవు కోతుల్ని అంత కురూపంగానూ, పక్షుల్ని అంత సౌందర్యయుతంగానూ, ఎం దుకు చేశావ్ ? చెప్పు" అని గద్దించింది.

"ఎందుకు చెయ్యకూడదో చెప్పు ?" అన్నాడు నెమ్మదిగా.

"ఎందుకు చెయ్యకూడదా ? లేకిబుద్ధి కాకపోతే ఎం దుకు చెయ్యాలి ?"

"ప్రశ్నలడిగేపద్ధతి యిది కాదు. నీ కసలు ప్రశ్నలడగ టమే చేతకాదు."

" ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పలేని దేవునివల్ల నాకు ప్రయోజనంలేదు. నేను పోతాను. నీ సంభాషణ విన్నకొద్దీ నిన్ను చూస్తే నాకు విసుగు, అసంతృప్తి జనిస్తున్నాయి. నీ వల్ల గడ్డిపోచంత పనైనా కాదు. పైగా, నేను దేవుణ్ణి, యీ ప్ర పంచాన్నంతా నేనే చేశానూ, అని విఱ్ఱవీగుతావు. ఎవ్వరు

నీమాటలు నమ్మేది? ఏమిటి నీమాటలకు దృష్టాంతరం? నీవు దొంగమనిషివని తెలుసుకోలేకపోవటానికి 'జాబ్' వొట్టి మతి మాలినవాడై వుండాలి. ఈ మహారణ్యంలో దేవుళ్ళమని చెప్పుకు బ్రతికేవాళ్లు కోటానుకోట్లున్నారు."

దీనికి జవాబుగా అతడొక పెద్ద శ్వాసిచేశాడు. నల్ల పూర్మాయి గాఢరాత్రో మైలు పరుగెత్తి వెనుదిరిగి చూచింది. అలసట తీరింతరువాత మనస్సులో 'పక్షపాతి... కోతిగున్న' అనుకున్నది.

* * *

కాలం ఎవ్వరికోసం ఆగదు. ఎవ్వరి ప్రయత్నాల్లో వాళ్లుండగానే దానిపని అది చూచుకుంటుంది. కొన్ని సంవత్సరాలు గడిచాయి. మానవుని చిత్తప్రవృత్తి నానాటికీ మారుతూ వృద్ధిపొందుతూ వొచ్చింది. పూర్వుల తరకు తెలియని రహస్యాలు అనేకం తెలుసుకున్నారు. దైవ సంఘటనాలు అను ఆశ్చర్యంగా చూచే పనుల్ని తానే చెయ్యగలుగుతున్నారు. దీన్నిబట్టి దేవుడంటే మానవుని ఉద్దేశం తీవ్రమైన మార్పుకు గురియైంది. దేవునికి బలు లక్కరలేదు. రక్తమక్కరలేదు. అతడు వేలాది తైలప్రవాహాలు, లేక వర్షాలవల్ల తృప్తిపడతాడా? లేకపోతే నీ ప్రథమసంతానం రక్తంవల్ల తృప్తిపడతాడా? లేక, నీ మానసికభక్తితో సంతుష్టుడవుతాడా? లేక నీ శరీర మాంసంతో సంతోషిస్తాడా? అనే స్థితి దాటింది. 'దేవుడు మానవుని ప్రశ్నలకు జవాబులు చెప్పుకోటానికి ప్రయత్నించే వెఱ్ఱిబాగులవాడు కాడు. వెంకన్న, పుల్లన్న ప్రశ్నలకు సంజాయిషీ చెప్పుకోవలసిన

బాధ్యత ఆయనయందు లేదు. కాబట్టి న్యాయంగా ప్రవర్తించు, భూతదయను కలిగివుండు, అతణ్ణి సమాశ్రయించు' అన్నారు. బైబిల్లోని యీ దేవుణ్ణే జి. బి. యస్. "మిశాగారి దేవుడు" అని వర్ణించారు. ఈ సంగతే మనబుద్ధుడూ చెప్పాడు. "దేవుడుంటే నీ కెందుకు? లేకపోతే నీకెందుకు?—ధర్మం చర" అన్నాడు.

ఈరోజునుంచే గొప్పగుణాలు కలవాళ్లందరూ దేవుళ్లుగా పరిగణింపబడుతూ వచ్చారు. ధర్మాత్ములూ, సహృదయులూ దేవుళ్ళయినారు. క్రమేణా ఏగొప్పగుణమున్నవాడయినా దేవుడైనాడు. ఏకపత్నీవ్రతుడైనందుకు శ్రీరాములవారు దేవుడైనారు. రాజకీయవేత్త అయినందులకు శ్రీకృష్ణుడు దేవుడైనాడు. దేవునిసంగతే ఎత్తుకోకుండా, జాగ్రత్తగా జారవిడిచి, "ధర్మంచర, సత్యంవద" అని మాత్రమే బోధించిన బుద్ధుడు దేవుడైనాడు. "నీ పొరుగువాణ్ణి నీలాగే ప్రేమించు" అని చెప్పినందులకుగాను ఏసుక్రీస్తు దేవుడైనాడు. "నా మాటప్రకారం ప్రవర్తించిన వారికి మోక్షం ప్రాప్తిస్తుంది. నామాట పెడచెవిని పెట్టిన శాసనులకు దుర్మరణం ప్రాప్తిస్తుంది," అని మతము నొక చేతా, ఖడ్గము నొకచేతా పట్టుకొన్న మహామ్మదు దేవుడైనాడు. సత్యాగ్రహం ద్వారా, సహాయ నిరాకరణంద్వారా, "యీ చెంపమీద కొడితే ఆ చెంప చూపెట్టు" అని బోధించి, ఆచరిస్తున్నందుకుగాను గాంధీ దేవుడవుతున్నాడు.

"బలులకోసం ప్రజలను హింసించే దేవునికన్నా, నాతోవాదనకు దిగమని తన భక్తుల్ని ప్రార్థించే దేవునికన్నా, యీ రకం దేవుడే నాకు నచ్చాడు. కాని మరో

గొప్ప చిక్కు వచ్చింది. నీకు చెబుతున్నా. ఆయనం చెప్పి నట్లే వింటాం. ఆయన అడుగుల్లో అడుగుల్లు వేసుకుంటూ పోతాం. కాని ఎక్కడికీ ప్రయాణం? గమ్యస్థానమేది? గమ్యస్థానం తెలియకుండా 'కాసనివాని భంగి' వ్రాసికేపోతే ఏం లాభం?" అన్న దాబిడ.

"దేవుడే నీకు తోడునీడై దారిచూపిస్తుంటే అతడెక్కడకు తీసుకొనిపోతే నీ కెందుకు? అతడెక్కడకు తీసుకొని పోతే అదే స్వర్గం" అన్నాడతను.

"అదెలా? అతను చూట్టానికి నాకు నేత్రాలు ప్రసాదించాడు. ఆలోచించటానికి మెదడు నిచ్చాడు. నేను స్వయం ప్రకాశంగా ఉండాలని ఆయన కోరిక. అట్టిచో, నాకోసం చూచిపెట్టమనీ, నాకోసం ఆలోచించిపెట్టమనీ, నా కర్మను నిర్ణయించి పెట్టమనీ ఆయన్ని నే నెల్లా అడిగేది?" అన్నది.

అతను మౌనముద్రాంకితుడైనాడు.

* * * *

మరికొన్ని సంవత్సరాలు గడిచినై. మానవుని ఉద్దేశాలు మారినై. దానితోపాటు దేవుడూ మారాడు.

"దేవుడెక్కడ వున్నాడు?" అని అడిగిందా నల్ల మ్మాయి.

"నీలో, నాలోకూడ" అన్నాడు ఏసుక్రీస్తు.

"నే నే దేవుణ్ణి" అన్నాడు రామతీర్థ.

"ఇందుగల డందు లేడను సందేహాముువలదు. అంతటా ఉన్నాడు. నాలో ఉన్నాడు. నీలో ఉన్నాడు. మళ్ళీ మాట్లాడితే ఆ స్తంభంలో ఉన్నాడు" అన్నాడు ప్రహ్లాదుడు.

"అంటే ప్రత్యేకం దేవుడనేవాడు లేనట్టేగా!"

"ఉండీ లేనట్టుగా, లేకుండీ వున్నట్టుగా వున్నాడు!"

"సరే; అతగా డెవ్వడు?" అన్నదాబిడ.

"మన తండ్రి."

ఆ అమ్మాయి కొంచెంసేపు దీర్ఘంగా ఆలోచించి—

"తల్లెందుకు కాకూడదు?" అన్నది.

సై వేదాంతులందరూ "మే; మే;" అన్నారు.

"దేవుడు తండ్రయితేం? తల్లయితేం? మనం వొకరి నొకరు సోదర సోదరీ భావంతో ప్రేమించుకుందాం. మన విరోధుల్ని మనం ప్రేమిద్దాం—మనల్ని శపించినవాళ్ళని మనం దీవిద్దాం" అన్నారు.

"ప్రేమే దేవుడన్నమాట!"

"అవును."

"అందరిచేతా ప్రేమింపబడటం నా కిష్టంలేదు. అందర్నీ ప్రేమించటం నా కంతకన్నా యిష్టంలేదు. పాముల విధంగా చంపబడటానికి అర్హులైనవాళ్ళే ప్రపంచంలో అనేకమంది ఉన్నారు. మహమ్మదు అన్నట్టు, 'బ్రతకటానికి జాస్తిగా అనర్హులను మనం చంపివెయ్యాలి.' తోట వృద్ధిజెంది ఫలపుష్పాలను యివ్వటానిగ్గాను నీళ్లూ పెట్టాలి, కలుపూ తియ్యాలి. అట్టిచో, విశ్వమానవప్రేమ మాట మాత్రమే

అవుతుందిగాని కాశ్మీరూ కేరళా చూడ్డటానికి ఎల్లా వీలవుతుంది? అదీకాకుండా, ప్రేమ ప్రేమ అంటున్నావ్! ప్రేమ అంత దొడ్డదా యేమి? ప్రేమను పొగడటమూ, యీ ప్రపంచంలో ప్రేమ లేకపోతే మిగిలేదేమీ లేదని వాపోవటమూ ఒక వ్యసనమూ, ఆచారమూ అయింది.

ప్రేమకన్నను యెక్కు-
వేమున్నదిరా, యెల్ల
సామ్యపదవులకన్న
ప్రేమ యెక్కువరా,
ప్రేమించు సుఖముకై
ప్రేమించు ముక్తికై
ప్రేమించు ప్రేమకై
యేమింక వలయురా!

అంటున్నారు, ప్రతీవ్యక్తీ నేడు. కాని నిజంగా ప్రేమ యింత ఉన్నతమైందా? కాదు. ఒకరి నొకరు ప్రేమించటం అంటే ఒకరి నొకరు లోబరచుకోటానికి ప్రయత్నించటం అన్నమాట. నేను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నానంటే నిన్ను తీసివేసి నాలో వొక భాగంగా చేసుకుంటున్నా నన్నమాట. ఇక నుంచీ నీవు నీ కిష్టమైన పనులు చెయ్యటానికి వీల్లేదు. నా కిష్టమైన పనులు నీవు చెయ్యాలి. నన్ను సంతోషపెట్టటానికి నీవు ప్రయత్నించాలి. నిన్ను సంతోషపెట్టుకోటానికి కాదు. నేను నీకూ నీ వ్యక్తిత్వానికీ, నీకూ దేవునికీ మధ్య నిలబడి, నీకు మార్గావరోధం కలిగిస్తున్నాను. నీ వ్యక్తిత్వానికీ నీకూ సంబంధం లేకుండా చేస్తున్నాను. నిన్ను నీ దేవుణ్ణి జేరకుండా చేస్తున్నాను. ఇది చాలా నిరంకుశమైన పని. ప్రేమ మానవుని

అమాంతంగా మింగి వేసే ఒక భయంకర మాయామృగం ! అసలు సంగతి ఇదైతే, కవు లందరూ ప్రేమను కీర్తించి ఆకాశాల్లోకి లేవనెత్తి అమాయకహృదయులను ప్రపంచానికి పనికిరాని అశాక్యులనుగా తయారుచేస్తున్నారు. 'నాది, నేను' అనే అహంకారాన్ని చంపి మానవుని ఏ పని చెయ్యటానికీ శక్తిలేని జీవచ్ఛంగా చేస్తున్నారు. దీనివల్ల ప్రపంచం ఎంత అధోగతికి పోతుందో తెలుసుకోలేకున్నారు. అందుకనే కవులు వ్రాసిన పద్యాలను చదువుకొని ఆనందించవలసిందేగాని, వాటిని శిలాక్షరములుగా తీసుకొని ఆచరణలో పెట్టగూడదు. వారి తలలు ఆకాశంలో ఉంటాయి; పాదాలు మాత్రం భూమిమీద ఉండవు'' అని ఉపన్యసించిందావిడ ఆవేశంతో తూలిపోతూ !

ప్రేమ-దేవుడు నిలువుగుడ్లు వేశాడు.

* * *

కాని కాలం మారినకొద్దీ, యీ 'ప్రేమే దేవుడు' అనే ఉద్దేశం కూడా కాలప్రవాహంలో బుటకవేసింది. కాల ప్రవాహం రాపిడికి యీ ఉద్దేశాలా ఆగేది! మానవుడుఆదాం అవ్వలనుంచి రాలేదు; దేవుని మొహంలోనుంచీ, ఊరు భాగంలోనుంచీ, పాదాలలోనుంచీ కాదు వచ్చింది అని తేలింది. కోతుల్లోనుంచి వచ్చారని నిర్ధారణయింది. దేవుడెవ్వడు ? నిరాకారుడు, నిరంజనుడు అని మొదలుపెట్టారు. దేవుడెవడు ? అనే ప్రశ్నకు ఏయే వస్తువు దేవుడు కాదో చెప్పటం మొదలుపెట్టారు. కాని దీనివల్ల తేలేదేమున్నది ?

''గోపీచంద్ ఎవ్వరు ? అని అడిగినప్పుడు 'గోడ కాదు', 'నక్క-కాదు', 'పిల్లి-కాదు', 'గోంగూర కాదు' అని

చెప్పుకుంటూపోతే గోపీచంద్ ఏమిటో తేలేదెప్పుడు ?" అని ప్రశ్నించింది నల్లమ్మాయి. దీనికి జవాబు చెప్పలేక యే పేచీ లేకుండా, 'పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతం ఆవరించుకొని వున్న దీ పరబ్రహ్మం' అన్నారు వేదాంతులు.

ఏది చరాచరంబయిన సృష్టికి సర్వము మూలకారణం
బేది మునీశ్వరప్రతతి కేని యగోచరమైన దొడ్డ వె
ల్గేది లయాంతమందయిన నించుక వైకృత మందకుండు-

అట్టి నిత్యసత్యపరతత్వ మహాత్మమే దేవుడన్నాడు నేటి కవి రాజుగారు. ప్రపంచానికి అంటకుండావుంటూ దాన్ని నడిపిస్తూ వున్న ఒక మహాశక్తి; జీవశక్తి; పరిణామోత్సాహంగల నిర్నిరోధమైన యీ శక్తి దేవుడంటున్నారు బెర్నార్డ్‌షా మొదలయిన మెట్టవేదాంతులు.

"ఈ శక్తి పనేమిటి ?" అని ప్రశ్నించింది నల్లమ్మాయి.

"ప్రపంచాన్ని నడిపించటం"

"అయితే మానవుడు చేసే పనేమిటి ?"

వేదాంతులు ఒకరిమొకాలు ఒకరు చూచుకున్నారు.

"మానవుడు ప్రయత్నంచేస్తే ఈ శక్తిని లోబరచుకో వొచ్చు" అన్నారు వేదాంతులు.

"ఎందుకు ?" అడిగింది నల్లమ్మాయి.

వేదాంతులు జవాబు చెప్పలేకపోయారు.

"అయ్యో రామా! ఇదేం దేవుడు ? మానవునికు లొంగే దేవుడు" అని తుర్రున పరిగెత్తింది నల్లమ్మాయి.

ఇంతకూ యీ గొడవవల్ల తేలిందేమిటి? దేవునికోసం వెదకటం నిష్ప్రయోజనం. గొప్పవారి మెదడులోనూ, గ్రంథకర్తల పుస్తకాల్లోనూ మాత్రమే వారి ఉన్నిక వుంటుంది. ఈ ప్రదేశాల్లోనే వారు ప్రత్యక్షమవుతుంటారు. చివరకు బోధిచెట్టుకింద నిండోని, ఈ సంగతి గ్రహించి, ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచి యీ విధంగా నిర్ణయించుకుంది సల్లమాన్నాయి.

"దేవునికోసమై ఇంత ఆర్భాట మెందుకు? ఇంత వృథా కాలయాపన ఎందుకు? నేను రావలసివచ్చినరోజు ఆతగాడే నన్ను వెతుక్కుంటూ వస్తాడు."

సానుభూతి

ఒక కవి తన స్నేహితుడైన ధనవంతుని దగ్గరకు వెళ్ళి ఇలా అడిగాడు—"ఒక్క అయిదు రూపాయిలుంటే బదులిప్పించి. ఇంట్లో బియ్యంలేవు. గోలగావుంది" అడగలేక అడగలేక తల వంచుతూ అడిగాడు.

"నా దగ్గర డబ్బులేదు. డబ్బెక్కడనుంచి వొస్తుంది? నా దొడ్లో పండుతూవుందా? అడిగితే నే నిప్పుడా తెస్తాను" అన్నాడు ధనవంతుడు.

"నా కెప్పుడిచ్చారు?"

"నువ్వు మరణించిన తర్వాత శిలావిగ్రహానికి ఇవ్వొద్దూ? ఇప్పుడూ ఇచ్చి, అప్పుడూ ఇచ్చి నా కిదేపనా?" అన్నాడు ధనవంతుడు.

కవికి ఆరోజు రాత్రి కలలో దృశ్యాలు కనిపించినై. తన భార్యాపిల్లలు తిండిలేక ఒక ఘోరమైన వేదనపడుతుంటే, ఒకపక్కన తన శిలావిగ్రహం తయారవుతూ వుంటుంది. ఆ శిలావిగ్రహానికి డబ్బిచ్చిన ధనవంతుని దాతృత్వాన్ని, సహృదయాన్ని ప్రజలు వేనోళ్ళ కొనియాడుతూ వుంటారు.

(౨)

జీవిత పరమావధి

ప్రజల్లో ఆవేశం ఉద్రేకం యెక్కువ. ఆవేశం ఉద్రేకం మృగదశనుంచీ వున్న గుణాలవటంవల్లా, జ్ఞానం తరవాత వొచ్చిందవటంవల్లా, ఇప్పటికీ మానవులు తమ సమస్యల్ని ఆవేశంతోనే దిద్దుకోటానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. అందుకనే ప్రజలు ఆవేశపూరితంగా మాట్లాడేవాళ్ళనీ ఉద్రేకపరిచే వాళ్ళనీ చూస్తే సంతోషిస్తారు; అనుసరిస్తారు; నాయకశ్రేష్ఠులుగా పూజిస్తారు.

కాని వృత్త ఆవేశంవల్ల పనులు జరగవు. ఆవేశాన్ని సక్రమ మార్గాల్లో నడిపి, లాభం చేకూర్చటానికి తగ్గ జ్ఞానం కూడా ముఖ్యంగా కావాలి. అయితే మాత్రం ఏంలాభం ? గుడ్డి ఆవేశం యెక్కువమందిని ఆలోచించనివ్వదు. ప్రజలను తనకు బానిసలనుగా చేసుకుంటుంది. జ్ఞానాన్ని దగ్గరకు చేరనివ్వదు. అందువల్ల యెంతో నష్టం, నాశనం జరుగుతై.

మన జీవితాల్లో ఎక్కువగా కనిపించే దుర్గుణమే ఇది ! మానవుల అభివృద్ధిని ఎక్కువగా ఆటంకపరిచేదే ఇది ! దీనివల్లే మన జీవితాలు గందరగోళం- అయోమయం అయిపోతున్నై.

ఒకప్పుడు జీవితాన్ని గురించి ఆలోచించుకుంటూ వుంటే అంతా విచిత్రంగా కనిపిస్తుంది. మనం పుట్టాం; బ్రతుకుతున్నాం. ఏక్షణానో ఒక క్షణాన మరణిస్తాం. మనకు

ముందుకూడా ఇదే విధంగా కోటానకోట్లు పుట్టారు; బ్రతి కారు; మరణించారు. ఈ విషయం మనం రోజూ చూస్తూనే వుంటాం—గమనిస్తూనే వుంటాం. కాని 'మనం ఎందుకు పుడుతున్నట్లు? ఎందుకు బ్రతుకుతున్నట్లు? ఎందుకు మరణి స్తున్నట్లు?' అని ఎంతమందిమి ప్రశ్నించుకుంటున్నాం?

చాలా కొద్దిమందిమి.

మనం ఎందుకు పుట్టామో, ఎందుకు మరణిస్తు న్నామో తెలుసుకోకపోతే, ఎలా బ్రతకాలో, మన జీవి తాన్ని ఏవిధంగా నడపాలో బొత్తిగా అర్థంకాదుగదా! అలాంటప్పుడు తెలుసుకోటానికి ఎందుకు ప్రయత్నించం?

దీనికి అనేక కారణాలున్నాయి. అజ్ఞానం, బద్ధకం, భయం మొదలైనవి. విడివిడిగా వీటిని విచారిద్దాం. ఒక్కొక్క కారణానికి ఒక్కొక్క రకం ప్రజలు అనుచరు లుగా వుంటున్నారు గనుక, ఒక్కొక్క రకాన్నీ తీసుకొని, వారి భావాలకు కారణాలేమిటో, వాటివల్ల సంఘానికి లాభమో నష్టమో విచారిద్దాం.

చాలామందికి అజ్ఞానంవల్ల ఈ ప్రశ్నలు తట్టవు. ఏదో పుడుతున్నారు; పుడుతున్నారు గనక బ్రతుకుతున్నారు. బ్రతుకుతున్నారు గనక మరణిస్తున్నారు. అంతే! ఏ గొడవా లేకుండా వొచ్చినవాళ్లు వొచ్చినట్లు దాటిపోతున్నారు.

ఈ అజ్ఞానమే భయానికి దారితీస్తుంది. ప్రకృతి చర్యల్ని అర్థం చేసుకోలేకపోతారు. అర్థం చేసుకోటానికి ప్రయత్నించే జ్ఞానం లేకపోవటంవల్ల భయపడతారు. సూర్యుడు రోజూ ఎందుకు తూర్పున ఉదయిస్తున్నాడు?

ప్రపంచాన్నంతా వెలిగించే కాంతి అతని కెక్కడనుంచి వొచ్చింది ? ఆ కాంతి పోతే మానవ సంతతి ఏమయ్యేట్టు ? ఈ ప్రశ్నలకు జవాబులు వాళ్ళకు దొరకవు. వెంటనే వాళ్ళ దృష్టిలో సూర్యుడు భగవానుడయ్యాడు. "ఓ సూర్యభగవానుడా, నీ కాంతిని పోగొట్టుకోక !" అని ప్రార్థనలు సాగినై. చంద్రుడూ యింతే ! చెట్లూ పుట్టలూ ఇంతే ! ఈ లెక్కనే విషజంతువులన్నీ, భయంకర జంతువులన్నీ దేవుళ్ళయి కూర్చున్నైవి. అజ్ఞానంవల్ల, ప్రశ్నించుకోవటం చేతకాకా, జవాబులు దొరకాక ఈ రకం యీ విధంగా సంఘాన్ని కొన్నాళ్లు తప్పుదారిని నడిపించింది.

ఈ రకం యిలా వుండగా రెండోరకం మరొకటి వుంది. ఈ రకానికి ప్రశ్నించుకోవటం చాతవునుగాని, జవాబులు ఆలోచించుకోవటం భయం. వీళ్ళకి యీ ప్రశ్నలన్నీ తడతై. వీటికి జవాబులకోసం కూడా ఆలోచిస్తారు—ప్రయత్నిస్తారు. కాని ప్రయత్నించినకొద్దీ చిక్కుల్లో పడతారు. దారీ డొంకా కనపడదు. తమకున్న భయంతో, జవాబులు ఆలోచించుకోలేక, చిక్కులు విడదీసుకోలేక, వేదాంత మార్గంలో పడతారు. మట్టిలో పుట్టాం; మట్టిలోకే పోతాం, అని సమాధాన పరుచుకుంటారు. ఈ సమస్యలు పరిష్కరించుకోలేక, ఎదురుతిరిగే ధైర్యం లేక యీ సమస్యలనుంచీ, లోకరంగంనుంచీ పారిపోతారు. "ఈ ప్రపంచం మిథ్య, మనం మిథ్య, అంతా మిథ్యే !" అంటారు.

అయితే ఈ బ్రతకటమెందుకు ?

ఈ ప్రశ్నకు సమాధానంగా దేవుడు అవసరమౌతాడు. 'మనల్ని యీ మాయలోకంలో దేవుడు పడవేశాడు. ఆ దేవుణ్ణి చేరి తరించటానికి యీ జన్మలో మనం సాధనం చెయ్యాలి,' అంటారు. దీంతో లౌకిక వ్యవహారాలలో జోక్యం లేకుండా చేసుకోవటం, లౌకికచింతే నీచమను కోవటం, పరమార్థంకోసం ముక్కు మూసుకోవటం జరుగుతుంది. అంటే మనం యీ లోకంలో చేసేది ఏమీ లేదు గనక బ్రతుకునే చావుగా మార్చుకుందామనే స్థితికి వొస్తుంది ప్రపంచం. పొట్టకు సంపాదించుకోవటం, కడుపునిండా తినటం మొదలైన అవసరాలే తప్పయిపోయి, కోర్కెలను అరికట్టటం ఇంద్రియాలను జయించటం, దేవుని పిలుపుకోసం ఊర్ధ్వ దృష్టిని అలవరచుకోవటం ఆదర్శాలవుతవి.

ఈ పరిస్థితుల్లో మానవులకు మరో ప్రశ్న తట్టింది. దేవుడనే వొకడుంటే యీ లోకంలో యిన్ని ఘోరాలెందుకు జరుగుతున్నాయి ? ఈ హెచ్చు తగ్గులకు కారణం ఏమిటి ? సన్మార్గులు బాధపట్టం, దుర్మార్గులు సుఖపట్టం ఎందుకు జరుగుతూవుంది ?

ఈ ప్రశ్నలకు జవాబుగా కర్మసిద్ధాంతం, స్వర్గనరకాలూ సృష్టించబడ్డవి. "అదంతా మన ఖర్మ ! గీత తప్పుతుందా !" అనే జవాబు, విమర్శించుకొని జవాబు చెప్పలేని ప్రతి ప్రశ్నకూ ఈ వేదాంతులు అడ్డంపెడతారు.

మరొకప్పుడు, "ఈ లోకంలో దుర్మార్గులు తప్పించుకు పోయినా నరకంలో శాస్తి అనుభవిస్తారు. సన్మార్గులకు తగిన పూజలు ఇక్కడ జరక్కపోయినా స్వర్గంలో సుఖం

అనుభవిస్తారు" అని చెపుతారు. మన వేదాంతం అంతా ఈ విధంగా వృద్ధిచెందిందే! ఎంతసేపూ, "బాహ్య ప్రపంచంతో ఏమీ సంబంధం పెట్టుకోకు, లోపలకు చూసుకో" అని చెప్తుతుంది. దీన్నే ప్రజలకు గొప్పగా కనపట్టానిగ్గాను "ఆత్మజ్ఞానం అంటుంది.

అజ్ఞానంవల్ల అభివృద్ధిని ఆటంక పరచినదానికంటే ఈ సిద్ధాంతం చాలా ప్రమాదకరమైంది. ఈ వేదాంతి తన జ్ఞానాన్ని ప్రజలను తప్పు మార్గాలను పట్టించటానికి వినియోగిస్తాడు. మానవులు కావాలనేవన్నీ తానూ కావాలంటూ "వీటివల్ల ప్రయోజనం లేదు" అని చెపుతాడు. "మనం వీటిని సాధించుకోలేం" అని నిరుత్సాహపరుస్తాడు. ఈమధ్య నాకూ నా స్నేహితుడికీ ఈ దిగువ సంభాషణ జరిగింది. ఆ సంభాషణ సరిగ్గా ఈ తత్వాన్నే విశదీకరిస్తుంది గనక ఇక్కడ పొందుపరుస్తున్నాను:—

"ఎందుకొచ్చినవండీ ఈ మాటలు ?" అన్నాడు.

"మనం అభివృద్ధి చెందటం మీకు యిష్టంలేదా ?" అని అడిగాను.

"ఇష్టంలేకేం! పరిశ్రమలు కావాలి. శుభ్రమైన భోజనం కావాలి! అజ్ఞానం పోవాలి! ఐకమత్యం కావాలి"

"ఇంకేం ? అందుకు ప్రయత్నిద్దాం!" అన్నాను.

"ఏమీ లాభంలేదు. మనవల్ల ఏమీ జరగదు."

"ఎందుకు జరగదు ?"

"ఎలా జరుగుతుంది ? మనకంటే పెద్ద పెద్దవాళ్ళే ప్రయత్నించారు. వాళ్ళేం నెగ్గారు ?" అన్నాడు.

ఇదీ వరస. ఈ రకం మనకు అభివృద్ధి అక్కర్లేదనే అమాయకులకు నచ్చేటట్టుగా, ఈ విధంగా (బహుశా తమకు తెలియకుండానే) ప్రచారం చేస్తూ వుంటారు. అంతేగాని ఒకప్పుడు బ్రహ్మాండ రుద్రుడు చెయ్యలేని పని కొన్ని పరిస్థితుల్లో స్వల్ప మానవుడు కూడా చెయ్యగలుగుతాడని వీళ్ళకు తెలియదు. మనలాంటివాళ్లు యిలా వేదాంతం మాట్లాడబట్టే పెద్ద పెద్దవాళ్లు కూడా ఏమి చెయ్యలేక పోయారని తెలియదు.

ఈ రకంలోనే మరొక తెగవుంది. ఈ తెగకూడా జీవితాన్ని ఎదుర్కోలేని మానవ హృదయ దౌర్బల్యాన్నే సూచిస్తుంది. ఈ ప్రపంచంలో మనం చెయ్యగలిగిందిగానీ, చెయ్యవలసిందిగానీ లేదనే బోధిస్తుంది. ప్రపంచంలోని సమస్యల్ని మనం పరిష్కరించలేమనే చెపుతుంది. కాని ఈ తెగకు దేవుళ్ళో నమ్మకం లేదు. అందుకని పై తెగ ముక్కు మూసుకొని కూర్చుందామని చెబితే ఈ తెగ 'రేపు మనది కాదు; తిని తాగి తందనాలాడదాం' అని చెపుతుంది.

ఈ సిద్ధాంతం ముఖ్యంగా యువకులను బాగా ఆకర్షిస్తుంది. ఇంతకంటే ఇంకేం కావాలి? కాని ఇది ఎలా నెరవేర్చుకోవటం? అని ఆలోచిస్తేమాత్రం దీని బండారం బయట పడుతుంది. అంతా తిని తాగి తందనాలాడితే ఉత్పత్తిచేసే దెవ్వరు? ఎక్కువ ఉత్పత్తి లేకుండా ప్రతివాడూ తిని తాగి తందనాలాట్టం ఎలా జరుగుతుంది?

ఎవరు తిని తందనాలాడాలి? ఎవరు ఉత్పత్తిచెయ్యాలి? తిని తాగి తందనాలాట్టానికి సరిపోయే అంతగా ఉత్పత్తి చేసే విధానం ఏది?

ఈ సంగతులన్నీ వీళ్ళు ఆలోచించరు. వినగానే హాయిగావుండే మాటలని తృప్తి పొందుతారు. ఆవేశమే ప్రధానంగా పెట్టుకున్న జనం, జీవితంలో ఆశాభంగాలు పొందిన జనం ఈ మాటలకు నోరూరుచ్చుకొని వెంటపడుతుంది. ఈ తెగ డబ్బున్న నలుగురి సంగతేగాని ప్రజల సంగతి ఆలోచించరు. వీరి వాదంలో సంఘీభావానికే చోటులేదు. వీరి వాదం, మొత్తంమీద సంఘం ఎలా బాగుపడుతుందో చెప్పదు. డబ్బు పుష్కలంగావున్న వ్యక్తులు ఏ విధంగా తమ్ము తాము నాశనం చేసుకొని, సంఘానికి ఏవిధంగా అపకారం చెయ్యాలో మాత్రమే ఈ సిద్ధాంతం నేర్పుతుంది.

పాదుషాలవల్లా, జమీందార్లవల్లా ఇంతకంటే ఎక్కువేమి జరిగింది? తిని, కడుపు జలవంతంగా ఖాళీ చేసుకొని, మళ్ళీ తిన్నవాళ్ళని గురించి మనం విన్నాం. వీళ్ళవల్ల సంఘానికి ఏమిలాభం చేకూరింది?

వీటన్నిటికంటే మేరీ కారెల్లీ పాత్రలాగు 'భగవంతుడు ఉంటే అతన్ని త్వరగా పొందాలి; లేకపోతే అసలు జీవితమే అనవసరం' అనుకొని ఆత్మహత్య చేసుకోవటం మంచిది కాదూ?

ఇక ప్రజల్లోవున్న ఆఖరి రకాన్ని గురించి చెప్తాను.

ఈ రకం మానవసంఘంలో, సంఖ్యలో తక్కువదీ, ఆదర్శంలో గొప్పదీ! ఈ రకం కార్యాచరణకు అందని

వ్యూహాలను వ్యూహించదు. అందని వ్యూహాలు వ్యూహించి, భంగపడి అసంతృప్తివల్ల వేదాంతమార్గంలో పడదు. 'మన వల్ల ఏమవుతుంది?' అని నిస్పృహ చెందదు. పరిస్థితులను అనుకూలంగా సంఘాభివృద్ధికి పాటుపడుతుంది.

ఈ రకానికి సంఘాభివృద్ధికి పాటుపడాలనే వాంఛా, ఆ వాంఛను ఆచరణలో పెట్టే శాస్త్రజ్ఞానం రెండూ వుంటాయి. ముఖ్యంగా వాంఛ వుంటే శాస్త్రజ్ఞానంకోసం ప్రయత్నిస్తాం. ఈ రెండూ లేకపోతే లాభం లేదు.

Bentham ఇలా వ్రాశాడు—'A person who always acted with a view to his own maximum satisfaction in the long run would always act rightly.' కుటుంబరావు కూడా స్వార్థం అనే కథలో ఇల్లాంటి అభిప్రాయాన్నే వెలి బుచ్చాడు. కాని నేను వొప్పుకోను. నిరంకుశంగా రాజ్యాలు ఏలినవాళ్ళంతా ప్రపంచానికి లాభాన్నే చేకూర్చారా?

తల్లికి బిడ్డ జబ్బు నయం అవ్వాలనే వాంఛ వుంటుంది. కాని తగిన శాస్త్రజ్ఞానం లేకపోవటంవల్ల మందులకు బదులు ముడుపులు కట్టి ప్రాణంమీదికు తెస్తుంది. సంఘాన్ని బాగు చెయ్యాలనే వాంఛ లేకుండా శాస్త్రజ్ఞానంవున్నా యింతే జరుగుతుంది. ఆ శాస్త్రజ్ఞానం మానవ నాశనానికి వినియోగ పడుతుంది. దీనికి హిట్లరే తార్కాణం.

పై తరగతికి ఈ రెండు లక్షణాలూ వున్నాయి గనక వెనకచూపు లేకుండా మానవ శ్రేయస్సుకి పాటుపడుతుంది. అంత మాత్రాన ఈ వర్గానికి స్వార్థంలేదు అనుకోకూడదు. తమ సుఖం సంఘాభివృద్ధిమీదే ఆధారపడి వుంటుందనీ

సంఘానికి భిన్నంగా ఒక వ్యక్తి సుఖపడలేడనీ తెలుసుకొని పాటుపడతారు. ఎలాగూ మనం బ్రతకటమనేది తప్పదు గనకా, మన తర్వాత కూడా మానవులు బ్రతుకుతూనే వుండాలి గనకా, ఈ ప్రపంచాన్ని మానవవాసయోగ్యం చెయ్యటానికి ప్రయత్నిస్తారు. మానవులు ఎక్కువమంది సుఖపట్టానికి వసతులు కల్పిస్తారు.

నేను ఈ మాట చెప్పినప్పుడు 'సుఖపట్టం అంటే ఏమిటి ?' అనే ప్రశ్న వొస్తుంది. అనేకమంది అనేక రకాలుగా సుఖపడతారు. ఒకరికి సుఖమిచ్చింది మరొకరి కివ్వదు. ఒకరికి సుఖాన్నిచ్చిన సిద్ధాంతమే మరొకరిని బాధపెడుతుంది. కనక సుఖం అంటే ఎలా తేలుతుంది ? దేన్ని సుఖంగా పెట్టుకుని మానవులు కృషి చెయ్యాలి ?

ప్రపంచంలో అనేక సమస్యలున్నమాట నిజమే. ఒక్కొక్క సమస్యా పరిష్కారం ఒక్కొక్క తరగతికి సుఖాన్నిచ్చే మాటా నిజమే ! కాని అన్ని సమస్యల్ని ఒకేసారి మనం పరిష్కరించలేం. అప్పటి పరిస్థితుల్లో ప్రజా సామాన్యాన్ని ఎక్కువ కలవరపరిచే సమస్యనే పరిష్కరించ ప్రయత్నించాలి. అటువంటి సమస్యనే పరిష్కరించగలం. మరొక సమస్యకు ప్రజలు సహాయం చెయ్యరు; పరిష్కారానికి తెగించి పోట్లాడరు. ఏ సమస్య తమ్ము ఎక్కువగా హింసిస్తూ వుందో, ఆ సమస్యను పరిష్కరించుకోటానికే ప్రజలు తాపత్రయపడతారు. ప్రస్తుతం ప్రజలను ఎక్కువగా కలవరపెట్టే సమస్య ఆర్థిక సమస్య. ఈ సమస్యా పరిష్కారం కోసం ప్రజలు ఉద్రిక్తులై వుంటారు. తమ్ము బాధించే ఈ

సమస్యని పరిష్కరించకుండా మరేసంగతి ఎత్తినా ప్రజలు వినరు. అందుకనే మిగిలిన ఉద్యమాలు సఫలత పొందటం లేదు, ప్రజల్లోకా వెళ్ళటంలేదు - పైపైనే పుట్టి, పైపైనే నశిస్తున్నాయి. ఇలా జరుగుతూవుందని వాపోవటంలో అర్థం లేదు. సంఘ శ్రేయస్సుకోసం పరిస్థితులనుబట్టి పాటు బడాలిగాని, అవసరంగా కినపడని భావాలను వాళ్ళ తలలకు ఎక్కించటానికి ప్రయత్నిస్తే వృథాయే అవుతుంది.

కనక మానవుడు తను జీవించివున్నంతకాలం అత్యవసర సమస్యని పరిష్కరించటానికై ప్రయత్నించాలి. ఈ సమస్య పరిష్కరించబడ్డా మరొక సమస్య వొస్తుందని వూరుకో కూడదు. పద్ధతి ఏది అనుసరించినా, జీవితాదర్శం ప్రతి మానవుడికీ, 'ఈ లోకాన్ని వాసయోగ్యం చెయ్యటమే !' అనే విషయం ఎవ్వరూ మరచిపోగూడదు.

—o—

రెటమత సిద్ధాంతం

రెటమతం అనే మాట మనం రోజూ వింటూనే ఉంటాం. మనం ఒక నూతనోద్దేశం వెలిబుచ్చగానే, అది ప్రజాసామాన్యానికి వికటంగా కనిపిస్తుంది. వెంటనే మన ప్రక్క నున్న ఒకడు 'రెటమతం' అంటాడు. రెండోవాడు లౌక్య మర్యాదలతో, తెలివిగలవాడేగాని అంతా 'రెటమతం' అంటాడు. ఏమిటీ రెటమతం? దీని స్వభావం ఎటువంటిది?

'అవునన్నది కాదనటం రెటమతం' అని తేలిగ్గా నిర్వచనం చేస్తారు. ఎవ్వరు అవునన్నది? ప్రజాబాహుళ్యం అవునన్నది కాదనటం రెటమతంగా కొందరు అర్థంచేసుకుం టున్నారు. ఈ రెటమతసిద్ధాంతం ప్రాముఖ్యతనుఅర్థంచేసుకో టానికి మనం ఒక ప్రశ్న వేసుకోవలసి వస్తుంది. "ఒక ఉద్యమ నాయకులు ప్రజాబాహుళ్యాన్నిబట్టే పోవాలా, లేక ప్రజా బాహుళ్యాన్ని తమ దృక్పథానికి తిప్పుకోటానికి ప్రయత్నిం చాలా?" అనేది. నాయకులు ప్రజాబాహుళ్యం అభిప్రాయా లకు అనుగుణంగా గంతులువేసి పేరు సంపాదించుకోటాన్ని లెనిన్ 'tailism' అని హేళన చేశాడు. అచ్చగా ప్రజా సామాన్యం పలవరింతలకే తందనాలు తొక్కితే, సంఘంలో అభివృద్ధి అనేదే ఉండదు. ఇటువంటి నాయకత్వం "తానని వాని నూతగోని కానని వాడు విశిష్టవస్తువుల్ కాననిభంగి"గా తయారవుతుంది. కనుక మానవుడు వేసినచోటే ఉంటాడు, లేకపోతే సుడిగుండంలో పడి కొట్టుకుంటాడు.

ఎప్పుడైతే మనం ప్రజాబాహుళ్యం దృక్పథాన్ని మార్చటానికి ప్రయత్నిస్తామో, అప్పుడే ప్రజాబాహుళ్యం తాత్కాలికంగా ఎదురుతిరగటం, రెటమతం అని నిందించటం తటస్థిస్తుంది. 'దేవుడున్నాడు' అని ప్రజాబాహుళ్యం నమ్మినప్పుడు 'దేవుడు లేడు' అని చెప్పటం రెటమతంగా పరిగణింపబడుతుంది. 'రాముడు దేవుడు' అనుకునే రోజుల్లో 'రాముడు మానవుడు', అని చెప్పటం రెటమతంగా పరిగణింపబడుతుంది. 'భూకంపాలు ఆ మాయామానుష విగ్రహుని లీలావినోదాలు' అనుకునేరోజుల్లో వాటికి సైంటిఫిక్ కారణాలున్నాయనిచెప్పటం రెటమతంగా పరిగణింపబడుతుంది.

'మీరు చెప్పేది సహేతుకంగా ఉంటే అది రెటమతం కాదు' అని కొందరు వాదిస్తారు. బాగానే ఉంది. కాని ఒక నూతనోద్దేశం సహేతుకమో-నిర్హేతుకమో తెలుసుకోటానికి ప్రజాసామాన్యం కొంత టైము తీసుకుంటుంది. ఈ విషయంలో ప్రజాసామాన్యం జ్ఞానాన్ని అనుభవంవల్ల సంపాదించుకుంటుందిగాని బుద్ధిబలంవల్లకాదు. అందువల్ల ఒక నూతనోద్దేశాన్ని వెలిబుచ్చగానే ప్రజాసామాన్యం, తరువాత ఆ ఉద్దేశాన్ని అంగీకరించినా, వెంటనేమాత్రం 'రెటమతం' అంటుంది. సహేతుకమైన విషయాన్ని వెంటనే గ్రహించే శక్తి ప్రజాసామాన్యానికి లేకపోబట్టే, తన విశ్వాసాలను వదలుకొని వెంటనే హేతువాదాన్ని అంగీకరించలేదు కాబట్టే, అది గెలిలియో ప్రాణాలను కోరింది. ఏసుక్రీస్తును సిలువ ఎక్కించింది. ఆస్కార్‌వైల్డుని దేశం నుంచి తరిమివేసింది. మహమ్మదుచేత కత్తిని పట్టించింది. ఇంకెన్నెన్నో చేసింది.

కనుక 'ప్రజాసామాన్యాన్ని నేను ఆకర్షించాను' అని ప్రగల్భాలు కొట్టటం గొప్పకాదు. అతనే పద్ధతితో ప్రజా సామాన్యాన్ని ఆకర్షించాడో మనం తెలుసుకోవాలి. జాన్సన్ చెప్పినట్లు ప్రజాసామాన్యం నాన్‌సెన్సూ అతని నాన్‌సెన్సూ ఒకటే అవటంవల్ల అది అతనివల్ల ఆకర్షించబడిందా ? నీతి బాహ్యమైన మాటలు వాడటంవల్లో, అటువంటి ఉద్దే శ్యాన్ని స్ఫురణకు తేనటంవల్లో, దాని పైత్యాన్ని రేపటం వల్లో, అది ఆకర్షించబడిందా ? అని మనం ఆలోచించాలి. ఆ పద్ధతి మంచిదై దానివల్ల సంఘానికి లాభం కలిగితే సెబాస్ అని మనం హారతులు పట్టాలి. లేకపోతే ఆ ఆకర్షిం చినవాడూ, ఆ ఆకర్షించబడినవారూ నరకానికి పోతారు.

ప్రజాబాహుళ్యం అనేకవిధాలగా ఆకర్షించబడుతుంది. వ్యభిచారాన్ని గురించి రాస్తే అనేకులు ఆకర్షించబడుతారు. ఎవ్వరోన్నా పట్టుకొని బండబూతులు తిడితే కొందరు సంతో షిస్తారు. చిత్తకార్తి కుక్కల చేష్టలు వర్ణిస్తే 'వహ్వా' అంటారు. నగ్నదృశ్యాలు చూపితే లొట్టలు వేసుకుంటూ చూస్తారు. అంతమాత్రాన యీ విధంగా రంజింపచెయ్యటం గొప్ప అవుతుందా ? దీనికంటే ప్రజాబాహుళ్యానికి ఇష్టం లేకపోయినా, దానివల్ల చెప్పేవాడు నష్టకష్టాలకు లోన యినా, సంఘ శ్రేయస్సుకు ప్రయత్నించటమే మంచిది. దాన్ని ప్రజాబాహుళ్యం 'రెటమతం' అని నిందించి, అతడిని హింసించినా, కొన్నాళ్ళకయినా యదార్థం తెలుసుకొని బాగుపడుతుంది.

ఇప్పుడు నే నున్నా ననుకోండి—ప్రవక్తలతో పోల్చుకోవటం కాదు—నాకు ప్రజాసామాన్యంలో ఇప్పుడు ప్రబలంగావున్న రుచి యిష్టంగా ఉండదు. ప్రజాసామాన్యం ఒక రుచికి అలవాటు పడటంవల్ల, రాజకీయంలో చూచినా సారస్వతంలో చూచినా, సినిమాల్లో చూచినా ఆ రుచే కనబడుతుంది. ఆ రుచి మంచిదిగా నాకు కనబడకపోవటంవల్ల రాజకీయంలో, సారస్వతంలో, సినిమాలలో, ప్రజల అభిరుచికి వ్యతిరేకంగా ఆ రుచిని విమర్శించవలసి వస్తుంది. ఈవిధంగా ప్రతి శాఖలోనూ ప్రజాసామాన్యంతో ఏకీభవించక పోవటం వల్ల అందరూ అన్నదన్నది కాదనే మేనియా నా కున్నదనీ, నేను అదొక సిద్ధాంతంగా పెట్టుకొని కూచున్నాననీ నన్ను నిందించటం కేవలం పొరపాటు. ఇప్పుడు ప్రజలలో ఉన్న రుచిని నేను అంగీకరించటం లేదు. ఆ రుచి ఏ శాఖలో కనుపించినా నేను విమర్శిస్తున్నాను. ఆ రుచిని ఒక శాఖలో నిందించి, ఒక శాఖలో పొగడటం తప్పుగాని, ఆ రుచి కనబడిన చోటల్లా విమర్శించటం తప్పుకాదు.

కనుక రెటమత సిద్ధాంతం అనగానే బెదిరిపోవలసిన పని లేదు. ఇప్పుడు నాకు అర్థంకాని నూతనోద్దేశాన్ని నేను రెటమతం అంటున్నాను. మీకు అర్థంకాని నూతనోద్దేశం మీకు రెటమతంగా కనిపిస్తోంది. హాలీవుడ్ ఫిలుములు చూచి హిందీ ఫిలుములను విమర్శించేవాడు, తెలుగు ఫిలుములతో హిందీ ఫిలుములను పోల్చి చూచుకొని మురుసుకునే వాడికి రెటమతస్థుడుగా కనబడతాడు. తెలుగు ఫిలుములతో

పోల్చుకోని హిందీ ఫిలుములను పొగిడేవాడు, హాలీవుడ్ ఫిలుములు చూచినవాడికి రెటమతస్థుడుగా కనబడతాడు.

ఈ రెటమత సిద్ధాంతం జాగ్రత్తగా పరిశీలించవలసిన సిద్ధాంతం. ఇది తెలియనివాళ్లు ప్రచారం చేస్తున్నంత, పైకి కనబడేంత పిచ్చిసిద్ధాంతం కాదు. దీనిభావం తెలుసుకోవటం మీాదే, దీని హృదయాన్ని అర్థం చేసుకోవటంమీాదే, సంఘాభివృద్ధి ఆధారపడి ఉంది.

అహం

ఒక కవి ఒక సభలో ఈ విధంగా ఉపన్యసిస్తున్నాడు—

"మీరు కనిపెట్టారో లేదోగాని నేను తిక్కన కంటే గొప్ప వాణ్ణి. నా కవిత్వంలో తిక్కన కవిత్వంలో వున్న గుణాలకంటే గొప్ప గుణాలున్నవి. ఇంతవరకు భారత దేశంలో పుట్టినవాళ్ళలో తిక్కన కంటే గొప్ప కవివి నే నే...."

ఒక సభికుడు చివాలున లేచి—"తిక్కన కంటే మీరు గొప్ప కవులనుకోటానికి దృష్టాంతరం ఏమిటి ?"

"దృష్టాంతరమా ?....దృష్టాంతరమా," అని నట్లు కొట్టటం మొదలుపెట్టాడు కవి.

ఇంకొక సభికుడు లేచి ఈ విధంగా జవాబు చెప్పాడు— "దృష్టాంతరాలకేం ! కావలసినన్ని వున్నాయ్. తిక్కనా కవిత్వం రాశాడు; వీరూ కవిత్వం రాశారు. తిక్కనా పుట్టాడు; వీరూ పుట్టారు. వీటినిబట్టి తిక్కనకూ వీరికీ చాలా పోలిక లున్నవని విశదం అవుతూవుంది. ఇక తిక్కనకంటే ఈయన గొప్పవా డెలాగంటారా ? తిక్కన చచ్చాడు; ఈయన చావలేదు...." అని కూర్చున్నాడు.

కవి తెల్లమొహం వేశాడు.

నాగరికత

"తూర్పు తూర్పే—పడమర పడమరే! ఈ రెండూ ఎప్పుడూ కలవ్వు" అన్నాడు కిప్లింగ్.

సామ్రాజ్యతత్వం కన్నులకు ఎగదట్టిన కిప్లింగ్ ఈ విధంగా వాగటంలో ఆశ్చర్యం లేదు. "తెల్లతోలు ప్రపంచానికి మోక్షాన్ని కట్టిపెడుతుంది" అనుకునే బధిరులు ఇలాంటి వెర్రి వ్రాతలు వ్రాయటంలో ఆశ్చర్యం లేదు. "తెల్లవారు ప్రభుత్వం చెయ్యటానికీ, నల్లవారు జోహుకుం కొట్టటానికీ పుట్టా"రని ఈబుద్ధిజాడ్యజనితోన్మాదుల ఉద్దేశం.

ఈ వాదం ఎంతవరకు నిజం?

ప్రాచ్య పాశ్చాత్య నాగరికతల్లో విపరీతమైన భేద ముందనీ, ఈ భేదం ఎప్పుడూ ఇల్లాగే ఉంటుందనీ కొందరు సామ్రాజ్యవాదులు అంటారు. దీన్నే భారతీయుల్లో కొందరు, "పాశ్చాత్యులది జడవాదం; మనది ఆధ్యాత్మిక వాదం" అని చెబుతారు. పాశ్చాత్యులు తమ భౌతిక నాగరికతను చూచుకొని విర్రవీగితే, భారతీయులు తమ ఆధ్యాత్మిక నాగరికతను తలచుకొని మురుసుకుంటారు. అసలు ఈ నాగరికతల్లో ఇంత వ్యత్యాసం ఉందా? ఈ నాగరికతలు ఏకం కావా?

ప్రథమంలో ప్రాచ్య పాశ్చాత్య దేశాల్లో ఒకటే నాగరికత ఉండేది. జిజ్ఞాస మానవుని స్వభావంలో ఉండటం

వల్ల అతడు హేతువాదాన్ని సాధనంగా తీసుకొని జీవితాన్ని గడిపాడు. ఉపనిషత్తులను పరిశీలిస్తే మానవుని స్వభావం తేలిగ్గా అర్థమవుతుంది. మానవునికి కలిగిన ప్రశ్నలకు సమాధానాలు చెప్పటానికి అవి ప్రయత్నించినయ్. "దేవుని స్వభావం ఎటువంటిది ?" "దేవుని దర్శనం యేవిధంగా దొరుకుతుంది ?" అనే మానవుని జిజ్ఞాస వీటిని సృష్టించింది.

కాని అప్పుడు జ్ఞానం వృద్ధిచెందకపోవటంవల్లా, అప్పటికి మానవుడు ప్రకృతిని లోబరచుకునే శక్తులను సంపాదించుకొనలేక పోవటంవల్లా, మానవునికి కలిగే ఈ శంకలను జ్ఞానం తీర్చలేకపోయింది. ఇక మానవుడు చేసేది లేక విశ్వాసాన్ని ఆశ్రయించాడు. ఈ "విశ్వాసం" ఆధ్యాత్మిక నాగరికతకు దారితీసింది.

తరువాత కొద్దికాలానికి సైన్సు వృద్ధిచెందటంవల్ల పాశ్చాత్య దేశాలు యీ నాగరికతనుంచి తప్పించుకొని అభివృద్ధి చెందాయి. మన దేశంవంటి దేశాలు మాత్రం, కొన్ని కారణాలవల్ల సైన్సు సహాయం తీసుకోక, వెనుకటి నాగరికతలోనే కుమిలిపోతున్నయి. కనుక భౌతిక ఆధ్యాత్మిక నాగరికతల భేదం యించు మించు 500 సంవత్సరాల క్రింద కలిగింది.

ఇప్పుడు మనం స్వాతంత్ర్య సమరానికి సడుముకట్టాం కనక మనకకూడా భౌతిక నాగరికతకోసం, పాశ్చాత్యులు ఆ నాగరికతవల్ల పొందిన లాభాలకోసం ప్రయత్నిస్తున్నాం. మనంకూడా మనుష్యులమే గనక, భౌతిక ప్రపంచంతో, భౌతిక వాదంతో సంబంధం వదలుకోలేం. "జడవాదం",

"పిడివాదం" అనుకొని ఏ పదిరోజులలో ముక్కుమూసుకొని కూర్చున్నా, తరువాత అయినా తేపిరాడక ఇతర దేశాలతోపాటు వృద్ధిచెందటానికి ప్రయత్నిస్తాం.

కనుక కిప్లింగ్ మహాశయుడు, "తూర్పు తూర్పే - పడమర పడమరే" అనటం ఆయన అజ్ఞానాన్నో, సామ్రాజ్య తత్వ పిరాయింపునో, బుద్ధిజాడ్యాన్నో సూచిస్తుంది. "మాది ఆధ్యాత్మిక నాగరికత" అని మన నాగరికతను పొగుడుకోవటం "పాశ్చాత్యులది భౌతిక నాగరికత" అని వారిని నిందించటం కూడా అనారోగ్యాన్నే సూచిస్తుంది. పూర్వం మనం ఏ పరిస్థితుల్లో, ఏ నాగరికతలో, ఎంత జ్ఞానంలో ఉన్నా, ఇప్పుడుమాత్రం పాశ్చాత్యులకంటే ఏ 500 ల సంవత్సరాలో వెనకబడి ఉన్నాము. అందుకనే, అభివృద్ధిలో వారితో కలుసుకోటానికే, మనం స్వాతంత్ర్యం కావాలంటున్నాం; ఆంగ్లేయులు మూటా ముల్లెలతో ఖాళీ చెయ్యాలంటున్నాం; మన డబ్బు మనకే ఉండాలంటున్నాం. భౌతికంగా పాశ్చాత్య నాగరికతను ఈవిధంగా అనుకరిస్తూ, దాన్ని నిందించి, మనం విడిచిపెడుతున్న ఆధ్యాత్మిక నాగరికతను పొగట్టం ఆరోగ్యవంతులు చెయ్యవలసిన పనికాదు.

ఇప్పుడు ప్రాచ్య పాశ్చాత్య నాగరికతలకున్న భేదం ఏమిటి ? భౌతికవాదం అంటే ఉలిక్కిపడవలసిన అవసరం ఏముంది ?

సర్ రాధాకృష్ణ పాశ్చాత్య నాగరికతకూ మన నాగరికతకూ మూడు భేదాలు చెప్పాడు. నేటి పాశ్చాత్య నాగరికతకు (1) మానవాధికారం, (2) హేతువాదం, (3) ప్రజా

స్వామికం ముఖ్యలక్షణాలు. మన నాగరికతలో ఈ లక్షణా లకు తావులేదు. నేడు ప్రజాబాహుళ్యానికి ఏ లక్షణాలు ప్రాణాధారాలో, ఏ లక్షణాలు లేకపోతే మానవుడు పశువుగా తయారవుతాడో, అటువంటి లక్షణాలకు మన "ఆధ్యాత్మిక నాగరికత"లో తావులేదు. అటువంటి నాగరికతను మనం పొగుడుకుంటున్నాం.

దీనికంటే, ఇతర దేశాలకంటే మనం ఎంత వెనకబడి ఉన్నామో తెలుసుకొని, దేశాభివృద్ధికి ప్రయత్నించటం మేలు. ఈ ఆధ్యాత్మిక నాగరికత అనే మత్తులో పడివుండటం విదేశ ప్రభుత్వానికి మంచిది గనక, అది దాన్ని ప్రోత్స హిస్తుంది. కనుక విదేశ ప్రభుత్వం పోతేగాని మన అభివృద్ధి విజృంభించదు.

అప్పుడుగాని, "తూర్పు తూర్పే-పడమర పడమరే !" అన్న కిప్లింగ్ వాక్యం ఎగిరిపోదు.

కులతత్వం - జాతీయవాదం

బానిసవర్గం తన ఆత్మగౌరవాన్ని నిలబెట్టుకోటానికి చేసే ప్రయత్నం కులతత్వం.

అధికారంలో వున్నవర్గం మిగిలిన వర్గాలమీద తన పెత్తనం సుస్థిరం చేసుకోటానికి చేసే ప్రయత్నం జాతీయవాదం.

—o—

సీ, ఏమి పరీక్షలు!

ఫ్లిడా వదిలింది. 15 సంవత్సరాల శని నేటితో విరగ డయింది. అబ్బా, ఈ పరీక్షలకోసం బుద్ధిని ఎంత సంకుచితం చేసుకోవాలి! మాడ్రిడ్ ఏమయినా, మన పది మార్కులూ మనం దేవుకుంటే చాలు. సుభాస్ బాబు ఆరోగ్యం ఎల్లా వున్నా మన పది మార్కులూ మనం దేవుకుంటే చాలు. కాంగ్రెస్ సభాధ్యక్షుడు వల్లభాయి అయినా, రాజగోపాలా చారి అయినా, గఫ్ఫార్ ఖాన్ అయినా ఒక్కటే మనకు! సుభాస్ బాబు ఇంతవరకు కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు ఎందుకు కాలేదో, మిగతా నాయకులు మాత్రం తిరగబడి, బోర్లబడి, ప్రక్కకుపడి, ఒక్కొక్కరూ రెండు మూడుసార్లు ఎందుకు అవుతున్నారో మనం ఆలోచించం. అంతవరదాకా ఎం దుకు? ఆరోజుల్లో బెర్నార్డుషా చదువుకునే అవకాశంగానీ, భార్యకు ఉత్తరం రాసుకునే ప్రాప్తంగానీ ఉండదు. ఏం పరీక్షలు! పక్షినై పుట్టినా ఈ పరీక్షలు తప్పేవి; హాయిగా పల్టీలు కొడుతూ ఆకాశాన విహారించే పని. ఆఖరికి కోతినై పుట్టినా ఈ పరీక్షలు తప్పేవి. కిచకిచమంటూ చెట్లమీద గంతులువేస్తూ తిరిగేపని. ఈ పాడుపరీక్షలు ప్యాసయి ఉద్యోగం చేసేదానికన్నా ఏ పరీక్షలూ లేకుండా, యమ ధర్మరాజుక్రింద దున్నపోతుపని చెయ్యటం మంచిది.

* * *

ఏం పరీక్షలు! ఏం పరీక్షలు! క్లాసుపుస్తకాలు ముక్కున పెట్టుకొని నూటికి ముప్ఫైమార్కులు గిల్లుకొంటాని కేనా నేను పుట్టింది ! ఏ గుమాస్తా గిరిలోనో చేరి, ఉదరం సవరించుకో టాని కేనా నేను పుట్టింది ! హాతవిక్షీ ! ఈ బోడి డిగ్రీలకోసం దేవులాడకపోతే, ఈపాటికి యెన్ని ఉత్తమ గ్రంథాలు తిరగ వేసేవాణ్ణో ! అబ్బా ! శక్తిని సద్వినియోగం చెయ్యటానికి యీ పరీక్షలు ఎంత ఆటంకం ? వీటివల్ల ఎంతమందిజ్ఞానం డిప్పలలోని వేరుసెనగ పప్పులాగ, బురఖాలోని స్త్రీలాగ, లోకాన్నుంచి కప్పివేయబడుతోందో ! ఎవరిదాకో ఎందుకు? అమృతమేలేని యీ రాహువునోట్లో చిక్కి నేను నా కాంతిని ఎంత కోల్పోయానో ? ఊహవచ్చిందగ్గరనుంచీ పరీక్షలకు చదవటం, పరీక్షలు ప్యాసవటం (ప్యాసయినందుకు ఘన కార్యం చేసినట్లు కులకటం) తప్ప యింకొకపని లేదుగదా ! ఇటువంటి వెంగళాయిలు దేశానికి ఎందుకు పనికివస్తారు ? మాతృదేశోద్ధరణకు పనికివచ్చే శక్తినీ, బుద్ధిబలాన్నీ లాగి వెయ్యటమే యీ విద్యయొక్క ముఖ్యోద్దేశం. అందుకనే మెకాలే ప్రభువు —— (!) —— "ఈ విద్యావిధానం ముప్ఫై సంవత్సరాలు సాగితే హిందూదేశం తారుమారవుతుంద" న్నాడు.

* * * *

ఎంత ఘోరం ! స్వార్థపరులు ఎంతపనైనా చేస్తారు. మతం పేరుతో, అందులో ఏసుక్రీస్తు పేరుతో, ఏపనిచేసినా ముక్తిదాయకమే అవుతుంది. ఏసుక్రీస్తు మానవ సౌభ్రాతృ త్వాన్ని బోధించాడు. అటువంటి మతాన్ని మానవ నాశ

నానికి ఉపయోగించుకుంటోంది అతని భక్తబృందం. ఏధర్మ మయినా యింతే! అందుకనే మిల్టన్—జ్ఞాపకం రావటం లేదు—ఈ నిరర్థకపు పరీక్షలకు చదివే చదువు యిల్లాగే ఉంటుంది ... ఏదీ ... అవును.

"......So little knows
Any but God alone to value right
The good before him but perverts best things
To worst abuse or to their meanest use"

అన్నాడు.

అర్థం చేసుకునేవాళ్ళ హృదయాలకు అనుకూలమైన రూపం తాలుస్తుంది ఏ ధర్మమయినా ... సంఘ శ్రేయస్సు కోసం సృష్టించబడిన వర్ణాశ్రమ ధర్మం నేడు సంఘాన్ని చిందరవందర చెయ్యడానికి ఉపయోగపడుతోంది. అదే విధంగా క్రైస్తవమతం అవసానదశలో హిందువులను బానిసలను చెయ్యటానికి పనికివస్తోంది. ఆంగ్లేయులకు మనలను ఆ మతంలోకి తోలటానికి (అంతవరదాకా కాకపోయినా, మన మతం మరచిపోవటానికి)ఉపయోగిస్తుం దీ చదువు. మన జనం యీ సంగతి ఆలోచించదు. ఈ విద్య అభ్యసించవలసిందే! ఈ జీవితం విద్యాలయాలకు అర్పించవలసిందే! యువకులంతా తలగుడ్డలు ధరించి గుమస్తాలుగా తయారయి, మొహాలు వేలవేసుకొని, అడ్డమయినవారికి జోహారులు చెయ్యవలసిందే! ఆర్యావర్తం కర్మభూమి ... కాబట్టి దేవుడే వీళ్ళని "మీరు భారతదేశంలో (ఈ రకానికి యింతకంటే మంచి దేశం దొరకదు) గుమాస్తాలుగా పుట్టండర్రా" అని ఆజ్ఞాపించి పంపించాడేమో! కాని ఒక్క మనదేశాన్నే

నిందించుకోవలసిన పనిలేదు. అసలు కాలేజీ విద్యావిధానం లోనే ఉంది యీ దాస్యగుణం. చూడు!...జీవిత సమస్య లను ఉచ్చంగా పుస్తకాలద్వారా కాక ముఖాముఖిని చూడ గలవారే ప్రముఖులవుతున్నారు. మూర్ఖనాల్లు వార్తాపత్రి కలను అమ్ముకోకపోతే అంత గొప్పవాడయ్యేవాడు కాడు. అయిదోజార్జి సార్వభౌముడు నావికులలో కలిసి తిరగకపోతే తన తండ్రిలాగే తయారయ్యేవాడు. స్టాలిన్ ఎన్ని పరీక్షలు ప్యాసయ్యాడు? బెర్నార్డుషా నిక్కుతాడుగాని ఏ ఏ కాలే జీల్లో చదివాడు? ఎటుచూచినా కాలేజీ చదువు లేనివారే ప్రపంచాన్ని కేలెత్తి నడిపిస్తున్నారు. వీరందరూ గ్రంథా లయాల్లో పీఠంవెయ్యక డిగ్రీలకోసం కాలేజీల్లో మురిగితే ఎవ్వరికన్నా గొప్పవారయ్యేవారు?

* * *

పాపిష్టి జన్మ! కమ్మపే కైలాసంగా నిర్మించుకోటాని కేనా నేను జన్మించింది? నాలుగు కాలాలపాటు – బహుశా పువ్వులతో, కాయలతో–ఈ ప్రపంచంలో బ్రతకటానికేనా నేను జన్మించింది? బుద్ధిబలాన్ని దేశక్షేమానికీ, మానవ శ్రేయస్సుకీ వినియోగించవలసిన బాధ్యత లేదా? అవును, ఎట్లా వుంటుంది? ప్రపంచమంతా పరీక్షల మయమయి పోయింది? డిగ్రీలు సంపాదించలేనివాడు మూర్ఖుడు; ఏ ఉద్యోగానికీ అతడు పనికిరాడు; ఎంత జ్ఞానం సంపాదించినా సరే, ఎన్ని ఉన్నత గ్రంథాలు క్షుణ్ణం చేసినాసరే! "దాశ రథీ కరుణాపయోనిధీ" అనీ, "Jack and jill went up the hill" అనీ రుబ్బుడు మొదలుపెట్టకపోతే ఈ దేశంలో చోటు

లేదు. ఏమి నాగరికత ! ఏమి అభివృద్ధి ! ఈ వెధవ చదువు వల్ల గుమాస్తా మయమయిందీ ప్రపంచం. యీ గుమాస్తా బాబులు దేశానికి ఎందుకు పనికివస్తారు ? మన దేశోద్ధరణకు ఈ విద్యావిధానాన్ని మార్చటానికి ఎందుకు ప్రయత్నించరు ? రష్యాలో టాల్‌స్టాయ్ స్థాపించటానికి ప్రయత్నించిన విధానాన్ని మనదేశంలో ఎందుకు అమల్లోపెట్టరు ? మొన్న జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ ఏమనిచెప్పాడు ? "ప్రపంచం విషమ పరిస్థితుల్లో ఉంది. విశ్వవిద్యాలయాలు యువకులను ఈ సమస్యలు ఎదుర్కోటానికి తయారుచెయ్యాలి" అనలేదా ? ఈ మాటలు దేశోద్ధారకులు వినిపించుకో రెందుకని ? ఈ గుమాస్తాలను అడ్డంపెట్టుకొని స్వరాజ్యం సంపాదించగల మనేనా ? ఏమైనా ఈ విద్యాలయాలు దేశానికి చేస్తూన్న అపకారం భాయి పరమానంద్, జిన్నాలుకూడా చెయ్యటం లేదు. ఈ కళాశాలలు (కళాశాలలుకాదు, నేతిబీరకాయలు) నేలమట్ట మయినప్పుడే స్వరాజ్యం వచ్చేది. అందుకనే షా, విద్యార్థులకు "క్లాసు పుస్తకాలు చదవకండి. నిజమైన గ్రంథాలు, (తన గ్రంథాలవంటివని ఉద్దేశం) చదవండి. లేకపోతే మీకూ, మిమ్మల్ని భరిస్తున్న దేశానికీ అరిష్టం కలుగుతుంది" అని చెప్పాడు. ఆమధ్య పి. సి. రే కూడా ఇటువంటి మాటే అన్నాడు. ఇది చదివి మొదట బూజుగడ్డాల బూచులు గీర్వాణం పోతున్నాయనుకున్నాను. ఎంత నిజం ! 15 సంవత్సరాలు ఎడారిలోని తుమ్మెదవలె తన్నుకుంటేగాని దాని యదార్థం బోధపడలేదు. వెధవ పరీక్షలు ! ముష్టి పరీక్షలు ! పోనీ, ఈ జన్మకికి పరీక్షల్లేవు. షేక్స్‌పియర్ చేత

సృష్టించబడ్డ ఏరియల్, ప్రాస్పిరో ప్రాపకంవల్ల స్వాతంత్ర్యం సంపాదించి, ఏమన్నాడు ?

"Where the bee sucks there suck I
In a cowslip's bell I lie
There I couch where owls do cry
On the bat's back I do fly."

ఆహా, స్వాతంత్ర్యం! ఇక నన్నుగురించి నా స్నేహితులు జాలితలచ నవసరంలేదు. ఇక నేను నా జ్ఞానాన్ని అరికట్టుకో వలసిన అవసరంలేదు. ఇక నన్ను చూచుకొని నేను జాలి తలచుకోనవసరంలేదు. ఈ క్షణంనుంచే నా జీవితానికి పునాదులు వేస్తాను. ఏమి చెయ్యాలి ? ఏమీ తోచటంలేదే ! అయ్యో ! ఎటుచూచినా ఉద్యోగాలే కనిపిస్తున్నాయి. ఈ చదువు సైతాను బుర్రను ప్రవేశపెట్టింది నాలోకి. ఎటు చూచినా సైతానుకి నరకమే కనుపించేది ! ఎటుచూచినా నాకు ఉద్యోగాలే కనిపిస్తున్నాయి. ఒకవేళ నే నే ఒక పెద్ద ఉద్యోగాన్నేమో !

ఘోరం ! ఘోరం ! నా మెదడు పేలిపోతోంది. నా హృదయం హింసాక్షేత్రమయిపోతోంది. ఈ ఉద్యోగాల భయంకర దృష్టినుంచి తప్పించుకోలేను ? ఈ ప్రపంచంలో నుంచి పారిపోతాను. నా సొంత ప్రపంచాన్ని ఒకదాన్ని నిర్మించుకుంటాను. దానికి కావలసిన వస్తుసామాగ్రినంతా ప్రపంచాన్నుంచి బెల్లించి, బెదిరించి సేకరిస్తాను.

అబ్బా 15 సంవత్సరాలు దుర్వినియోగం చేశాను.

ఎంత కసిగా ఉంది ! ! !

1936 లో వ్రాసింది.

ఆంధ్రుల జాడ్యం

ఆంధ్రులకు తమను నిందించుకోవటం, ఇతరులను పొగడటం అనే నూతన జాడ్యం ఒకటి అంకురించింది. ఆవడ దగ్గరనుంచీ ఏ అరవవాడో చెయ్యాలి, మనం తినాలి అనే స్థితిలోకి దిగింది మన సంగతి. ఈదారి పరకాయప్రవేశానికి తీసుకొనిపోతుంది అని ఎవ్వరైనా గొణిగితే, రాష్ట్రాభిమానం 'దురాభిమానం' అని అంతర్జాతీయ మొహాలు వేస్తున్నాం. అంతర్జాతీయతను—దుర్బలత్వాన్నీ, సోమరితనాన్నీ నిస్సహాయతనూ కప్పిపుచ్చే ముసుగుగా వాడుకొంటున్నాం.

మనలో ఫలానివాడు ఎవర్నయినా విమర్శిస్తే, వెంటనే ఒక మూలనుంచి ఒక పెద్దమనిషి లేచి, "ఎంతపని చేశాడు! ఎంత ఘోరం చేశాడు!" అని ముక్కుమీద వేలు వేసుకోవటమో, పీడి విమర్శలను ఖండ ఖండాలుగా చేస్తానని కలం తీసుకోవటమో చేస్తాడు. ఒక ప్రక్క ఫలాని వాణ్ణి యీ విధంగా విమర్శిస్తూనే మరొకప్రక్క ఆ ఫలాని వాడు ఎవ్వర్నో విమర్శించినందుకు కారాలు-లేకపోతే మిరియాలు-నూరతాడు. అతన్ని విమర్శించటానికి తన కెంత హక్కువుందో, ఇతరులను విమర్శించటానికి అతడికీ అంత హక్కు వుందని ఆలోచించడు.

ప్రతి ఆంధ్రుడూ యీ పని చేస్తూనే ఉంటాడు. ఒకడు కలంతో విమర్శిస్తే, ఒకడు నోటితో విమర్శిస్తాడు.

ఒకడు కరము మంచిగా విమర్శిస్తే, ఒకడు 'బేవారసు'గా విమర్శిస్తాడు. ఒకడు దేశ శ్రేయస్సుకు విమర్శిస్తే, ఒకడు ఉదర ప్రక్షాళనకు విమర్శిస్తాడు. ఇక్కడ గుణం ప్రధానం గనక—రసంకాదు—ప్రతి ఆంధ్రుడూ యీ పని యేదో ఒక విధంగా చేస్తూనే ఉంటాడు.

ఈ విమర్శక గుణం ఆంధ్రులకు పట్టుబడటానికి కారణ మేమిటి ? ఇతర దేశాల్లో యింతగాలేని యీ మర్యాద మనకు ఏ ఊదరవల్ల వచ్చింది ?

ఆంధ్రుల్లో ఉద్రేకం, ఓర్వలేనితనం ఎక్కువని కొంద రంటారు. అందువల్లనే బహు నాయకత్వంతో ఏదో మోసి పోతుందని గోలపెడతారు. పైకి వెళ్ళేవాణ్ణి కిందకు గుంజే ఆచారమేగాని, చేతికి అందినవరకు ఊతం యివ్వరని విచార పడతారు. ప్రతి ఆంధ్రుడూ ఇలాగే మాట్లాడుతాడు. ఇక యీ గుంజేవాడెవ్వడో ? 'Man in the Street' కాబోలు !

ఇంతకూ మనలో వున్న దుర్గుణం ఏమిటి ? ఆ దుర్గు ణానికి దోహదమిస్తోన్న పరిస్థితులు ఏవి ? అని యెవ్వరూ ఆలోచించడంలేదు. ఎవ్వరికి వాళ్లు వేదకాలంనాటి ముత్త యిదులమేననీ, ఎవ్వడో ఒకడు ఇదంతా చేసి మనదేశాన్ని మురికిగుంటలోకి లాగుతున్నాడనీ—అన్నట్లు నటిస్తున్నాం.

ఈ పై లక్షణాలన్నిటికీ విమర్శకజ్ఞానమే మూల కారణమనుకుంటాను. మనకీ లక్షణం ఏ గాలికి వచ్చింది ?

మన దేశంలో బలమైన మధ్యతరగతి ఉండటమే దీనికి కారణం. ఈ మధ్యతరగతి ఉండటంవల్ల మేధశ్శక్తిలో కూడా క్రమేణా సమానత్వం కొంతవరకు ఏర్పడుతుంది.

దీనివల్ల విమర్శక జ్ఞానం అలవడుతుంది. విమర్శించటానికి దుర్బలులనూ, అనారోగ్యులనూ, ఈర్ష్య ప్రేరేపిస్తే శక్తిమంతులను సంఘ్రశేయస్సు ప్రేరేపిస్తుంది.

ఒక సంఘానికిగానీ, ఒక దేశానికిగానీ, విమర్శ లేకపోతే జీవమే లేనట్లు. అటువంటి గుణం మనకున్నప్పుడు సిగ్గుపడటం ఎందుకు ? విచారపడటం యెందుకు ? "ఆశక్తిని దుర్వినియోగం చేస్తున్నాం; మన తెలివితేటలు తప్పుదారిని పడుతున్నాయి" అంటారా ? అయితే మంచి దారిలోకి తిప్పటానికి ప్రయత్నించాలిగాని హేళనలతో, చీవాట్లతో, విసుగుదలతో, ఆ గుణాన్ని చంపటానికి ప్రయత్నించ కూడదు.

బహు నాయకత్వం ఉండటంవల్ల మన దేశానికి తీరని నష్టం ఏమీ లేదు. ఉన్నా మధ్యతరగతి మన దేశంలో ఉన్నంతకాలం—ఇది ఇప్పట్లో పోదు * తప్పనిసరి అవుతుంది. ఈ విషయాన్ని రగడలోకి దింపి, నేరాన్ని ఎవ్వరిమీదో మోపి, పెదవి విరుపులతో కాలం వృధాపుచ్చేదానికన్నా, "ఆత్మ" పరీక్ష చేసుకొని, మన కౌశలాన్ని సక్రమ మార్గాలలో పెట్టుకోటానికి, మన దృష్టిని దోషభూయిష్టం చేసుకోకుండా ఉండటానికి, ప్రయత్నించటం శరీరానికీ, దేశానికీ మంచిది.

---

* ఆంధ్ర దేశంలో రైతువారీ పద్ధతి ఆచరణలో వుండటం వల్ల మధ్యతరగతి ఏర్పడింది. ప్రజాస్వామిక విప్లవం జరిగితే గాని, ఈ కేపిటలిజం వృద్ధిచెందితేగాని యీ తరగతి పోదు. ఈ విషయం మనల్ని మనం విమర్శించుకునే ముందు జ్ఞాపకం ఉంచుకోవాలి.

నా లో ని వా డు

ఆరోజు నాకేమీ బాగాలేదు. ఆరోజేకాదు. బి.ఎల్. ప్యాసయినప్పటినుంచీ ఇట్లాగే వుంది. పట్టా తీసుకునేరోజులు దగ్గరకు వస్తున్నకొద్దీ ఈ బాగాలేకపోవటం మరీ ఎక్కు వైంది. ఇక ఎల్లుండే ఎన్‌రోల్ అవ్వాల్సిన రోజు.

ఆందోళనతో మనస్సు చీకాకు చీకాగ్గావుంది. ఆలో చనలమీద ఆలోచనలు......

ఇదేం ప్రపంచం? కొందరు కేరింతలతో ప్రవేశిస్తు న్నారు. కొందరు రోదనధ్వనులతో నిష్క్రమిస్తున్నారు. కొందరు దేవతలకుమల్లే ప్రేమలో మునిగి తేలుతున్నారు. కొందరు రాక్షసులకుమల్లే రక్తంలో ఈదులాడుతున్నారు. ధనాఢ్యుల కలకలం. దరిద్రనారాయణుల కాకిగోల, గుస గుసలు, గిజగిజలు.

ఏమిటీ ప్రపంచం? దీన్ని ఎవ్వరు సృష్టించారు? ఎందుకు? ఎవరికోసం? ఆలోచించాను...ఆలోచించాను... ఆలోచించాను. ఆలోచించినకొద్దీ ఎవరో—సాయీబాబా— నా హృదయాన్ని దూదిఏకినట్టు ఏకుతున్నాడు. ఆలోచించ టం వానికి ఇష్టంలేదని మానివేశాను. నా హృదయం, అంధకారంలోనుంచి వెలుగులోకి వచ్చినప్పుడు కళ్లు రెపరెప లాడినట్లు, రెపరెప లాడింది. మరుక్షణం కోత......

సంఘంలో అనేకమందికంటే నేను అదృష్టవంతుణ్ణి. నన్ను వాత్సల్యంతో ఆదరించి నా తప్పులకు మురుసుకునే నాన్నగారు వున్నారు. నన్ను హృదయ పూర్వకంగా ప్రేమించి నా శ్రేయస్సుని కాంక్షించే స్నేహితులున్నారు. నన్ను అర్థంచేసుకొని, నా బాధలను—నా సుఖాలను నాకే వొదిలి—తనవిగా భావించుకునే హృదయేశ్వరి వుంది. నాకు మెదడు వుంది. కమ్మని హృదయం వుంది. కావలసినంత ఆరోగ్యముంది. 'నా కెందుకీ అవస్థ?' అని ప్రశ్నించుకున్నాను.

జవాబు లేదు.

నాలోనివాడు, 'ఈ ప్రపంచం ఒక బందిఖానా, ఆ బందిఖానాలో ఈ శరీరం ఒక చిన్న బందిఖానా. అందులో నీవు బిక్క-మొహంలో, గోళ్లు గిల్లుకుంటూ కూర్చున్నావు' అన్నాడు.

నాకు భయం వేసింది. ఎప్పుడో నా జీవితం—నాకు తెలియకుండానే—కుళ్ళిపోయిన బంగినపల్లి మామిడి పండులాగు, ఎలక్షన్ వ్యామోహంలో మురిగిన మానవుని హృదయంలాగు అయిపోతుందేమో అని తారెత్తింది.

సిగరెట్ ముట్టించాను, లాభంలేదు. పుస్తకం తీశాను-విక్టర్ హ్యూగో వ్రాసిన 'The Last Days of a Condemned Man' కంపరం పుట్టింది. జుట్టు పీక్కో-బుద్ధి అయింది.

సినిమాకి వెళ్లాను-ఫిలిం బాగుంది - డైరెక్షన్ అద్భుతంగా వుంది. కాని నా మనసు శాంతించలేదు. ప్రేమించు

కోవటం పైత్యించుకోవటం – ఇవేనా ఇప్పుడు మన దేశానికి కావలసింది? ఈ దౌర్భాగ్య దేశంలోని వర్గకలహాన్ని ఈ సినిమాలూ పుస్తకాలూ ఎంతవరకు ప్రతిబింబిస్తున్నయ్? మళ్ళీ ఆలోచనలు —— ఈసారి బాల్‌జాక్, టాల్‌స్టాయ్, బెర్నార్డు షా, గోర్కీ... ...

ఇక అక్కడ ఒక్క క్షణం కూర్చోలేకపోయాను. బరువు హృదయంతో బయటకు వచ్చాను. ఒక పిల్లవాడు పొట్ట కొట్టుకొంటూ, "బాబా, ఆకలి! బాబా, ఆకలి!" అన్నాడు.

నేను వాణ్ణి తేరిపారచూశాను. వాడు పద్యం మొదలు పెట్టాడు. దాని తాత్పర్యం చెపుతాను——

"మీరు చదువు వంకతో పట్నాలు వొచ్చి వేలకు వేలు తగలేస్తున్నారు. సిగరెట్లు వూదిపారేస్తున్నారు. కాఫీ తాగుతారు. సినిమాలకు వెళ్తారు. బోగం కొంపల్లో జెలసా చేస్తారు. కాని నా సంగతి ఆలోచించరు... ఆలోచించరు... ఆలోచించరు..."

నాకు వికారం కలిగింది. నాలోనివాడు ప్రశ్నించాడు- "నీకింత ధనమిచ్చి, వాడికి దమ్మిడీ లేకుండా చేసింది ఎవ్వరు?"

"సంఘం" అన్నాను.

"ఎవరు సృష్టించా రీ సంఘాన్ని?"

"మానవుడు"

"ఎందుకు? ఎవరికోసం?"

"మానవుల కోసం"

"మరి ఇదేమిటి ?"

నేను జవాబు చెప్పలేకపోయాను. ఏదో ఘోరపాపం-హత్యలే—చేస్తున్నట్లు బాధపడ్డాను.

ఆ కుర్రవాడు 'బాబా !' అని నా పాదాలు తాకాడు. ఆ స్పర్శకు నా శరీరం మంచుకి వొణికినట్లు వొణికిపోయింది. అక్కడ వుండలేక గదికి గబగబా బయల్దేరాను. నన్ను చూచి రిక్షావాలాలు 'రిక్షాసామి, రిక్షాసామి' అని పిలిచారు. వారికి నా మొహం—ఏ మొహంపెట్టుకొని చూపించను ?-చూపించలేకపోయాను. శరీరమంతా గొంగళి పురుగులు పాకినట్లయింది. పరిగెత్తాను. ఒకటే పరుగు !

ఆరాత్రి పన్నెండు గంటలకు కన్నుమూశాను. నేనూ ఆ పిల్లవాడూ దేవుని దగ్గరకు వెళ్లాం — "దేవా ! నేనీ ప్రపంచంలో బ్రతకలేను. ఇంకొక ప్రపంచంలోకి తీసుకొనిపో" అని ప్రార్థించాను.

ఆ పిల్లవాడు, "ఆకలి... ఆకలి... బువ్వపెట్టు ?" అని గునిశాడు.

దేవుడు నవ్వాడు. మమ్మల్నిద్దర్నీ దగ్గరకు రమ్మని పిలిచాడు. నేను నడవలేకపోయాను. ఆ పిల్లవాడు అడుగులు వేస్తూవుంటే, వాడి అంటుడొక్కలు, "మా పొత్తు గిట్టక మరో ప్రపంచం కావాలంటున్నావా ?" అంటూ ఎగిరి పడ్డవి. నేను ఉలిక్కిపడి లేచాను. మరో ప్రపంచం కావా లన్నందుకు సిగ్గువేసింది. తల వొంచుకున్నాను.

(7)

2

తెల్లవారింది——దిగులుతో లేచాను. దిగులుతో కాల కృత్యాలు తీర్చుకున్నాను. ఇక్కడ నాకొక స్నేహితుడున్నాడు. అతడు అద్భుతమైన తెలివితేటలు గలవాడు. కాని అతని హృదయాన్ని సంఘం ముక్కలు ముక్కలు చేసింది. ఒక ముక్క సోషలిజం అంటుంది. ఒక ముక్క జస్టిస్‌పార్టీకి ఓటివ్వమంటుంది. ఒక ముక్క కళకు సంఘ శ్రేయస్సు ఆదర్శంగా ఉండాలంటుంది. ఒక ముక్క కళ కళకోసమే అంటుంది. ఒక ముక్క దేవుడు అంటుంది. ఒక ముక్క శూన్యం అస్తి అంటుంది. యశోదమ్మకు శ్రీకృష్ణుని నోటిలో పద్నాలుగు లోకాలు కనిపిస్తే, నా కితనిలో హిందూదేశం ,హిందూదేశ నాగరికతా కనిపిస్తాయి.

అతని దగ్గరకు వెళ్లాను. అతను మరికొందరితో కలిసి చీట్లాడుతున్నాడు. నాకదో ప్రపంచంగా కనిపించింది. ఆ నల్ల ఆకాశం——ఆ చిల్లర డబ్బులు నక్షత్రాలు——నోట్ల కట్టలు మేఘాలు——వారు దిక్పాలకులు.

"కూర్చో, చెయ్యిస్తాం" అన్నారు.

"ఆడను" అన్నాను.

"అయితే యిలా కూర్చొని యీ పజిల్ సాల్వ్ చెయ్యి" అన్నాడు మిత్రుడు.

"బైటికి పద" అన్నాడు నాలోని వాడు.

"కొంచెం పనుంది. తప్పాకే వస్తాను" అని చెప్పి బయలుదేరాను.

"ప్రపంచంలో వున్న పజిల్స్ సాల్వ్‌చేస్తే చాలు" అన్నాడు నాలోనివాడు.

"ప్రపంచంలోని పజిల్స్ సాల్వ్‌కావు. సోపానార్ ఏం చెప్పాడు? ప్రపంచంలోని సమస్యలు పరిష్కరింపబడవు. ఎందుకంటే సమస్యలు లేకపోతే ప్రపంచమే వుండదు గనక!" అని నేను జవాబు చెప్పాను.

కాని నాలోనివాడు ఇంతటితో వూరుకోలేదు. ఏవేవో ప్రశ్నలు వేస్తూనే వున్నాడు. నేను నాకు చేతనయినట్టు జవాబులు చెప్పకుంటూనే వున్నాను. తనువుమాత్రం కీ ఇచ్చి వదలిన యంత్రంలాగు తనంత తానే ఎక్కడికో వెళ్తూ వుంది.

తనువుకి ఒక బిచ్చగాడు అడ్డుతగిలాడు. "అయ్యా, సామీ!" అన్నాడు. అతడు వృద్ధుడు. పైగా దారిద్ర్యంతో ప్రతి అవయవం కృశించివుంది. వాడినుంచి తప్పించుకోటా నికి వేగంగా నడిచాను. వాడు నా దౌర్బల్యం కనిపెట్టి, "అయ్యా, సామీ!" అంటూ వెంటపడ్డాడు. నేను పరి గెత్తాను.

దారిలో ఎంగిలి విస్తళ్లు ఆప్యాయంగా నాకుతున్న మనుష్యులు—వాళ్ళల్లోనూ దేవుడున్నాడు!—కనిపించారు. పెడబొబ్బలు పెట్టి ఏడుస్తున్న కుంటివాళ్ళూ, గుడ్డివాళ్లూ, కుష్ఠువాళ్లూ—వాళ్ళలోనూ దేవుడున్నాడు!—కనిపించారు. కళ్లు మూసుకొని ఉన్మత్తునివలె పరిగెత్తాను—ఎవ్వరో కిచ కిచ నవ్వారు. ఆంగ్లో యిండియన్ కన్యలై వుంటారు—గది లోకి వచ్చి పడ్డాను.

ఆ రాత్రి మళ్ళీ దేవుడు కనుపించాడు.

"మరో ప్రపంచకం కావాలా ?" అని అడిగాడు.

"అక్కర్లేదు—స్వామీ, అక్కర్లేదు. తమరు కటాక్షించి తమరి దివ్యదర్శనం యిప్పించకుండా వుంటే—అదే చాలు" అన్నాను.

"నీచుడా, ఛండాలుడా, నేను లేకపోతే నీ జన్మ వృథా...పో...పో" అని అరిచాడు దేవుడు.

నేను అదిరిపడి లేచాను భయంతో. "అమ్మా !" అని అరిచాను—చిన్నతనంలోనే అమ్మను పోగొట్టుకున్న అదృష్ట హీనుణ్ణి—"అమ్మా ! అమ్మా !; అమ్మా ! ! !" అంటూ ఆ రాత్రంతా ఏడ్చాను.

3

మళ్ళీ తెల్లవారింది—మళ్ళీ దిగులుతో లేచాను—మళ్ళీ దిగులుతో కాలకృత్యాలు తీర్చుకున్నాను. ఈనాడే నేను హైకోర్టు అధికారులచేత 'అడ్వొకేట్' ముద్ర వేయించుకునేది. అసలు హైకోర్టుకి వెళ్దామా వొద్దా అని మథనపడ్డాను.

హృదయేశ్వరి కనిపించింది. ఆమె ఒకసారి అన్నది—"పిల్లలో ."

నాన్నగారు కనిపించారు. ఆయన ఒకసారి అన్నాడు—"మావాడు లేకపోతే నా జన్మవృథా."

స్నేహితులు కనిపించారు. వారు అడిగేవారు-—
"ఎప్పుడు ప్రాక్టీసు పెడతారు ?"

దృఢ సంకల్పంతో లేచి నల్లకోటు వేసుకున్నాను. పెట్టె తెరిచి వెయ్యి రూపాయలు జేబులో పెట్టుకున్నాను. నా గదిలోని నల్లపిల్లి భయం భయంగా నా చుట్టూ తిరిగి, జాలిగా చూచి, "మ్యావ్, మ్యావ్" అన్నది.

"ఛో" అని విదిలించాను.

పాపం వెళ్ళిపోయింది.

నేను ముస్తాబై హైకోర్టుకి బయలుదేరాను. నాలోని వాడు మాట్లాడలేదు. జయించానని గర్వపడ్డాను. హైకోర్టు గేటులో ఠీవిగా అడుగుపెట్టాను.

"బాబూ ! బాబూ !"—ఎవ్వరో పిలిచారు.

దొంగలాగా బెదిరి, వెనుదిరిగి బిత్తరి చూపులు చూశాను.

"బాబూ ! బాలింతరాలిని. అయిదు రోజులనుంచీ దారకం లేదు... చంటిది చచ్చిపోతావుంది ... నా వొళ్ళు అగ్గిలాగా మండిపోతావుంది" అని జ్వరం చూడమన్నట్లు మెడచాచి, చెంప అందించింది.

నేను ఆమెను చూడలేకపోయాను. ఆమె వొంటిమీద ఎక్కడ గుడ్డవుందో, ఎక్కడ లేదో చెప్పలేను. చేతిలోని కసి గందును చూశాను. శరీరం ముచ్చెమటలు పోసింది. బుద్ధునికి బోధి చెట్టుకిందా, మహాత్మునికి బోగం కొంపలో కలిగిన

జ్ఞానం నాకీ బాలింతరాలిముందు కలుగుతుందేమో అని భయం వేసింది.

హైకోర్టువైపు మొహం తిప్పాను. అదీ ఒక వట వృక్షంలాగు కనిపించింది. అ నల్ల గౌన్లతో తిరిగేవారు, ఆ వటవృక్షాన్ని పట్టుకొని వేళ్ళాడే గబ్బిలాయిల్లాగు కని పించారు. మరుక్షణం అదొక ప్రత్యేక ప్రపంచంలాగూ, ఆ నల్ల గౌన్లతో తిరిగే అడ్వొకేట్లుమేఘాల్లాగూ కనిపించారు. దేశానికి ఉపయోగపడే యువకులను ఎంతమందిని తన పొట్టలో పెట్టుకుంటూవుందీ యంత్రం ! !

"ఛీ !" అనుకున్నాను.

ఇంతలో హృదయేశ్వరి జ్ఞాపకం వచ్చింది.

నాన్నగారు జ్ఞాపకం వచ్చారు.

స్నేహితులు జ్ఞాపకం వచ్చారు.

ఒకడుగు ముందుకు వేశాను.

"జాగ్రత్త" అన్నాడు నాలోనివాడు.

"బాబూ" అన్నది బాలింతరాలు.

"క్యార్" మన్నది కసిగందు.

ఆ ధ్వని చూరకత్తికంటే పదునుగా నా హృదయం లోకి దిగింది. నా కళ్ళల్లో నీరు తిరిగింది. నన్ను చూచీ ఆ బాలింతరాలు, "బాబూ, బాబూ ! !" అంటూ తను కూడా కంటతడి పెట్టుకుంది.

అకస్మాత్తుగా జేబులోవున్న వెయ్యి రూపాయిలు నా కళ్ళముందు తాండవించినై. వాటి బరువుతో, ఆశతో మొయ్యలేని బరువును నెత్తిన పెట్టుకున్న కూలిదానిలాగు, కుంగిపోయాను. ధైర్యంగా, వొణుకుతున్న చేతిని జేబులోకి పోనిచ్చాను;

"పిల్లలో!" అన్నది హృదయేశ్వరి.

"నా జన్మ వృధా!" అన్నారు నాన్నగారు.

"ఎప్పుడు? ఎప్పుడు?" అన్నారు స్నేహితులు.

నా చెయ్యి జేబులోకి పోలేదు. అలాగే వేలాడబడి పోయింది.

"జాగ్రత్త" అన్నాడు నాలోనివాడు.

"బాబూ, బాబూ!" అన్నది బాలింతరాలు.

"క్యార్" మన్నది కసికందు.

నాకు ప్రపంచమంతా శూన్యంగా కనిపించింది. ఒక డుగు ముందుకు వేశాను. నాలోనివాడు గిజగిజా తన్ను కున్నాడు. నేను ఒక వూపుతో హైకోర్టులోకి తనువుని జేర వేశాను.

"ఓ!" అని అరిచాడు నాలోని వాడు. నాలో ఏదో పగిలి ముక్కలు ముక్కలైంది. నాలోనివాడు మర ణించాడా?

మానవ జీవితం

ఒకరోజుపొద్దున్నే దేవుడులేచి మొహంకడుక్కొని జవాన్ని పిలిచాడు. రెండుమూడుసార్లు పిలిచినా, ఎవ్వరూ జవాబివ్వలేదు. అప్పుడు దేవునికి, డబ్బులేక పోవటంవల్ల ఎస్టాబ్లిష్మెంటు తగ్గించినసంగతి జ్ఞాపకంవచ్చి, విచారంగా కూర్చున్నాడు. కొంత సేపయిం తర్వాత ఒక జవాను ప్రవేశించాడు. అతన్ని చూచి దేవుడిలా ప్రశ్నించాడు....

"మర్త్యలోకం మంచేనా ?"

"చిత్తం"

"ఏమిటి సంగతులు !"

"అంతా అనుకూలంగానే ఉందండీ! మానవుడు సగం జీవితం నేర్చుకోవటంతోనూ, మిగిలిన సగం తాను నేర్చుకుంది తప్పని తెలుసుకోవటంతోనూ, గడుపుతున్నాడు......" అన్నాడు జవాను. "మంచిది కనక ఇప్పట్లో మనకేమీ పరవాలేదన్నమాట! ఇంకా కొన్నాళ్లవరకూ మనభుక్తికి లోటులేదన్నమాట...." అని కులికాడు దేవుడు.

– ౦ –

భాషలో విప్లవం

ఆటలు వ్యాయామం కోసం ఏర్పడ్డవి. కాని నేడు క్రికెట్, టెన్నిస్, బాక్సింగ్ మొదలయిన ఆటలు ఒక కళగా, ఒక వృత్తిగా తయారయినవి. "బ్రాడ్‌మన్ రెండువందల పరుగులు తీశాడు. పెర్రీ వరసగా ఇరవై సెట్లు గెలిచాడు. జోలూయీ, పెప్లింగ్ దవడ బద్దలకొట్టాడు" అని సంతోషి స్తున్నాం. ప్రాణాలను నిలబెట్టటానికి భోజనం ఏర్పరచ బడింది. ఎక్కువ తిని ప్రాణాలమీదికి తెచ్చుకుంటున్నాం. భాషకూడా ఈ గతే పట్టింది. అది ఎందుకు పుట్టిందో, దాని ప్రయోజనం ఏమిటో మరచిపోయి, దానికి మెరుగులు వెయ్యటం, నగిషీలు చెక్కటం, రంగులు పుయ్యటం జరుగు తోంది. దీనివల్ల భావం మరుగున పడిపోవటం, అనుకున్న భావం అనుకున్నట్లుగా వ్యక్తం కాకపోవటం జరుగుతోంది.

భాష ఈ స్థితికి ఎందుకు వస్తుంది? సంఘంలో చలనం లేక నూతన భావాలు పుట్టనప్పుడు భాషకు వాపు ఏర్పడు తుంది. చెప్పిందే చెప్పవలసి రావటంవల్ల రచయితలు భాషకు సాము గరిడీలు నేర్పి తమ ప్రతాపం చూపుతారు. భాషచేత సర్కస్ చేయించి ప్రేక్షకులను ఆకర్షించి కరతాళ ధ్వనులకోసం ప్రయత్నిస్తారు. మన భాషలోని, "రాజనందన రాజ రాజాత్మజులు సాటి" మొదలయిన పద్యాలూ, ఏకా క్షరులూ, ద్వ్యక్షరులూ, త్ర్యక్షరులూ ఈవిధంగానే బయలు దేరాయి... ఈ కారణంవల్లనే ఒకరు నిర్వచనోత్తర రామా

యణం రాస్తే, ఒకరు ఉత్తరరామాయణం రాస్తారు. ఒకరు రామాయణం రాస్తే ఒకరు అచ్చతెనుగు రామాయణం రాస్తారు. ఒకరు నృసింహపురాణం రాస్తే, ఒకరు నారసింహ పురాణం రాస్తారు. ఒకరు రాఘవుని చరిత్రా, పాండవుని చరిత్రా వేరువేరుగా రాస్తే, ఒకరు రాఘవ పాండవీయం రాస్తారు. ఈ అవస్థ భావదారిద్ర్యంవల్ల ఏర్పడుతుంది.

"ఏమిటీ హంగామా ?" అని ఎవ్వరయినా ప్రశ్నిస్తే, "ఇది గ్రంథార్హమైన భాష" అనో, "షెల్లీ, పండిత ప్రకాండులకే వ్రాస్తానన్నాడోయ్" అనో, "కళోపాసకునికి వీలైనంత చేరువై, అతని భాషనూ, సాంకేతికాల్నీ అంగీకరించి, అతని సృష్టిలోని రసాన్ని ఆస్వాదించాలి" అనో చెప్పి రచయితలు తప్పించుకోవలసి వస్తుంది.

ఈ వెర్రితలలను సమర్థించుకోటానికి వీరు ఇంకొక పని చేస్తారు. "కళకోసమే కళ" అనే వాదాన్ని లేవదీస్తారు. కళ ఎందుకు పుట్టింది ? కళకోసమే పుట్టింది. టెన్నిస్ ఎందుకు ఆడుతున్నారు ? ఆడటం కోసమే ఆడుతున్నారు. లూయీ, మెల్లింగ్ దవడ ఎందుకు బద్దలగొట్టాడు ? బద్దలగొట్టటం కోసమే బద్దలగొట్టాడు, అనే వాదం లేవదీస్తారు.

కాని ఈ వితండవాదం ఎవ్వరికి నచ్చుతుంది ? ఎరువు కాళ్ళమీద ఎన్నాళ్లు నిలబడుతుంది ? ప్రజాసామాన్యం, "భాష మానవులు ఒకరి భావాలు ఒకరు తెలుసుకోటానికి ఉపయోగించే ఒక సాధనంగదా ! ఇప్పుడు మీరు చేస్తున్న పనేమిటి ?" అని ప్రశ్నిస్తుంది.

ఈ ప్రశ్నకు సమాధానంగా రచయితలు మాటి మాటికీ "ప్రజాసామాన్యం, ప్రజాసామాన్యం" అంటు

న్నాను. "ప్రజాసామాన్యం" అంటే ఎవ్వరు? అని తిరుగ ప్రశ్న వేస్తారు. కనుక ప్రజాసామాన్యం ఎవ్వరో చెప్పాలి.

ప్రథమంలో అగ్రజాతి ఒక్కటే చదువుకుంది. అప్పుడు రచయితలు ఆ జాతికి నచ్చే భావాలు దాన్ని ఆకర్షించే భాషలో—వైదిక వాఙ్మయం—వ్రాశారు. రాజులు "రసికులైన" తరువాత వారి రుచులకు అనుగుణంగా వారికి నచ్చే భాషలో-ప్రబంధాలు-వ్రాశారు. తరువాత బూర్జువా వర్గంలో చదువు వృద్ధిచెందింది. అప్పుడు వారికి అర్థమయ్యే భాషలో వారికి ఆనందాన్నిచ్చే భావాలతో బూర్జువా కవిత్వం—భావకవిత్వం—వ్యావహారిక వాదం బయలుదేరినయ్. ఇప్పుడు శ్రామికవర్గంలో చదువు వ్యాపిస్తోంది గనక వారికి అర్థమయ్యే భాషలో, వారి సమస్యలను పరిష్కరించే భావాలతో, వాఙ్మయం నడవాలి.

కాని ఈ పరిణామాన్ని గ్రహించగలిగిన సైంటిఫిక్ దృష్టి వున్నవాడు మాత్రం ఇంతటితో వూరుకోడు.

చదువుకున్న వాళ్ళల్లో ఎక్కువమందికి అర్థమయ్యేటట్టు, నచ్చేటట్టు రాయటానికి ప్రయత్నించేమాట నిజమే! కాని ప్రత్యేకంగా ఆ వర్గానికే నచ్చే భావాలను వెలిబుచ్చుతూ కూర్చోడు.

అంటే బూర్జువా నాగరికత ప్రచారంలో వున్న రోజుల్లో ఈ కవి ఆ భావాలనే ప్రచారం చెయ్యక, తరువాత వచ్చే వర్గానికి లాభాన్ని కూర్చే భావాలను, చదువున్న వర్గానికి నచ్చేభాషలో ప్రచారం చేస్తాడు. అంటే తరువాతి వర్గంలో చైతన్యం కలిగించి విప్లవం లేవదీస్తాడు. తరువాతి

వర్గంలో అప్పటికి ఎక్కువ చదువు లేకపోయినా, చదువు కున్నవాళ్లు ఉపన్యాసాలద్వారానో మరేవిధంగానో చెప్తూవుంటే విని గ్రహించుకునే స్థితిలో వుంటుంది గనక ఈ పని జరుగుతుంది.

"ఇంతవరకు బాగానే వుందిగాని ప్రజాసామాన్యం అంటే ఈ శ్రామిక వర్గం అని ఎలా చెప్పటం ?"

అన్ని వర్గాలకంటే ఈ వర్గం మెజారిటీ వర్గం గనక. ఈ వర్గమే "ప్రజాబాహుళ్యం" అనిపించుకుంటుంది గనక. ప్రపంచంలోని సమస్యలన్నీ క్రమ క్రమేణా ఈ వర్గం సమస్యలుగానే పరిణమిస్తున్నాయి గనక. ఈ వర్గానికి అర్థమయ్యే భాష అన్ని వర్గాలకు అర్థమవుతుంది గనక.

"మరి ఈ వర్గాన్ని మనస్సులో పెట్టుకొని, దానికి అర్థమయ్యేటట్లు వ్రాస్తే, అందులో 'కళ' లేదు అంటారే!"

ఈ నిందకు భయపడవలసిన అవసరంలేదు. పురాణాలు మానివేసి ప్రబంధాలు మొదలుపెట్టినప్పుడూ ఇలాగే అన్నారు. ప్రబంధాలు మానివేసి, 'శిష్ట' వ్యవహారం మొదలు పెట్టినప్పుడూ ఇలాగే అన్నారు. ఇప్పుడు వ్యవహారికం మానివేసి గ్రామ్యం రాస్తే ఇలాగే అంటారు. ఎవ్వరి నాగరికతకు భంగం వాటిల్లేటప్పుడు వారు ఏదో ఒక వంకతో గోలపెట్టటం మానవస్వభావం. ఏ వర్గ నాగరికత ఆ వర్గానికి కళగా కనిపిస్తుంది. ఆ నాగరికత పోవలసి వచ్చినప్పుడు "కళ నాశనమౌతోంద"ని గోల పెడుతుంది.

"అయితే కళ అనేదే లేదా ?"

కళ లేక ఏమవుతుంది ? దాని స్వరూపం మారుతుంది. ఇప్పుడు పులమటం కళ అయితే, అప్పుడు సూటిగా చెప్పటం కళ అవుతుంది——ఇప్పుడు mysticism కళయితే అప్పుడు realism కళ అవుతుంది. ఇప్పుడు చెవులకు యింపుగా వుండే అలంకారాలతో రాయటం కళ అయితే, అప్పుడు అర్థమయ్యేటట్లు రాయటం కళ అవుతుంది.

కనుక భాషయొక్క ప్రయోజనం ప్రజాసామాన్యానికి భావాలు అర్థమయ్యేటట్లు——నచ్చేటట్లు——చెప్పటం. ఈ ప్రయత్నం ఫలించటమే కళ. మనం మాట్లాడుకొనేటట్లు రాయలేనిమాటా నిజమే ! మాండలిక భేదాలుండేమాటా (ఈ పరిస్థితుల్లో) నిజమే ! కాని మనం అందరికీ అర్థమయ్యేటట్లు మాత్రం వ్రాయగలం. గనుక భాష "మానవులు ఒకరి భావాలు ఒకరు తెలుసుకోటానికి ఉపయోగించే ఒకసాధనం" అని చెబుతాను.

"అయితే పూర్వం ఎప్పుడో మనుష్యులు భావాలను సంజ్ఞలతో తెలుసుకునేవారట ! ఇప్పుడు కొందరు అభినయం ద్వారా భావ ప్రదర్శనం చేస్తున్నారు. ఇంకా అనేకరీతుల భావప్రదర్శనం జరుగుతోంది. ఇవన్నీ భాషలోకేవస్తాయా?" అనే ప్రశ్న వస్తుంది.

రావు. అందుకనే "ఒక సాధనం" అన్నాను.

నేనీ వ్యాసంలో భావం అంటే ఏమిటో, ఎటువంటి భావం గ్రంథార్హమో చర్చించలేదు. వాఙ్మయం ప్రయో

జనకారిగా ఉండాలన్నప్పుడు ప్రయోజనం అంటే ఏమిటో నిర్వచనం చెయ్యలేదు. భాష, శ్రామికులకు భావాలను అర్థం చేసేదిగా మారటంవల్ల అది ఆ వర్గానికి చెందింది కాకుండా ఏ విధంగా పరిణామం పొందుతుందో వర్ణించ లేదు. భాష ప్రయోజనం ఏమిటో, ఇప్పుడది ఏ విధంగా దుర్వినియోగం చెయ్యబడుతూవుందో, వ్రాశాను.

కథకి 'క్లయిమాక్స్'

ఇన్ని సంవత్సరాలైన తరువాత నా మొదటి కథను గురించి ఆలోచిస్తే కడుపు చెక్కలయ్యేటట్లుగా నవ్వొస్తుంది. కాని అప్పుడు మాత్రం నరకయాతన అనుభవించాను.

ఆ రోజు యింటికి త్వరగా వెళ్ళాలని ఆఫీసునుంని బయలుదేరాను---బయటకు రాగానే కలవరం కలిగింది. కడుపులో దేవినట్లుగా, దిగులుగా, భారంగా పిచ్చి పిచ్చిగా వుంది. ఈ అవస్థ అర్థంచేసుకోలేక, ఏమీతోచక, ఊరంతా తిరిగాను. కాని ఈ అనుభవం మాత్రం నాకు నూతనం కాదు. అప్పుడప్పుడూ యిలా బాధపడడం, చివరకు ఏదో ఆపత్తు సంభవించటం, నా జీవితానికి మామూలే! ఒకప్పుడు ఆప్తబంధువు మరణించాడు; మరి ఒకప్పుడు ప్రాణస్నేహితుడు వివాహంచేసుకున్నాడు; యింకొకప్పుడు నా కుద్యోగం లభించింది.

ఇవన్నీ ఆలోచించుకునేటప్పటికి, ఈ రో జేంజరుగుతుందో అని భయం వేసింది. వెంటనే చిట్టి జ్ఞాపకంవచ్చింది-గబ గబా యింటికి వెళ్లాను. ఇంట్లో అడుగు పెట్టగానే నా భార్య కనిపించింది. "చిట్టి ఎలాగుంది ? కులాసా..." అని ఆదుర్దాగా అడిగాను.

సీత నన్ను వింతగా ఎగాదిగా చూచి జవాబు చెప్పకుండా వూరుకుంది.

నాకు భయం యెక్కువైంది. "చెప్పు చిట్టి..."అని గుటకలు మింగుతూ అడిగాను.

ఆమె హేళనగా నవ్వి, "ఎందుకీ కంగారూ? యింతలో ఏం జరుగుతుందీ?" అని చర చరా యింట్లోకి వెళ్ళింది.

నేను భారంగా అడుగులు వేసుకుంటూ నాగది ప్రవేశించాను. "ఏమిటీబాధ?? అర్థంకాని, సహించలేని ఈ బాధ——" అని తీవ్రంగా ఆలోచించాను—ఈ ఆలోచనతో తల పగిలిపోతూ వుంది——గంటలు గడిచిపోతున్నాయి——కాని నా బాధ పోనూపోదు——అర్థం కానూకాదు.

ఆ సమయంలో నా భార్య నెమ్మదిగా వచ్చి లాంతరు వెలిగించింది.

నా మాటల ధ్వనికి నాకే ఆశ్చర్యమేసింది. నాభార్య ఒణికిపోయింది. అప్పుడు నా రూప మెలావుందో నే చెప్ప లేనుగాని నా భార్యమాత్రం ఒక భూతాన్ని చూచినట్లు చూచి గదిలోంచి పారిపోయింది.

నేను మళ్ళీ కుర్చీలో కూర్చున్నాను. తల చేతుల్లో యిరికించుకున్నాను. నాలో ఏదో ఒక వింత ఆవేదనపుట్టి బాహిరిల్లటానికి తంటాలు పడుతూన్నట్లుగా అనుమానం కలిగింది——

ఏమిటిది? ఆఁ!...ఆఁ!... తెలిసింది.

మధ్యాహ్నంనుంచీ నాలో జరుగుతూన్న సమరానికి అర్థం నా కిప్పుడు గోచరించింది. తెలిసి బిగ్గరగా నవ్వుకున్నాను. నే నింత చీకాకుపడి బాధపడటానికి కారణం ఏమను

కున్నారు ? నాకొక కథొచ్చింది ! నా హృదయం నాతో కథను రాయించటానికి ఉదయాన్నించీ ప్రయత్నిస్తోంది. ఆ ప్రయత్నాన్ని సరిగ్గా గ్రహించలేక యింత బాధపడ్డాను. చెప్పుకుంటే సిగ్గుచేటు !

వెంటనే కలం తీసుకున్నాను. కాగితాలు తీసుకున్నాను. టేబిల్ ముందుకు లాక్కున్నాను. "కథ రాయాలి! చిన్నకథ రాయాలి ! బుల్లికథ రాయాలి !" అని కృతనిశ్చయంతో కాగితంమీద కలంపెట్టాను—కాని మరో బాధ !

కథ ఎలా వ్రాయాలి ? ఏవిధంగా మొదలుపెట్టాలి ? ఏవిధంగా అంతంచెయ్యాలి ? ఏదో క్లైమాక్స్ అంటారే ? దాన్నేవిధంగా తీసుకురావాలి ?

నే నప్పటికి కథలు వ్రాయకపోయినా, అవి ఎలా వుండాలో, వాటి లక్షణాలేమిటో చాలా గ్రంథాల్లో చదివాను. ఒక గ్రంథకర్త యిలా వ్రాశాడు : "ప్రబంధ కవిత్వానికీ భావకవిత్వానికీ ఎంత తేడావుందో నవలకూ కథకూ అంత తేడావుంది. భేదంకూడా ఒక్కటే ! కథకు ఆవేశం ముఖ్యావసరం" అని వ్రాశాడు.

కనుక దీన్నిబట్టి కథ రాయటానికి కలం కాగితాల కంటే ఆవేశం ముఖ్యమని గ్రహించాను. కాని యీ ఆవేశం ఎలా వస్తుంది ? దీన్ని కథకులు ఎల్లా తెచ్చుకో గల్గుతున్నారు ?

ఈసారి కలం పెదవికి ఆనించి మరీ ఆలోచించాను. ఏమీ తోచక నిరాశగా, కిటికీలోంచి బైటికి చూశాను— బైట పండువెన్నెల ! పూలమొక్కలు, సువాసనలు విర

జిమ్ముతున్నాయి. చల్లగాలి వీస్తూంది — కథకుల రహస్యం నా కప్పుడు బోధపడింది—కథకు కావలసిన ఆవేశం ఎలా వస్తుందో నా కపుడు తెలిసింది. ఆవేశం కలగడానికి తగిన వాతావరణం కావాలి.

"వాతావరణం కావాలి—వాతావరణం కావాలి" అనుకొంటూ కలం చెవులో పెట్టుకొని కాగితాలు చంకలో పెట్టుకొని, కుర్చీ చేత్తో పట్టుకొని తోట్లోకి పరుగెత్తాను.

దారిలో మా నౌకరు నన్నుచూచి, నా అవస్థచూచి, నా అవతారం జూచి నిలువుగుడ్లు వేసి స్తంభించిపోయాడు. 'పాపం! కళాహృదయం వేయించే గంతులు, చేయించే చేష్టలు-యీ అమాయక హృదయానికి ఏ మర్థమౌతాయి?' అనుకుంటూ తోట ప్రవేశించాను.

తీరిగ్గా కుర్చీ వేసుకొని, కాగితాలు ముందుపెట్టుకొని, కలం చేతిలో పట్టుకొని, కళ్ళుమూసుకొని తదేకధ్యానంతో ఆవేశంకోసం ప్రయత్నిస్తూ కూర్చున్నాను- ఆ చల్లగాలిలో ఆ పండువెన్నెల్లో, ఆ ప్రకృతిశోభలో ఆవేశంరాక ఏం జేస్తుంది ?

హఠాత్తుగా, సముద్ర కెరటంలాగా, నీటి జలలాగా, మలేరియా జ్వరంలాగా, ఉబుకుతూ ఉబుకుతూ రానే వచ్చింది— వెంటనే కలం-కాగితం తీసుకొని నా మొదటి కథ వ్రాయటానికి ఉపక్రమించాను :—

అది కటికచీకటి—ఆకాశం మేఘావృతం—ఆ తోట నిర్మానుష్యం-అంతా నిశ్శబ్దం. [ఇక్కడ మూడుచుక్కలు,

మళ్ళీ కథ]—ఆకుల గలగల ధ్వని. మోహనరావు దొంగ లాగా అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ ప్రవేశించాడు — తోటలోని పూలమొక్కలు అతన్ని ఆహ్వానించాయి. వృక్షాలుమాత్రం కదలక మెదలక కన్నీటిబొట్లు రాల్చాయి. [మళ్ళా మూడుచుక్కలు — మళ్ళీ కథ] అప్పటికప్పుడే రాధ అశోకవృక్షం క్రింద మోహనరావుకై నిరీక్షిస్తూ, కూర్చుని వుంది—మోహనరావు గప్‌చిప్‌గా ఆమెను సమీపించి తన కరపల్లవాలతో ఆమె నేత్రపద్మాలను మూసి ఏమన్నాడో చూశారూ?—

"నే నెవరినో చెప్పుకో!" అన్నాడు. ఆమె రివ్వున వెనక్కి తిరిగి చేతులను చాచి, "నాథా! నా హృదయాధి నాథా! వచ్చితివా?" అన్నది. అతడుకూడా వెంటనే చేతులుచాచి "ప్రేయసీ! హృదయేశ్వరీ, వచ్చితిని—వచ్చి తిని" అన్నాడు. ఇద్దరూ కలిసి ఒకపాట పాడారు—తర్వాత కౌగలించుకొన్నారు. [డ్యాష్]

ఇంతవరకూ కలం జరజరా వెళ్ళిపోయింది. కథ ఒక్క బిగువున నడిచింది—కాని ఎంత గింజుకొన్నా ఇక ముందుకు సాగదు — ఏం చెయ్యాలి? కౌగలించుకొన్న నాయికా నాయకులను ఎలా విడదియ్యాలి? ఆలస్యమైతే ఊపిరాడక, ఏమౌతారో?—

ఈ ఆవేశం నా కెందుకు రావాలి? పోనీ! వచ్చింది వచ్చినట్లుగా ఆసాంతం ఉండక మధ్యలో నన్ను విడచిపెట్టి ఎందుకు పోవాలి? అని ఆలోచిస్తూ కూర్చున్నా.

సమయానికి నాకోసం సీత వచ్చింది. నన్ను చూచింది. నా చేతులోని కలం చూచింది — నా వాలకమంతా చూచింది. మూతివిరిచి—"ఈ పనేదో ఇంట్లోనే చేసుకోరాదూ ?" అంది.

సీతను చూడగానే నాకొక వూహా తట్టింది.

"సరేగాని ఇలారా !" అన్నాను.

అయిష్టంగా ఒకడుగు ముందుకు వేసింది.

"నే నొక సలహా అడుగుతాను చెప్పు—"అన్నాను.

ఆమె అవుననూ కాదూ అనకుండా నిలబడింది.

నే నడిగాను :—"ఇదుగో యిటు చూడూ ! ఒక స్త్రీ ఉందనుకో ! ఒక పురుషు డున్నా డనుకో ! వాళ్ళిద్దరూ ప్రేమించుకున్నారనుకో ! ఒక తోటలో కలుసుకున్నారనుకో ! కలుసుకోగానే కౌగలించుకుంటారు గదా ? కౌగిట్లో ఉన్నప్పుడు ఆ స్త్రీ మన స్తత్వం యెలా ఉంటుంది ? ఏం చేస్తుంది ? ఏమంటుంది ?" అని లాలనగా అడిగాను.

మొదట్లో సిగ్గుపడింది. తర్వాత కోపంనటించి "ఎప్పుడూ ఇవేమాటలు ! ఇంతకంటే మనకు వేరే పనే ముందీ ?" అని విదిలించుకుంటూ వెళ్ళిపోయింది.

నాకేమీ తోచలేదు. చంద్రుడు వెన్నెలకాస్తూనే ఉన్నాడు. చల్లగాలి వీస్తూనేవుంది. ప్రకృతి ప్రకాశిస్తూనే వుంది. కాని నాకుమాత్రం ఆవేశం రావటంలేదు. కౌగిట్లో అతుక్కుపోయిన నాయికా నాయకుల్ని ఏంచెయ్యాలో తోచటంలేదు. బలత్కారంగా విడదీస్తేమాత్రం విడిపోయి

ఏంచేస్తారు ? ప్రేమించుకున్నవాళ్ళు 'నా హృదయమా ! నా ఊపిరితిత్తులా !' అనటంకంటే ఇంకేం చెప్తారు ?

కలం విసుగ్గా క్రిందపెట్టాను; తోట్లోకి చూశాను. చంద్రుడు చెట్లసందునుంచి వెక్కిరిస్తున్నాడు. చెవులు గింగురుమనేటట్లుగా గాలి వీస్తూంది. కాగితాలు రెపరెపలాడిపోతున్నాయి.

"నాన్నా !" అనే పిలుపు వినిపించింది.

తిరిగిచూచా ! చిట్టి నెమ్మదిగా దగ్గరకొచ్చింది. ఇది వరకంత చనువుగా దగ్గరకురాక, బెరుగ్గా భయంగా కొంచెం దూరంగా నిలబడి "అమ్మ రమ్మంది" అంది. "రా ! నాన్నా ! తేళ్ళూ పాములూ ఉంటై చీకట్లో" అంది.

"కథ పూర్తిచేసి వస్తానమ్మా" అన్నాను.

ఈ మాటవిని చిట్టి కళ్లు యింతంతచేసి, అమాయికంగా అడిగింది : "అసలు కథరాయటం ఎందుకు నాన్నా ?"

"క్లైమాక్సుకోసం" అనేజవాబు నోటిదాకావచ్చింది. కాని ఆ చంటిదానికి ఈ గొప్పవిషయాలు అర్థంచేసుకోడానికి ఆయిచాలదని వస్తాయించి ఊరుకొన్నాను.

"పోనీ, ఇంట్లోకివచ్చి రాసుకో నాన్నా ?"

"నువ్వెళ్లు చిట్టీ! నా కిక్కడుంటేకాని ఆవేశంరాదు."

"అదేమిటి నాన్నా ! అలా అంటావు ? చలిగాల్లో ఉంటే జలుబు చేస్తుందిగాని ఆవేశమొస్తుందా ?"

నాకామాట వినేటప్పటికి కోప మొచ్చింది ... మళ్ళీ నేనూ నా ఆలోచనా, నా పండువెన్నెలా తయారు! ఈసారి ఎంతసే పాలోచించానో చెప్పలేను. తోటసంగతి మరచి

పోయాను. వెన్నెల మరచిపోయాను. మలయమారుతం మరచి పోయాను. శూన్యహృదయంతో స్మశాన వైరాగ్యంతో కూర్చున్నా.

నేను బాహ్యప్రపంచాన్ని మరచిపోయిన ఈ స్థితిలో దగ్గరగా కేకలూ ఏడ్పులూ బొబ్బలూ వినిపించినై. ఉలిక్కి పడి కంగారుగా తిరిగిచూశాను.

నలుగురు మనుష్యులు—"పాము! త్రాచు! నల్ల త్రాచు! అడ్డంలెండి!" అని కేకలు పెట్టుకుంటూ వస్తు న్నారు.

నా శరీరం వొణికింది; గుండెలు దడదడ కొట్టు కున్నాయి—గొంతులో గురగురమంది—"అమ్మో!" అని అప్రయత్నంగా వెర్రికేక వేసి గభాల్న కుర్చీఎక్కి నిలబడ్డాను. కలం దూరాన పడిపోయింది. కాగితా లెగిరిపోతున్నాయి.

అందుకోటానికి ముందు కొరిగాను. ఇంకేముంది? కుర్చీమీదనుంచి కాలుజారింది. విరుచుకుపడ్డాను.

కథ కంచికి వెళ్ళింది, నేను మంచమెక్కాను.

తర్వాత నాకు తలమీద పెద్దగాయం తగిలిందనీ, జ్వరంలో "నా కథపేరు పాము", "భలే క్లయిమాక్సు పెట్టాను" "ఊపేస్తుంది!" "కాని ఆ నాయికా నాయకుల్ని విడదీసి పుణ్యం కట్టుకోండి!" అని కలవరించాననీ నాభార్య చెప్పి కొంటెగా నవ్వింది.

నాకు మాత్రం నవ్వురాలేదు.

ఇందులోని భావాలు 'నా మొదటి కథ' అనే రేడియో ప్రసంగంలోవి.

పాండిత్యం

సుబ్బానధాస్లుగారికి

అయ్యా,

మీ విమర్శ చూశాను. నేను పండితుణ్ణికాదనీ, అందువల్ల నా వ్రాతలకు విలువలేదనీ, మీరువ్రాశారు.

రైట్, బాగానేవుంది.

కాని మీ రే యే పుస్తకాలు చదివారు? తెలుగులో ఇరవైపుస్త కాలూ, సంస్కృతంలో పది పుస్తకాలేగా! అంటే ఆరు నెల్ల చదువన్నమాట!

తెలుగులో మీరు చదివినన్ని పుస్తకాలు నేనూ చదివాను. అయితే మీరేమో మీటింగుల్లో పద్యాలు కోట్ చేసే దృష్టితో చది వారు; నేనేమో భావం గ్రహించాలనే ఉద్దేశంతో చదివాను. ఇక సంస్కృతం అంటారా?

సంస్కృతం నేను చదవనిమాటనిజమే! కాని పరభాషఅయిన సంస్కృతంలో మీరు పదిపుస్తకాలు చదివితే, పరభాష అయిన ఇంగ్లీషులో నేను నాలుగు వందల పుస్తకాలు చదివాను. నాకింకా ఇంగ్లీషులో కొన్నివందల పుస్తకాలు చదివే అవకాశంవుంది. మీకు సంస్కృతంలో ఆ అవకాశంలేదు.

కనక చూడగా చూడగా మీకంటే నే నే పెద్దపండితుణ్ణి....

శలవు.

—రామారావు

—o—

ఏది ఉత్తమ రచన?

"అబ్బే నీ పుస్తకం బాగాలేదు" అంటారు పాఠకులు.

"నేను రాసింది నీకోసం కాదు" అంటాడు రచయిత.

చదువుకునేవాళ్ళ కోసం కాదు రాసింది అనటం సాహసమే! కాని, తాము కష్టపడి, బుర్ర బద్దలుకొట్టుకొని, రాత్రింబగళ్లు కష్టపడి రాసింది 'బాగాలేదు' అని చప్పరించే టప్పటికి వాళ్లు మండిపోతుంది. రచయిత ప్రజలకు రుచించాలనే రాస్తాడు. పదిమందిచేతా బాగుందనిపించుకొని సంతోషించాలనే రాస్తాడు—పేరు సంపాదించుకోవాలనే రాస్తాడు.

కాని తాను రాసింది బాగాలే దనేటప్పటికి వెంటనే ఈ మాట అనేస్తాడు—"నేను రాసింది నీకోసం కాదు."

"మరెవరికోసం?"

రచయిత తెలివిగలవాడు అవటంవల్ల ఈ ప్రశ్నకు సమాధానాలు వెతుకుతాడు.

"నేను రాసేది రసహృదయులకు."

"నేను రాసేది సహృదయులకు."

"ఈ రసహృదయులూ, సహృదయులూ ఎవ్వరు?" అని ప్రశ్నిస్తే తాను రాసింది బాగుంది అని చెప్పేవారే అని తెలుతుంది.

ఇదంతా కూడా, ఈ ఆర్గుమెంట్లన్నీ కూడా తన ప్రయత్నం నిష్ఫలమైందనే ఆశాభంగంవల్ల కలిగినవేగాని, యథార్థమైనవి కావు. తాను అనేక పుస్తకాలు చదివాడు. తన కాలాన్నంతా చదువుకే వెచ్చించాడు. ఆర్థికంగా అనేక కష్టాలు పడ్డాడు. సంపాదన వైపుకి చూపుని పోనివ్వకుండా పుస్తకాల తాళింపుతో తన మెదడుని వేయించాడు. ఇంతా చేసి, తీరా పుస్తకం రాసేటప్పటికి యిదా ప్రతిఫలం! కసితో ప్రజలను దూరం చేసుకునే వాదంలేవదీస్తాడు. "కళ కోసం కళ—నా కోసమే నేను రాస్తున్నాను" అంటాడు. "ఎక్కడో ఒకడుండి ఆనందిస్తే చాలదూ?" అని తృప్తి పడతాడు. "పోనీ, ఇప్పటివాళ్ళకి అర్థం కాకపోయినా, పుట్టే వాళ్ళు ఆనందించరూ?" ఇలా అనుకొని తన తత్వాన్నే బలపరచుకోటానికి ప్రయత్నిస్తాడుగాని, ప్రజలకు అర్థమయ్యే రుచించే పద్ధతికోసం వెతకడు, పైగా యిందుకు ప్రయత్నించటం తన పరువుకి నష్టమనుకునే స్థితికూ్కడా వస్తాడు.

రచయితలందరూ ప్రజలకు తాము రాసేది బాగుండాలనే రాస్తారుగదా! కొన్ని కొన్ని రచనలు ప్రజలకు బాగుండక పోవటానికి కారణం ఏమిటి? అప్పుడు రచయితలు ఏం చెయ్యాలి? అని కొందరు ప్రశ్నిస్తారు.

"ప్రజలు అజ్ఞానులు" అని చెప్పి వాళ్ళను వొదిలి పెట్టటంలో అర్థంలేదు. ఎందుకంటే ప్రజలు అజ్ఞానులూ, తాను జ్ఞానీ కావటంవల్లే తాను రాయటం, వాళ్లు చదవటం జరుగుతూవుంది. ఇక జ్ఞానులకే రాస్తానంటాడా? జ్ఞాని,

తాను రాసింది చదవాల్సిన స్థితిలో వుండడు. తానే రాసి చదివించుకునే స్థితిలో వుంటాడు.

రచయితకు రాయాలనే కోర్కె మొదట్లో కలిగి నప్పుడు ప్రజల శ్రేయస్సే కారణంగా వుండదు. అసలు ప్రజలనేవాళ్లున్నారనీ వాళ్లు చదివి ఇంతో అంతో బాగు పడ్డానికి పుస్తకం రాస్తున్నాననే సంగతే రచయితకు తట్టదు. ఎంతసేపూ పుస్తకం రాయాలనే అభిలాషే. అభిలాష! పుస్తకం రాయాలి! పుస్తకం అచ్చవ్వాలి! గ్రంథకర్తగా పేరు పడాలి! నేను చూచుకోవాలి! అనే రంధి తప్ప, ప్రజలకు అర్థమయ్యేటట్టు రాయాలనే సంగతే తట్టదు.

పుస్తకాలు రాసి పేరు సంపాదించుకున్న వాళ్ళని చూస్తాం; పేరు సంపాదించుకొని సన్మానాలు పొందేవాళ్ళని చూస్తాం; మనకూ పుస్తకం రాయాలనే ఉబలాటం కలుగు తుంది. అభిమాన రచయితల్ని అనుకరిస్తాం. బొత్తిగా కాపీ కొట్టటం మనస్కరించక ఒక రచయిత టెక్నిక్కూ, ఒక రచయిత భావాలూ తీసుకొని పెనవేసి పుస్తకాన్ని పూర్తి చేస్తాం. పై యిద్దరికంటే మంచి పుస్తకం రాశాం అను కుంటాం.

ఈ విధంగా భావాలూ రచనా పద్ధతీ తెచ్చుకుంటాం. ఇక శైలి విషయం వస్తుంది. ఇదివరకు రాసే అలవాటు లేక పోవడంవల్లా, కృషి తక్కువ అవటంవల్లా మనశైలి మనకే తృప్తికరంగా ఉండదు; ఏదో లోపమున్నట్టుగా వుంటుంది; కుంటు పడ్డట్టుగా ఉంటుంది.

ఏం చెయ్యాలి?

తేలిక పద్ధతులకు అలవాటుపడ్డ ప్రాణం అవటంవల్ల మరొక తేలిక పద్ధతి ఆలోచిస్తాం. మనం చదివిన పుస్తకాలు తిరగవేస్తాం. మంచి మంచి మాటలూ, సమాసాలూ యేరుకుంటాం. మన పుస్తకంలో కుక్కి సొంతం చేసుకుంటాం.

అందువల్ల శైలి ఒకరకంగా వుండదు. పేజీ పేజీకి మారుతుంది. పేరగ్రాఫ్ పేరగ్రాఫ్‌కీ మారుతుంది. ఎవ్వరైనా ఈ లోటు చూపిస్తే దిద్దుకోటానికి ప్రయత్నించక ఒక కారణం ఊహించి తపీమని వాడి మొహాన విసిరికొడతాం.

"రసాన్నిబట్టి శైలిని మార్చానోయ్! గ్రహించ లేకపోతే, ఆస్వాదించ లేకపోతే—ఊరుకో" అంటాం.

అతడు మనస్సులో అనుకోవలసిందేదో అనుకొని, పైకి మెదలకుండా ఊరుకుంటాడు. మనమేమో, 'గెలిచాం; నోరు మూయించాం' అని భుజాలు ఎగరవేస్తాం.

ఇక, పుస్తకం అచ్చయి వొస్తుంది. మనం రాసిందే పదే పదే చదువుకుంటాం—ఎన్నిసార్లు చదివినా తనివి తీరందే! పైగా రాసినప్పటికంటే, అచ్చయిం తర్వాత ఇంకా అందంగా కనిపిస్తుందాయెను!

గ్రంథకర్తగా అచ్చయిన మనపేరు మనల్ని ఎంతగా ఆకర్షిస్తుంది! ఎన్నిసార్లు చదువుకుంటాం! ఎన్నిసార్లు చూచుకుంటాం! ఆ పేరు—మన పేరే!—ఎక్సర్‌సైజ్ పుస్తకాలమీదా, పరీక్ష పేపర్లమీదా, టెక్స్టు బుక్కులమీదా, ముద్దుగా, బండగా, గొంగళి పురుగులాగా కనబడే ఆ పేరే, ఇప్పుడు గ్రంథకర్తగా ఎంత ముద్దులొలుకుతూ కనిపిస్తుంది!

ఆ స్థితిలో రచయిత తనకు తానే, తన పేరునే మోహి స్తాడు—కామిస్తాడు—కాదు ప్రేమిస్తాడు. పుస్తకంమీద పేరుని చూచుకొని, పుస్తకాన్ని రొమ్ముమీద పెట్టుకొని నిద్రపోయి, రెండు రాజహంసలు తన పేరుని తలొక చివరా ముక్కుల్తో సుతారంగా పట్టుకొని, రివ్వున యెగిరి ముత్యాల హారాన్ని పట్టుకపోతున్నట్లుగా స్వర్గానికి ఎత్తుక పోతున్నట్లు కలలు కంటాడు!

ఈ అవస్థలో ప్రజలకు తావేముంది! ఈ పుస్త కాన్ని ప్రజలు ఆదరించకపోవటంలో ఆశ్చర్యమేముంది? ఆర్గుమెంట్సు చెప్పటంవల్లా, ప్రజలను నిందించటంవల్లా ప్రయోజనం ఏముంది?

ఎవరయినా కనిపిస్తే "నా పుస్తకం ఎలావుంది?" అని అడగటానికి భయం వేస్తుంది. బాగులేదంటే! అందుకని ఎలావుందని అడక్కుండా - మనస్సు ఒకపక్క పీకుతున్నా సరే! పిచ్చాపాటీ మాట్లాడి అతనికి అవకాశం ఇవ్వకుండా దూసుకుంటాం. లేకపోతే, మనం ఏంరాసినా బాగుంటుం దని చెప్పే స్నేహితుణ్ణిపట్టుకొని అడుగుతాం. "నా పుస్తకం చదివావా?"

"చూశాను" అంటాడు.

'చదివావా?' అని అడిగితే 'చూశాను' అని చెప్పి నందుకూ, 'ఎలావుంది?' అని అడక్కుండానే 'బాగుంది' అని చెప్పనందుకూ, విసుగుపుడుతుంది. విసుగుతోనే "ఎలా వుంది?" అని అడుగుతాం.

"బాగానే వుంది" అంటాడు.

"బాగానేవుందా? బాగుందా?"

"బాగుంది."

"బాగుందా? చాలా బాగుందా?"

"చాలా బాగుంది"

ఈ విధంగా చెప్పించుకొని తృప్తిపడతాం. ఇక ప్రజలకు నచ్చలేదు అనడంలో అర్థంలేదు. అందుకు ప్రయత్నమేదీ? ఇదొక రకం.

రచయితల్లో మరొక రకంవుంది. భాషలో ఎక్కువ కృషి చేసి, భావాలకంటే భాషకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యం ఇస్తుంటారు. కాని భాషకోసం ఈరోజుల్లో ఎవరు పుస్తకాలు చదువుతారు? భావదారిద్ర్యాన్ని భాషాపాండిత్యంతో కప్పిపుస్తే ప్రజలు ఆ పుస్తకాలు ఎందుకు చదువుతారు? ఒకవేళ చదివినా ఎలా ఆనందిస్తారు. కనక ఈ రకంకూడా "వాళ్ళకు నచ్చలేదు" అనే తృప్తిపడాల్సి వొస్తుంది. "మేం పండితులం, భాషలో బాగా కృషిచేశాం. వ్యాకరణం శుద్ధంగా చదువుకున్నాం. అయినా ఈ మూఢులు మమ్మల్ని ఆదరించటంలేదు" అనుకోవటంవల్ల వూడిపడే దేమీలేదు.

నేను రాసిన పుస్తకం చదవమనీ ఒక పెద్దమనిషి కిచ్చాను. అతడు తీసుకువెళ్ళి, రాత్రి చదివి, తెల్లవారగట్ట భద్రంగా తీసుకువచ్చి ఇచ్చాడు.

"ఎలావుంది?" అని అడిగాను.

"స్వాభావికత్వం అని రాశారే! అక్కడ కరారావడి కాదు వుండవలసింది. వత్రసుడి ఉండాలి" అన్నాను.

అంతే! ఇంతకు తప్పితే అతను పుస్తకాన్ని గురించి ఏమీ చెప్పలేదు. ఈ అభిప్రాయం తప్పనిగానీ, ఈ అభిప్రాయం రైటనిగానీ, ఈ అభిప్రాయం బాగుందనిగానీ, ఈ అభిప్రాయం బాగాలేదనిగానీ ఏమీ చెప్పలేదు. అసలు ఆ పుస్తకంలో నేను వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాల జోలికి అతడు వెళ్ళేఉండడు. "ఆ కరారావిడి తీసి వత్రసుడి పెట్టండీ" అని చెప్పి నా పుస్తకం నాకిచ్చి తనదారిన తాను వెళ్ళాడు.

ఇతడు తర్వాత ఒక పుస్తకం రాశాడు. ఎక్కడ కరారావిడి పెట్టాలో అక్కడ కరారావిడి పెట్టాడు. ఎక్కడ వత్రసుడి ఉంచాలో అక్కడ వత్రసుడి ఉంచాడు. ఎక్కడ బండిరా పెట్టాలో అక్కడ బండిరా పెట్టాడు.

కాని అంతే!

భాష, భావాలను వెలిబుచ్చటానికి ఉపయోగపడే సాధనం మాత్రమే అనే సంగతే మరచిపోయాడు. బండి రాళ్ళలో కరారావళ్ళలో పడి అసలు భావాలను గురించి ఆలోచించటానికే తీరిక ఉండిఉండదా! ఇలా రాసిన పుస్తకాలు ప్రజలకు నచ్చమంటే ఎలా నచ్చుతయ్? మనం ఎన్ని గ్రంథాలు చదువుకుంటే వాళ్ళకేం? ఎన్ని సూత్రాలు మననం చేస్తే వాళ్ళకేం?

రచయితలకూ, ప్రజలకూ కలవకపోవటంవల్ల వచ్చే బాధలను కొంతమంది రచయితలు చూస్తారు. చూసి యీ

బాధలు తప్పించుకోటానికి సులిసూత్రం ఒకటి కనిపెడతారు. అదేమిటంటే ప్రజల్లో వ్యాపించివున్న మూఢాచారాలను తేలిక భాషలో వాళ్ళకు అర్థమయ్యేట్టు పొగట్టం. ఈ రకం రచయితలకు, కావలసినంత ప్రజాదరణ వుంటుంది. "రాస్తే, ఆయన రాసినట్టు రాయ్యాలా" అంటుంది ప్రజ. కాని వీళ్ళ వల్ల మిగిలిన వాళ్ళందరికంటే ప్రజలకు ఎక్కువ అపకారం కలుగుతుంది. వాళ్ళని ఇంకా అజ్ఞానదశకు తీసుకుపోవటానికే వీళ్ళు ఉపయోగపడతారు. "వాళ్ళకు నచ్చలేదు–" అనే చింత వీళ్ళకు లేదు. ప్రజలు వీళ్ళపక్షమే వుంటారు. కాని, ప్రజల శ్రేయస్సు కోరేవాళ్లుమాత్రం వీళ్ళకు ప్రజాదరణ లేకుండా చెయ్యాలి. ప్రజల ఆదరం ఒక్కటే ఉత్తమగ్రంథ లక్షణంకాదు. ప్రజల శ్రేయస్సుకు సహాయపడే భావాలు వెలిబుచ్చుతూ వాళ్ళ ఆదరాభిమానాల్ని సంపాదించాలి.

ఇలా రాసే రచయితలు మరొకటి గమనించాల్సి వొస్తుంది. మొదట్లో "వాళ్ళకు నచ్చలేదు" అని బెదిరిపో గూడదు. వాళ్ళు అలవాటుపడ్డ సంస్కారానికి భిన్నంగా రాయటంవల్ల ప్రజలు కొద్దికాలం నిరాదరణ చూపిస్తారు. కాని—కొద్దికాలం మాత్రమే. రోజులు గడిచినకొద్దీ ఈ రచయితలకే పలుకుబడి ఎక్కువ అవుతుంది. "వాళ్ళకు నచ్చ లేదు" అని విచారపడవలసిన అవసరం వుండదు.

వాళ్ళకు తప్పకుండా నచ్చితీరాలి. ఎందుకంటే వాళ్ళకోసమేగా! రచయితలు సరిగ్గారాస్తే నచ్చకపోవటం అనేది ఉండదు. నచ్చలేదని నిదించటం కానీ, విచారిం చటం కానీ మంచిలక్షణం కాదు.

కనక ప్రజాసామాన్యానికి శ్రేయస్సు కూర్చే భావాలను వాళ్ళకు నచ్చేటట్టు చెప్పటమే ఉత్తమ రచన అవుతుంది.

[ఇందులోని భావాలు 'నచ్చలేదు' అనే
నా రేడియో ప్రసంగంలోవి.]

ఆత్మ విశ్వాసం

ఈమధ్య భాషాభిషక్కుల్లో చాలా అహంకారం బలిసినట్లు కనిపిస్తుంది. దీనికికారణం ఏమిటా అని నేను చాలా ఆలోచించాను. నాకు ఒక్కటే తట్టింది. చాలామంది పెద్దవాళ్ళు ఆత్మవిశ్వాసం మనిషికి అవసరమనిచెప్పారు. ఈ అభిప్రాయమే భాషాభిషక్కుల్లో అహంకారాన్ని పెంచిందని నా అనుమానం.

కాని ఈ భాషాభిషక్కులు ఒక సంగతిమాత్రం మరచి పోగూడదు. ఆత్మవిశ్వాసం రెండురకాలుగా కలుగుతుంది. ఒకటి జ్ఞానంవల్లా; రెండు అజ్ఞానంవల్లా.

సర్వమూ తెలుసుకొని, అందరికంటే నాకు ఎక్కువ తెలుసని ఒకరను కుంటారు. బాహ్యప్రపంచమే తెలియకపోవటంవల్ల అందరికంటే నాకు ఎక్కువ తెలుసని ఒకరనుకుంటారు.

మన భాషాభిషక్కులు ఈ రెండోరకానికి చెందుతారేమో నని నా భయం.

ఈమాట అన్నానని కోప్పడపద్దు. మాన్పుకోవటం మంచిది. లేకపోతే ఆత్మవిశ్వాసాన్ని పొందేటంత జ్ఞానాన్ని సంపాదించటం మంచిది.

—o—

వర్గ చైతన్యం

భావాలు సంఘపరిస్థితుల్ని బట్టి కలుగుతై. మొదట్లో ప్రజాసామాన్యం నూతన భావాలను స్వీకరించక ఎదురు తిరుగుతుంది. ఆ భావాలను వెలిబుచ్చినవాణ్ణి "రెటమత సిద్ధాంతి" అనీ, "వికట కవి" అనీ, ఇంకా అనేక విధాల హింసిస్తుంది. కాని క్రమేపీ ఈ నూతన భావాలు ప్రచారం లోకి వస్తయ్. ప్రజాసామాన్యం వాటిని ఆదరిస్తుంది. మరి కొన్నాళ్ళకి ఈ భావాలే సాంప్రదాయాలుగా తయారవుతై. మొదట్లో సంఘానికి మేలు చేకూర్చటానికి అంకురించిన ఈ భావాలు, సాంప్రదాయాలుగా మారింతరువాత చిట్టం కట్టి సంఘాభివృద్ధికీ, మానవశ్రేయస్సుకీ, ఆటంకాలవుతవి. అప్పుడు విప్లవ దృక్పథం కలిగిన కవులూ రాజకీయవేత్తలూ ఆ సాంప్రదాయాల్ని బద్దలకొట్టి, సంఘాన్ని ఒక మెట్టు ముందుకు తీసుకుపోవటానికి పూనుకుంటారు. అలా చెయ్యక ఇవి మన సాంప్రదాయాలనే మోజుతో వాటినే పొగుడుతూ కూర్చునేవారు మాత్రం విద్రోహులుగా నాశనకారులుగా పరిగణింప బడతారు.

సంఘాన్ని ముందుకు వెళ్ళనివ్వకుండా అరికట్టి, సహజాభివృద్ధిని ఆటంకపరచి, సంఘాన్ని కుళ్ళబెట్టటానికి పూనుకున్న ఈ సాంప్రదాయాలను బద్దలగొట్టటమే రామస్వామి చౌదరిగారు చేసినపని.

ఆనాటి సంఘంలో అగ్రజాతి మిగిలిన జాతులను బానిస జాతుల్నిగా తయారుచేసి, అజ్ఞానాన్ని పెంపొందించు కోవడమే వాటికి ధర్మంగా నిర్ణయించిపెట్టి, తన స్వలాభం కోసం పీడించటం మొదలుపెట్టింది. భిన్న నీతులు, భిన్న ధర్మాలు, భిన్న ఆదర్శాలు సృష్టించి పెత్తనం చేస్తూవుంది. చౌదరిగారు అల్పసంఖ్యాకమైన ఈ వర్గంయొక్క నిరంకుశ త్వానికి ఎదురుతిరిగి, ఈ నిరంకుశత్వంలో పడి నలిగిపోయే ప్రజాబాహుళ్యానికి దాస్యవిమోచనం చెయ్యటానికి కంకణం కట్టుకున్నారు. ప్రజాబాహుళ్యం ఈ దాస్యాన్ని ఎందుకు సహిస్తూవుంది? అగ్రజాతి తన అధికారాన్ని యెలా నిలబెట్టు కోగలుగుతూ వుంది ? ప్రజాబాహుళ్యం తన అద్భుతశక్తిని ఎందుకు గ్రహించుకోలేకపోతూ వుంది ? అగ్రజాతి ఏ యే యుక్తులవల్ల పెత్తనం చెయ్యగలుగుతూ వుంది ?

ఒక వర్గం అధికారంలోకి వచ్చి మిగిలిన వర్గాల్ని పీడించటం మన సంఘం యొక్క ప్రత్యేకత కాదు. దీన్ని ఆధ్యాత్మిక నాగరికత అని పొగడుకో నక్కరలేదు. ప్రపంచ చరిత్రను చూస్తే ప్రతి దేశం ఈ అవస్థను ఎప్పుడో ఒక ప్పుడు అనుభవించే వుంది. కాని ఆ యా దేశాలు పై వర్గం మీద జయప్రదంగా విప్లవాలుచేసి బానిసత్వాన్ని పోగొ ట్టుకో గలిగినయ్; మనం మాత్రం అందులోనే పడి కొట్టు కుంటున్నాం——! ఇంతే భేదం. అల్పసంఖ్యాకులు ఏ విధంగా ఏ యుక్తులతో, ఏ సాధనాలతో ప్రజాబాహుళ్యాన్ని దాస్యంలో వుంచి తాము పెత్తనం చెయ్యగలుగుతున్నారో విచారిద్దాం. దీనికి మూడు పద్ధతులున్నాయి——

1. తమ అధికారాన్ని నిలబెట్టే గ్రంథాలను ఆదర్శ గ్రంథాలుగా, పూజ్య గ్రంథాలుగా ప్రజలను నమ్మించటం.

2. స్వర్గం-నరకం అనే వాటిని సృష్టించి, అప్పటి సాంప్రదాయాలకు విరుద్ధంగా నడిచేవారు నరకంలో యమ యాతన అనుభవిస్తారని భయపెట్టి, అప్పటి సాంప్రదాయాలకు కట్టుబడి బానిసత్వంలో జీవితం వెళ్ళబోసుకున్న వాళ్ళకి స్వర్గసుఖాలు చేకూర్తాయని చెప్పి పూరించి, మోసం చెయ్యటం.

3. దేవుణ్ణి సృష్టించి, మిగిలిన వర్గాలకు జరిగే అన్యాయాలనూ, అక్రమాలనూ కర్మ సిద్ధాంతానికి ముడిపెట్టి, మతం అనే మత్తుమందు చల్లటం.

కనుక అగ్రజాతియొక్క అధికారాన్ని రూపుమాపాలంటే, అది ఉపయోగిస్తున్న సాధనాలను నిర్వీర్యం చెయ్యాలి. చౌదరిగారు ఇది గ్రహించి ముందు ఈ సాధనాలను ఏ విధంగా నిరుపయోగం చేశారో వివరిస్తాను—

భారత భాగవత రామాయణాలూ, ధర్మశాస్త్రాలూ, పూజ్యగ్రంథాలు కావనీ, ఒక వర్గం తన అధికారాన్ని సుస్థిరం చేసుకోటానికీ, మిగిలిన వర్గాల్ని దాస్యంలో వుంచటానికీ, వ్రాసిన గ్రంథాలనీ ప్రచారం చేశారు. రాముడి కంటే రావణుడు గొప్పవా డన్నారు. పాండవులకంటే కౌరవులే నీతిపరు లన్నారు. ప్రహ్లాదుణ్ణి పితృహంతకునిగా వర్ణించారు. ఈ సందర్భంలో 'శంబుకవధ'లోని ఈ దిగువ సంభాషణ ముఖ్యంగా గమనించదగ్గది.

శంబుకుడు

కుమారా! అంగదా! నీ సంశయముల దీర్తునుగాని మన శాస్త్రములనుచుంటివి; ఎవరి శాస్త్రములని నీ ఆశయము?

అంగదుడు

ఆర్యులు చెప్పిన స్మృతు లవి.

శంబుకుడు

అవి మన వెట్లగును?

అంగదుడు

ఇందు భిన్నాభిప్రాయుండను. మన వెట్లు కావో తెలియకుంటిని.

శంబుకుడు

తెలియ జెప్పెద వినుము.
ఋషులొ పు రెవ్వరో వలావు రెచ్చటనో గుమిగూడి తాము క
ల్మషమతి బక్షపాతముగ లక్షల గ్రంథము వ్రాయగా నకి
ల్బిషము లటంచు నెత్తినయి పెట్టుక పూజ యొనర్ప నేర్తమే!
ఋషులకు మాత్ర ముండవలదే ఋజుమార్గము వాలినందనా!

ఇట్లు వ్రాయబడిన శాస్త్రములు మన శాస్త్రము లెట్లగును? మనకుగా వ్రాసిరా? మన యభిప్రాయముల గొనిరా? కానిచో మన మేల వానిచే బంధింపబడవలయు?

ఇప్పుడిప్పుడూ కొందరు, చౌదరిగారు ఈ గ్రంథాల మీద వ్రాసిన విమర్శలు చదివి ఈవిధంగా ప్రశ్నిస్తున్నారు– 'రాముడు మంచివాడు కాకపోతే పోయాడు. రావణుడు మంచివా డెలా అవుతాడు?' 'హిరణ్యకశిపుణ్ణి విష్ణువు నరసింహ రూపంలో చంపకపోతే పోయాడు, స్తంభంలో

సింహాన్ని తెచ్చి ఎలా బిగించారు?' 'పాండవులు ధర్మా
త్ములు కాకపోతే పోయారు, కౌరవులెలా గొప్పవారయ్యారు?'
'పన్నెండు సంవత్సరాలు దాటితే ఈ రోజుల్లో లిమిటేషన్
పడుతుంది గాని, ఆ రోజుల్లో పాండవులకు రాజ్యార్హత
లేకుండా పోవటానికి ఇది కారణం ఎల్లా అవుంది?'

ఇలా ప్రశ్నించేవారికి అసలు చౌదరిగారి పుస్తకా
ల్లోని ఫిలాసఫీయే అర్థం కాలేదేమో నని నా భయం. ఎందు
కంటే చౌధరిగారు ఈ పుస్తకాలు రాయటానికి కారణం
ఏమిటి? రావణుడు గొప్పవాడని నమ్మమనా? కాదు.
హిరణ్యకశ్యపాదులు గొప్పవారని నమ్మమనా? కాదు.
దుర్యోధనాదులే రాజ్యార్హులనీ పాండవులకు రాజ్యంలో
హక్కు లేదనా? కాదు. మరింకేమిటి? పూజ్య గ్రంథాలనే
వంకతో ప్రజాసామాన్యాన్ని బానిసత్వంలో వుంచటానికి
సహాయపడే గ్రంథాలమీద పూజ్యభావం లేకుండా చెయ్య
టమే, వారి రచనల ఆదర్శం—'పూజ్య గ్రంథాలయిన
భారత భాగవత రామాయణాల్లోని విషయాలెంత సత్యమో,
ఈ గ్రంథాల్లోని విషయాలూ అంతే సత్యం' అంటే ఆయన
ఆదర్శం నెరవేరినట్లే! 'కవులు కూర్చుని ఏదైనా వ్రాస్తారు.
అవన్నీ గుడ్డిగా నమ్ముతూ కూర్చుంటే ఎట్లా?' అని ప్రజా
సామాన్యం అనుకుంటే ఆయన కృతకృత్యులైనట్లే! కనుక
ఆయన రచనల విలువ తెలుసుకునే పద్ధతి ఆయన చెప్పిన
ప్రతి ఆర్గ్యుమెంటూ తప్పా ఒప్పా, అని ఆలోచించటం
కాదు—ఆయన ఈ విధంగా రాయటంవల్ల పూర్వగ్రంథాల

మీాద విలువ తగ్గించా, లేదా? అని ప్రశ్నించుకోవటం. అలా జరిగితే ఆయన సారస్వతసేవా, కృషీ, ఫలించినట్లే!

శంబూక వధలో శంబుకుడు యిలా అంటాడు: 'కవి లేఖినికి విశ్వామిత్ర సృష్టిజేయు శక్తి గలదు' కుప్పుస్వామి శతకంలో ఇదే అభిప్రాయం ఈ క్రింది పద్యరూపకంగా వెలిబుచ్చారు.

రఘుకులంబునఁ బుట్టరే రాము కన్న
గొప్పవారు? వారల పేరు లెప్పుడైన
వింటిమే? సత్కవి కటాక్షవితతి చేత
గొప్పవాఁడయ్యె రాముండు కుప్పుస్వామి!

అందుకనే తనకు సూత మహర్షి పురాణాలు చెప్పినట్లూ,

పాదలేపనంబు పట్టింప నలరాల
మింటి కెగసినాఁడ మంటినుండి
తెల్లవారలేదు దిగినాఁడ మాయూరి
చెఱుపుగట్టు క్రిందిచెట్టుక్రింద

అనీ వ్రాశారు. మీాకు సూతమహర్షి యెలా పురాణాలు చెప్పాడు? పాదలేపనం రాసుకొని యెలా మింటి కెగశారు! అని ప్రశ్నిస్తే, 'పూర్వ గ్రంథాల్లోని విషయాలు నమ్మితే, ఇవీ నమ్ము! అవి నమ్మకపోతే ఇవీ నమ్మకు!' అని జవాబు చెపుతారు.

ఇక స్త్రై పస్గం అధికారానికీ, క్రింది వర్గాల దాస్యానికీ, కారణభూతాలైన స్వర్గనరకాలను ఏ విధంగా విమర్శించి వాటినుంచి ప్రజలనేవిధంగా రక్షించారో విచారిద్దాం.

దాగు శివ శివా, ఇది పట్టి భోగభూమి
ఉండరా దిందు మావంటి యోగులకును !

తిని తిరగటం తప్ప స్వర్గంలో మరేమీ (ఒక పని తప్ప) పని ఉండదు. ఏ సమస్యలూ వుండవు. సోమరితనం వల్ల చివికి జీర్ణించిపోయిన నాగరికతకు ఆటపట్టు అయిన స్వర్గాన్ని గురించి ఖూనీ నాటకంలో ఇలా వ్రాశారు—

వేనుడు

శునశ్శేఫా, ఇంతకును చెప్పవైతివి. ఉత్తమలోకము లనగా నేమి? స్వైరవిహారము, సురాపానము, వృద్ధవేశ్యావనితాజనతా పాంగ వీక్షణములేనా?....ఇవియే యైనచో ఈ భూలోకంబున దొరకవా? విచ్చలవిడి తిరుగరాదా? ముదుసలి వడుపుగత్తెల కౌగిళ్ళ, కులికి కులికి లాలాద్రవంబును జవిచూడరాదా.....?

ఇక ఈ స్వర్గం ఎవర్ని ఆకర్షిస్తుంది? ఈ స్వర్గం కావాలని ఎవ్వరు ఆపేక్షపడతారు? ఈ స్వర్గం కోసం ఎవ్వరు భౌతిక సుఖాలను వదులుకొని బానిసత్వానికి లోబడతారు? నరకం ఎవ్వర్ని బెదిరిస్తుంది? ఈ నరకానికి భయపడి ఎవ్వడు అగ్రజాతి నాగరికతకు లోబడి, దాస్యం చేస్తాడు?

తరువాత అగ్రజాతి అధికారానికి మూడో సాధన మైన దేవుని యొక్క, మతం యొక్క విలువను తగ్గించ టానికి చౌదరిగారు చేసిన ప్రయత్నాన్ని విచారిద్దాము—

వేనుడు

ఎవ్వడు నాకి నరకలోకము విచ్చునది?

శునశ్శేఫుడు

భగవంతుడు.

వేనుడు

ఎవ్వడీ మహాపురుషుడు? ఆయన ప్రకృతి యేమి? ఇంతవర కెప్పుడును నా రాజ్యంబున గన్పట్టలేదే? ఇంతకు చెప్పవైతివి; ఆయన ఉద్యోగ మేమి?

శునశ్శేపుడు

సర్వాంతర్యామి! సర్వ ప్రపంచ సృష్టి స్థితిలయ హేతుభూతుడు. దుష్టుల శిక్షించుట, శిష్టుల రక్షించుట ఆయన ఉద్యోగము. అహోరాత్రము లీ ప్రపంచము గనిపెట్టుకొని యుండు.

వేనుడు

పాపము ఎంత బాధపడు చుండెనో నిద్రాహారములు మాని, రేబవలు కనిపెట్టుకొని యుండి? ఆ మహామహుడేనా నాకు నరక లోకము దానము చేయునది? జీవహింస సల్పుచున్నందులకు మీకు స్వర్గము, దానిని మాన్పుచున్నందులకు మాకు నరకము! ఆ దేవుని మీరు క్రొత్తగా సృజించినటులున్నారు. ఆ మీ దేవుడు తన ధర్మమునుగూడ మరచువాడుగ నున్నాడు. ఎంతమంది దుష్టులు శిక్ష తప్పించుకొని పోవుచున్నారు. లోకమున ఎంత మంది శిష్టులు శిక్షింపబడుచున్నారు.

గౌతముడు

కటకటా! భగవానుడు కూడ నీ పరిహాసమునకు పాత్రుడయ్యె! నీకు ప్రాయశ్చిత్తమే లేనట్లున్నది.

వేనుడు

నాకు ప్రాయశ్చిత్తమే లేనట్లున్నది: నీకు చిత్తమే లేనట్లున్నది.

శునశ్శేపుడు

ఏమీ!

వేనుడు

లేనిచో దృగ్గోచరుడు కానివాడును, మానవులచే సృజింప బడిన వాడును సృష్టి స్థితి లయ కారణమేమి? సృష్టి స్థితి లయములు స్వభావ జన్యములు కావా?

గౌతముడు

పాపము శాంతించును గాక!

వేనుడు

నీవు చెప్పిన చొప్పున భగవంతునకు నీ ప్రపంచమున నిత్యము జరుగుచున్న కార్యక్రమమునందు బెత్తనమే యున్నయెడల విన్ని ఘాతుకకృత్యము లేల జరుగుచుండును? వీని నణంచలేడా?

శునశ్శేపుడు

మానవుడు కర్మప్రేరితుడై చేయుచున్న కార్యముల నెవ్వడు మాన్పగలడు?

వేనుడు

అయినచో భగవంతుడు నిష్ప్రయోజకుండా?

గౌతముడు

నిష్ప్రయోజకుం డెట్లగును? అతడు సర్వ కర్మలకు సాక్షి.

వేనుడు

కూటసాక్షియా? ఎందుల కీ సాక్షిత్వము? తన కన్నెదుట జరుగుచున్న క్రూర కర్మముల మాన్ప నేరక సాక్షియగుచున్నాడా? ఏమి చిత్రము? ఈ సాక్ష్యము యెవ్వని యెదుట ఉపయోగ పడును? ఎవ్వరికి ప్రయోజనకారి యగును? విచారణ కర్త ఎవ్వరు?........లోకము కన్గప్పి మీ దుర్వ్యవసాయమునకు తోడ్పడ భగవంతుని నొకని సృజించి,-లేనిపోని సర్వ శక్తులు వానికంటగట్టి, జగమును నట్టాత లూగింప యత్నించుచుంటిరి.

ఈ సందర్భంలో సూతపురాణంలోని మహాకవి పద్యాన్ని ప్రస్తావిస్తున్నావుంది. మొదటి ఆశ్వాసంలో—

విభుఁడొకఁడు చేయునంట పై పెత్తనంబు
కర్మ మొకఁడు సంసారచక్రంబు త్రిప్పు
నంట !! ద్వంద్వ ప్రభుత్వమిం దమరలేదె ?
ఎంత కాలంబు సాగునో ఇట్టి చిట్ట !!

దైవభక్తిని గురించి కుప్పుసామి శతకంలో యీ విధంగా వ్రాశారు:—

గుడికి తరచు పోయి గొబ్బుఁగు చుండెడివాఁడు
పెద్ద పాపమేదొ చేసియుండు
నదియె వానిఁబట్టి యట్టిట్టు పీకు-చు
గుడికి పోవు నతడు కుప్పుసామి.

పాతకునిచేత నెప్పుడు గీతయుండు
మొగముపై వింత వింతగ బొట్టులుండు
తిన్నె దిరిగి మె పునస్సాపేషి సన్నగిలిన
యప్పుడు దనాశ కెందును కుప్పుసామి.

ఈ విధంగా రాసి చివరికి దేవుని గురించి యీ విధంగా ముగించారు— —

మానవుడు మృగదశలో నున్నప్పుడే కొండగానో, ఏ యేరు గానో, వెలసిన దేవుడు, మానవ జ్ఞానము పరిణామము బొందు చున్నకొలది, భగవంతు డేరు-కొండరూపమును వదలి, మృగమై, మృగమునుండి మనుష్యుడై, మనుష్య దశనుండి యదృశ్య రూపుడై, నిరాకారుడై, నిరంజనుడై, నిర్వికల్పుడ య్యెను, ఇక తరువాత దశ యేమి ? శూన్యత్వము అనగా నాస్తికత్వము...,

ఇలా అగ్రజాతి అధికార సాధనాలను విమర్శించి హేతువాదానికి స్థానమిచ్చి, బానిస ప్రజలకు చైతన్యాన్ని కలిగించి మూఢవిశ్వాసాలను పోగొట్టి, అగ్రజాతి నిరంకుశత్వం యొక్క పునాదులను ఊడగొట్టారు.

ఇప్పటి కవులలో లేని గొప్ప విశేషం మరొకటి చౌదరి గారిలో వుంది. అదేమిటంటే సాధారణంగా మన కవులు భావాలను వెలిబుచ్చటం తప్ప వాటిని ఆచరణలో పెట్టటానికి ప్రయత్నించరు. పుస్తకాలు రాయటం తమ పనీ, కార్యాచరణకు పూనుకోవటం మరొకరి పనీ అనుకుంటారు. ప్రజాసామాన్యంతో సంబంధం పెట్టుకోటానికే ఇష్టపడరు. ప్రజాసామాన్యం నాగరికతను చూసే ఏవగించుకుంటారు. ఇక వారిలో కలిసి మెలిసి ఎలా తిరగగలరు ?

చౌదరిగారు మాత్రం అలా కాదు. ఆయన కార్యవాది. తన అభిప్రాయాలను ఆచరణలో పెట్టటానికి ప్రయత్నిస్తారు. ఆచరణ యోగ్యములు కాని భావాలవల్ల కానీ, కార్యరూపం తాల్చని అభిప్రాయాలవల్ల కానీ, సంఘానికి ఏమీ లాభంలేదని ఆయనకు తెలుసు. అందుకని రాజకీయంగా జస్టిస్ పార్టీలో చేరి కృషి చేశారు.

మన సంఘంలో, 'ఈయన జస్టిస్‌పార్టీలో చేరకుంటే వుంటేనా ?' అనే అభిమానులు చాలామంది ఉన్నారు. ఇది పొరపాటు. సిద్ధాంతరీత్యా మొదటివర్గం మీదకు ఝగిలిన వర్గాల్ని విప్లవం చేయించటానికి పూనుకున్న వ్యక్తిని, క్రియలో మూడో వర్గాన్ని పై రెండు వర్గాలమీదకూ విప్లవం చేయించటానికి ఎందుకు పూనుకోరు ? అని ప్రశ్నిం

చటంగానీ, అలా వూనుకోవాలని వాంఛించటంగానీ కేవలం పొరపాటు. విప్లవకారుడు పరిస్థితులకు అనుకూలంగా విప్లవం లేవదియ్యాలిగాని ఊహాగానం చెయ్యగూడదు. విప్లవాలకు దగ్గరదారి లేదనే సత్యాన్ని మనం మరవగూడదు.

ఈ విషయమే విపులంగా చెబుతాను :—

మన సంఘం బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర వర్గాలుగా విభజింప బడింది. మొదట్లో బ్రాహ్మణ వర్గం అధికారంలో వున్నప్పుడు ఆ వర్గంమీాదకు మిగిలిన వర్గాలన్నీ కలిసి విప్లవం చేస్తాయి. కాని క్షత్రియ వర్గం అధికారంలోకి వస్తుంది. అప్పుడు క్షత్రియ వర్గంమీాదకు మిగిలిన రెండు వర్గాలూ విప్లవం చేస్తవి. కాని వైశ్య (Capitalist) వర్గం అధికారంలోకి వస్తుంది. అప్పుడు మిగిలిన శూద్ర వర్గం పై వర్గాలమీాదకు విప్లవం చేసి అధికారాన్ని వశం చేసుకుంటుంది.

కనుక మొదటి విప్లవాన్ని లేవదీసే కవినిగాని, రాజకీయ వేత్తనిగాని, రెండో విప్లవం లేవదీయ లేదనిగానీ, రెండో విప్లవానికి వూనుకున్న రాజకీయ సంస్థలో జేవ లేదనిగానీ, విమర్శించటం చారిత్రిక జ్ఞానం లేకపోవటం. మొదటి విప్లవం జరక్కుండా రెండో విప్లవం, రెండో విప్లవం జరక్కుండా మూడో విప్లవం జరగదు గనుక, వర్గసంబంధాలను బట్టి మూడో విప్లవంవల్ల లాభంపొందే వర్గం కూడా ప్రథమంలో మొదటి విప్లవానికే సహాయం చేయవలసి వస్తుంది. ఈ దృష్టితో చూస్తే జస్టిస్‌పార్టీ ఒకప్పుడు విప్లవ సంస్థే! జస్టిస్‌పార్టీ ఒక విప్లవం నడపబట్టే యిప్పుడు మరొక విప్లవం

చేయడానికి పరిస్థితులు అనుకూలించాయని కూడా మనం మరచిపోగూడదు. చారిత్రక దృష్టి గలిగిన ఎవ్వరూ యిది కాదనలేరు.

రష్యాలో, సోషలిస్టు ఉద్యమం రావటానికి ముందు నిహిలిస్టు ఉద్యమం పనిచేసింది. ప్రజలలో వున్న మూఢ విశ్వాసాలను పోగొట్టటమే దీని ఆదర్శం. ఈ విధంగా ముందే దారిని శుభ్రపరచే ప్రయత్నం జరగటంవల్ల తరువాత వచ్చిన సోషలిస్టు ఉద్యమం పని తేలికయింది.

ఆంధ్రదేశంలో చౌదరిగారు నిహిలిస్టులు. దేవుడు లేడనీ, మతం కుత్తుకలు కోసుకోటానికే వుపయోగ పడుతుందనీ చెప్పి, హేతువాదాన్ని ప్రచారం చేసిపెట్టి, సోషలిస్టు ఉద్యమానికి పునాది వేశారు.

చౌదరిగారు, కవిత్వంలో సంస్కృత పదాలకంటే, జాతీయ పదాలనే యెక్కువగా వాడాలని ప్రచారం చేస్తున్నారు. ఇలాంటి ఉద్యమమే వొకప్పుడు 'ప్యూరిస్టు మూవ్మెంట్' అనే పేరుతో ఇంగ్లండులో పుట్టింది. అప్పుడు ఇంగ్లీషుభాష, లేటిన్ భాష 'యిన్ఫ్లుయన్స్'లో వుండడం వల్ల, కొందరు యింగ్లీషు భాషలోనించి లేటిన్ పదాలు ఏరివెయ్యాలనే పట్టుదలతో యీ వుద్యమాన్ని లేవదీశారు. లేటిన్ భాషమీద ఏహ్యాభావం కలగటానికి ఒక కారణం యిది. మతకర్తలు, లేటిన్ భాషలో దేవుడు దేవరహస్యాలు వ్రాసిపెట్టాడనీ, లేటిన్లో వ్రాసిన గ్రంథాలలో దేవుడు తమకు స్వర్గద్వారపు తాళపు చెవులను యిచ్చి వెళ్ళాడనీ, దేవునిచే నిర్దేశింపబడిన తాముతప్ప యితరులు ఆ గ్రంథా

లను చదవగూడదనీ చెప్పి కొన్నాళ్లు ప్రజాసామాన్యాన్ని
మోసం చేశారు. కాని మోసం యెన్నాళ్లు దాగుతుంది?
ప్రజలెదురు తిరిగి, 'మేం చదవగూడని భాష మాకెందుకు?
మమ్మల్ని దాస్యంలో వుంచటానికి వుపయోగింపబడిన భాష
మాకెందుకు? ప్రజాసామాన్యానికి అందుబాటులో లేని
యీ భాష మాకెందుకు? మాకేం భాష లేదా? మా భాషలో
మేం వ్రాసుకోలేమా? మా భాషలో మేం చదువుకోలేమా?
మా భాషలోనే వ్రాస్తాం; సూటిగా హృదయానికి గుచ్చు
కొనేటట్టు వ్రాస్తాం! శరీరం పులకరించేటట్టు వ్రాస్తాం!
శౌర్యాగ్ని ప్రజ్వరిల్లేటట్టు వ్రాస్తాం. అసలు వ్రాయటానికి
మా భాషే తగింది' అని పట్టుపట్టారు.

చౌదరిగారి ప్రకృతికూడా యీ విధంగానే నిష్ట
క్టయిందని నా విశ్వాసం. అగ్రజాతి, 'సంస్కృతం దేవ
భాషా, అది శూద్రులు చదవగూడదూ' అని శాసించటం
వల్ల 'అసలు పరభాష మాకెందుకూ? ప్రజల హృదయాల్లో
నించి వచ్చిన సజీవమైన మా భాషే మేం వ్రాసుకుంటాం'
అనే పట్టుదలతో యీ వుద్యమాన్ని లేవనెత్తారు.

విప్లవం ప్రజలతో పని. ప్రజల భావాలు మారందే
విప్లవం రాదు. అందుకనే ప్రతి విప్లవకారుడూ ప్రజలకు అర్థ
మయ్యే భాషలో తన భావాలను చెప్పుకోవటం ముఖ్యావ
సరం. అందుకనే బుద్ధుడు సంస్కృతంలో గ్రంథాలు వ్రాయ
టం మానివేసి పాళీభాషలో వ్రాయించాడు. అందుకనే చౌద
రిగారు 'దేశ కవిత్వం మారాలి' అంటారు, జాతీయాలు వుప

ధనవంతులూ, రాజులూ, ప్రోత్సాహమిచ్చి రత్నాంబరాలిచ్చి, అడిగించుకోకుండా అగ్రహారాలిచ్చి, దినవెచ్చం పంపించి వ్రాయించిన రచనల్ని మనం చూశాం. అందులో స్వాతంత్ర్య లక్షణాలున్నాయా? వారికి తెలియకుండానే, ధన సహాయం చేసిన రాజుల రుచుల కనుకూలంగా వారిని మెప్పించటానికి రాయలేదా? కనుక ఒకవ్యక్తి ప్రోత్సాహం వల్లగానీ, రాజుల ప్రోత్సాహంవల్లగానీ వొచ్చే రచనలవల్ల ప్రయోజనం లేదు. 'రప్పించి మెప్పుమై రత్నాంబరము లిచ్చు నొసపరి దొరమైన మెసగవలయు' అని కోరనక్కరలేదు. ప్రజలే అందుకు పూనుకోవాలి. తమకు కావలసిన సారస్వతం తామే నిర్ణయించుకోవాలి. వాటి మంచి చెడ్డలను తామే విమర్శించుకోవాలి. అప్పుడుగాని ప్రజలకు వుపయోగకరమైన సారస్వతం రాదు.

చౌదరిగారు ధన్యులు. వారు వేసిన బాటనే పోతూ, వారికంటే ముందుకు సాగిపోదలచిన మనం అదృష్టవంతులం.

—o—

ముత్యాలు

"ఎందుకు ఏడుస్తున్నావు? వివాహం చేసుకో లేకపోతున్నావా? స్త్రీవైనా బాగుండిపోయేది? నీ అశ్రుబిందువులు నీ పాదాల దగ్గర వున్న నామీద పడి నన్ను తడిముద్ద చెయ్యకుండా, ఎక్కడో ఎక్కడో పడి చిందిపోయేవి! నీ వెవరవు?" అని అడిగింది పిచ్చుక.

"నేను... బ్రతికివున్న రోజుల్లో... రాజాధిరాజును... మహారాజును" అని ఎక్కెక్కి ఏడ్వటం మొదలుపెట్టింది శిలావిగ్రహం.

"బ్రతికివున్న రోజుల్లో మహారాజులందరూ, మ[illegible] చింతరువాత యిట్లా ఏడుస్తూ కూచుంటారా? యుద్ధంలో మరణించిన రాజులకు వీరస్వర్గం! మహారాజుగా మ[illegible] వారికి ఘోర [illegible]ఖం!! [illegible]తేనా?" [illegible] [illegible] పిచ్చుక ఆశ్చర్యంతో.

"అవును!" కన్నీరు తుడుచుకుంటూ చె[illegible] విగ్రహం. మహారాజులంటే ఏమనుకున్నావు? [illegible] కాలంగడిపే అసూర్యంపశ్యలు...... [illegible] ఉద్యానవనంలో [illegible]. సాయంకాలం [illegible] రాంద్రికలో వనవిహారా[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], నృత్యవిశేషాలూ... జీవితమం[illegible] [illegible] గడిపాను. విషయవాంఛలలో చిక్కి [illegible] [illegible] రాజ్యాంగంలో ఏ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

వల్ల ప్రజలు నన్ను కన్న తండ్రిలా చూచుకునేవారు. దుర్బలులను పొగడటం, శక్తిమంతులను సహించలేకపోవటం వాళ్ళ స్వభావం. అందుకనే నేను మరణించిన తరువాత నా ప్రాణాలను ఈ శిలావిగ్రహంలోకి ఊది, నన్నీ ఉన్నత స్థానాన ప్రతిష్ఠించారు. ప్రపంచమును నిజస్థితిలో నేనిప్పుడు చూడగల్గుతున్నాను. అది అసహ్యమయం! ప్రజల కన్నీ కష్టాలే!! వాటిని చూచినకొద్దీ, పిచ్చుకా, నా హృదయం ఇనుముతో చేయబడ్డా తరుక్కుపోతోంది.

"నీ వేమి చూడగల్గుతున్నావు?" అని ప్రశ్నించిందా పిచ్చుక ఎగిరి ఆ శిలావిగ్రహం భుజంమీద వాలి, కూచొని.

"అదిగో దూరంగా ఆ వీధిలో ఒక పూరిల్లున్నది. అందులో ఒక యువకుడు శుష్కావయవాలతో, జీర్ణాంబరాలతో ప్రొద్దు పుచ్చుతున్నాడు. అతడు కవి, విమర్శకుడు, నటకుడు. అతడు కళకోసం ధనమును ఆర్జించుకొని సుఖపడే అనాశాలను తన్నివేసి, దేశంకోసం ఆ పద్ధతులు పనికిరావని నిరసించి, తనకలమునే నమ్ముకున్నాడు. కాని ఈ దరిద్ర దేశం దుష్టులను తన అంకంలో చేర్చుకుంటుంది గాని, మేధావులను అర్థంచేసుకోకపోగా, సహించలేదు కూడాను. తినుటకు తిండి లేక అతని తేజోవంతములయిన నేత్రములు కుంచుకొనిపోతున్నాయి. అతని విశాలమయిన ఫాలభాగము అప్పుడే ముడుతలు పడిపోయింది... నేడతడు ఉదరపోషణార్థం ఒక పుస్తకం వ్రాస్తున్నాడు కాని దానిని పూర్తిచేయుటకు అతనిలో జవసత్వాలు లేవు... దీపములో చమురు లేదు...

చేతిలో చిల్లి గవ్వయినా లేదు... చేయునది లేక అతడు నిరాశాపూరితుడై తలను చేతులలో ఇరికించుకొని విలపిస్తు న్నాడు. పిచ్చుకా! నా హృదయం నీరైపోతోంది. కాని నేను కదలలేను. నా కత్తిలోని ఈ ముత్యమును తీసుకొని పోయి అతనికివ్వు—పుణ్యముంటుంది."

"వారం రోజుల క్రితమే నా మిత్రులందరూ ఈజిప్టు దేశం వెళ్ళారు. వాళ్లు నాకోసం కన్నులు బండిచక్రాలంత చేసుకొని ఎదురు చూస్తూ వుంటారు. నైలు నదిలో ఈదు లాడి, పుష్పాడిలో దొర్లి దొర్లి, తామరపూలతో సరసా లాడుతూ సుఖంగా కాలం గడుపుతూ ఉంటారు. నే నక్క- డికి పోవాలి... వెంటనే పోవాలి" అన్నది పిచ్చుక.

"పిచ్చుకా, పిచ్చుకా!! నేను చెప్పినట్లు చెయ్యి. అతడు క్షుద్బాధను ఓర్చుకోలేక మూర్ఛపోయాడు."

"సరే, నేటికి నా ప్రయాణం ఆగిపోయింది. ఈరాత్రి నీతో వుండి నీవు చెప్పినట్లు చేస్తాను."

శిలావిగ్రహం సంతోషించింది... చల్లని చూపులతో తన కృతజ్ఞతను వెల్లడించింది.

పిచ్చుక ఆ ముత్యమును ముక్కుతో కరచుకొని పోయింది. ప్రేమికీ ప్రేమికులు తొంగిచూశారు. ఈ బాహ్య ప్రపంచాన్నే మరచిపోయిన స్వార్థపరులువారు. వారిద్దరి ప్రేమ మధ్య ఎందరు జీవులు హతమౌతున్నారో ఆలో చించుకోరు. సుఖం కొరకు ప్రేమిస్తారు; ఆసుఖమును పొందు టకు ఎట్టి కష్టములనయినా ఓర్చుకొంటారు; ఎందరినయినా

నాశనం చేస్తారు. ధనార్జనాపరులూ ఇంతే. కాని 'నాదిది పవిత్ర ప్రేమ, వీరిది స్వార్థం' అంటుంది ప్రపంచం.

పిచ్చుక వీటివంకయినా చూడకుండా పోయింది. పగలు సంపాదించుకున్న ధనమును భేదాభిప్రాయాలుపడి, భాగించుకోలేక పోట్లాడుకునే వర్తకులను తొంగిచూచి పోయింది. రాజసౌధాలను దాటిపోయింది. దేవాలయాలమీదుగా ఎగిరిపోయింది. చివరకి ఆ కవి గృహం ప్రవేశించింది. సొమ్మసిలి పడివున్న అతని ప్రక్కనే ముత్యము నుంచి, నెమ్మదిగా తనరెక్కలతో అతనికి విసిరి ఎగిరిపోయింది.

అతడు సేదదేరి ఆ ముత్యమునుచూచి, "జ్ఞానసూర్యుడుదయిస్తున్నాడు. అప్పటికప్పుడే అతని కిరణములు తమ పనిని నిర్వర్తిస్తున్నాయి. ఇంక ఈ అంధకారం ఎంతసేపో ఉండను. "ఆహా !" అని సంతోషించి, ద్విగుణీకృతోత్సాహంతో పుస్తకమును పూర్తిజేయ పూనుకున్నాడు.

2

మరుదినమా పిచ్చుక ఊరుపట్టుకొని తిరిగింది. కనుపించిన ప్రతినదిలోనూ స్నానం చేసింది. చింతచెట్టు చిటారుకొమ్మన కూర్చొని తనలో తాను తలతో లయవేస్తూ పాడుకుంది. చూచినవాళ్ళందరూ "భలేపిచ్చుక !" అన్నారు...

చంద్రోదయం కాగానే శిలావిగ్రహం దగ్గరకువచ్చి, "నే నిప్పుడు ఈజిప్టు పోతున్నాను. ఏమయినా కబుర్లున్నాయా ?" అని అడిగింది.

"పిచ్చుకా ఈ రాత్రికూడా ఉండు" అని ప్రార్థించిందా. విగ్రహం.

"వీల్లేదు."

"అదుగో ఆ ఇంట్లో ఒక స్త్రీ నిద్రాహారాలు లేకుండా విలపిస్తోంది. 'కొడుకా !' అని అన్న ఆమె నోటికి మూాత పడలేదు. ఆమె ఏకైకపుత్రుడు సోషలిస్టు అగుటవల్ల ప్రభుత్వమునకూ, ప్రజలకూ పనికిరాకుండా పోయాడు. ప్రభుత్వము అతని చర్యలు ఉపద్రవము లైనవని భయపడి అతనికి కఠిన శిక్ష విధించింది. ప్రజలు అతని సిద్ధాంతములు అపాయకరములని నిరసించి అతనిని పైకి రానీయకుండా అణగద్రొక్కారు. తన శరీరమును మాతృదేవికి అర్పించి, తన ప్రాణములను అరచేతిలో పెట్టుకొని దేశము కొరకు పాటుపడి ఆ వీరుడు నేడు క్షయవ్యాధితో బాధపడుతున్నాడు. మరి ఈ ప్రజలు అప్పటికప్పుడే అతనిని మరచిపోతున్నారు. "చేతులారా చేసుకొన్నదానికి అనుభవిస్తున్నాడు" అని చెప్పే వేదాంతులు కూడా బయలుదేరుతున్నారు. అతడు చేసిన త్యాగమునకు, దేశసేవకు అతని మాతృదేవిని పోషించు బాధ్యతను వహించు బుద్ధిమంతులీ దేశంలో లేరు. ఆమె తినుటకు తిండి లేక, కట్టుటకు గుడ్డలేక కన్నపుత్రుని తలచుకొని రోదిస్తోంది.

"నే నీ రాత్రి నీతో వుండి నీవు చెప్పినపని చేస్తాను. కాని ఇక నీ దగ్గర ముత్యాలు లేవే ! ముత్యాలు లేనివాడు యితరుల కష్టములను చూచి మనోవ్యధపాలయి యేమి ప్రయోజనం ?"

"పిచ్చుకా ! నా నేత్రాలను ముత్యాలతో చేశారు ఘాగులు. అందులో ఒకదానిని తీసికొనిపోయి ఆమెకివ్వు.

"ఎంతమాట! ఎంతఘోరం !! అంతపని నేను చెయ్యలేను. ఎన్నటికీ చెయ్యను" అన్నదా పిచ్చుక కంటతడి పెట్టుకొని.

"పిచ్చుకా, పిచ్చుకా, నేను చెప్పినట్లు చెయ్యి."

పిచ్చుక మాట్లాడకుండా ఆవిగ్రహం కన్నుముక్కుతో పీకి, తీసుకొనిపోయి ఆమెకు ఇచ్చివచ్చింది. "నా కుమారుని స్వార్థత్యాగమునకు మెచ్చి ఎవ్వరో పంపార"ని అనుకున్నదామె.

3

మరుదినమంతా పిచ్చుక పరధ్యానంగా తిరిగింది ... ఆందోళన పడ్డది. చీకటిపడగానే శిలావిగ్రహం దగ్గరకువచ్చి, "నీదగ్గరశలవు తీసుకొనుటకు వచ్చా"నని చెప్పింది.

"పిచ్చుకా, పిచ్చుకా, నాతో ఈ రాత్రికూడా ఉండవా ?" అని కోరింది శిలావిగ్రహం.

"వీల్లేదు."

"అక్కడ ఒకయువతి కుమిలికుమిలి ఏడుస్తోంది. మన సార బిగ్గరగా దుఃఖించే భాగ్యమునకుకూడా ఆమె నోచుకో లేదు. అకారణంగా ఆమెను భర్త వదలివేశాడు. అతడు ఇంకొకతెను వివాహమాడి కులుకుతున్నాడు. కాని సంఘం ఈమెను గుప్పెటలో ఇరికించుకొని పుణ్యం, స్వర్గం అనే ఆశలు గలిగించి నలిపినలిపి బాధపెడుతోంది. ఆ సుకుమార

హృదయం బాధకు తాళలేక అల్లడితల్లడై పోతోంది. భరిం
చవలసినవాడే వదిలివేయటంవల్ల కిన్నవారుకూడా ఆమెను
నీచంగా చూస్తున్నారు. భావకవులు ఆమెమీద పద్యాలు
వ్రాసి పేరు గడించుకుంటున్నారు. వారు భావకవులు కాదు
—స్వార్థపరులు. వారిలో ఎవ్వరూ ఆమెను కాపాడుటకు
ప్రయత్నించరు. ఆమె అపూర్వసౌందర్యం అరణ్యంలోని
సుమమువలె, సముద్రంలోని ముత్యంవలె, ఊరికే పోతోంది.
పిచ్చుకా! నే నిది భరించలేను. నా రెండో కన్ను తీసుకొని
పోయి ఆమెకివ్వు. ఆ ధనంతో ఎక్కడకయినా లేచిపోయి
సుఖపడుతుం దామె!"

"నేను చచ్చినా ఈపనిచేయను. నీవు అంధుడవౌ
తావు."

"పిచ్చుకా! పిచ్చుకా!! నేను చెప్పినట్లు చెయ్యి.
అంధులే ధర్మాలుచేసేది! ఈ లోకమును ఒంటికంటితో
తిలకించలేను."

ఆ పిచ్చుక అతని రెండో కంటిని ఆమెకిచ్చి వచ్చింది.

4

"ఇపుడు నీ వంధుడవు. నేను నిన్ను ఈ స్థితిలో
వదలిపోలేను. కనుక యిక్కడనే కాలక్షేపం చేస్తాను. నీకు
కాలము గడచుటకు వినసొంపయిన కథలు చెబుతాను."

"పిచ్చుకా, నాకు కథలు ఒద్దు. నా రాజ్యమంతా
చూచి అందలి ప్రజ లనుభవించే కష్టములను నాకు విని
పించు. ఈ ప్రపంచంలో కష్టసుఖాలకన్నా వేరు కథలు లేవు."

ఆ పిచ్చుక పగలంతా ఊరూరూ తిరిగి తాను చూచిన విశేషములను రాత్రులు ఆ విగ్రహానికి చెప్పేది. కష్టంలో వున్నవారికి ఆ విగ్రహము తన శరీరంమీది బంగారమును ఒలిచి పిచ్చుకద్వారా పంపేది. కాని కొన్నాళ్ళకు ఆ విగ్రహం యొక్క బంగారు తొడుగు అయిపోయింది. మంచులో వుండలేకా, తిండిలేకా పిచ్చుక మరణావస్థకు వచ్చింది. ఒకరోజు విగ్రహంతో "రాజా, నేను పోతున్నాను!" అన్నది.

"మంచిది పిచ్చుకా, ఈజిప్టు వెళ్లు. నిన్ను నేను చాలా రోజులు ఆపాను. నా బంగారంతోపాటు నేనీ లోకంలో చేయగలిగే పనీ అయిపోయింది. పిచ్చుకా! ఈజిప్టు వెళ్ళి నీ మిత్రులతో హాయిగా కాలం గడుపు!"

"ఈజిప్టేమి కర్మ! నేను పరలోకమునకే పోతున్నాను. కాని నేను నిన్ను హృదయపూర్వకంగా ప్రేమిస్తున్నాను. వెళ్ళబోయేముందు ఒక్కసారి ముద్దుపెట్టుకోనివ్వు" అన్నది పిచ్చుక.

"పిచ్చుకా, పెదిమలమీద ముద్దుపెట్టుకో!" అన్నాడు రాజు.

అలాగే ముద్దుపెట్టుకొని, ప్రాణములు వదలి, విగ్రహం పాదాలమీద పడింది పిచ్చుక. ఆ శిలావిగ్రహంలో ఏదో రెండుగా పగిలిన ధ్వని.....దాని హృదయం బ్రద్దలయింది.

[ఆస్కార్ వైల్డ్ ఈ కథకు కర్త పెట్టాడు.]